

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

Форма навчання: **заочна**

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

«Особливості обліку та аудиту товарів в оптовій торгівлі»

Здобувача

Сидоренко Ірина Вікторівна
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Науковий керівник: к.е.н., доц., Бірюк Олена Григорівна.

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

В.о. завідувача кафедри: к.е.н., доц. Цятковська О.В.

Київ – 2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 109 сторінок, основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 102 сторінках друкованого тексту. Робота містить 6 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел 51 найменування, 3 додатки.

“Особливості обліку та аудиту товарів в оптовій торгівлі”

Об’єктом дослідження є система обліку та аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методологічні та практичні аспекти організації обліку і аудиту товарних операцій.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи полягає у дослідженні особливостей обліку та аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі, а також у розробці практичних рекомендацій для вдосконалення облікових та контрольних процесів.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі основні завдання:

- дослідити процес організації та проведення аудиту товарів, включаючи перевірку закупівель, реалізації та внутрішнього контролю;
- узагальнити дослідити сутність та економічну природу товарів, їх класифікацію та оцінку в контексті оптової торгівлі;
- проаналізувати нормативно-правову базу, яка регулює бухгалтерський облік товарів;
- визначити організаційні та економічні особливості функціонування підприємств оптової торгівлі та їхній вплив на побудову облікової системи;
- розглянути порядок документального оформлення операцій з товарами та організацію складського обліку;
- вивчити методику синтетичного та аналітичного обліку товарів;
- запропонувати напрями вдосконалення облікового забезпечення управління товарними запасами;
- результати аудиторської перевірки та надати рекомендації для підвищення її ефективності.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих висновків. Наукова новизна дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку та методики аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі з урахуванням сучасних вимог управління.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані для оптимізації облікових та контрольних процесів на підприємствах, що здійснюють оптову торгівлю, з метою підвищення їхньої економічної ефективності.

Основні результати дослідження були апробовані в тезах на тему «Правові та облікові аспекти стягнення витрат на поставку товарів, які були вкрадені до перетину державного кордону» на Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених та здобувачів освіти «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» (2 листопада 2024 року, м. Луцьк).

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2024.

Рік захисту роботи – 2025.

Ключові слова: *товари, оптова торгівля, оцінка, облік, звітність, аудит*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТОВАРІВ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ	6
1.1. Економічна сутність, класифікація та оцінка товарів.....	6
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку товарів в оптовій торгівлі...	19
1.3. Організаційно-економічні особливості діяльності оптових підприємств та їх вплив на побутову обліку товарів.....	26
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТОВАРІВ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ	33
2.1. Документування операцій з обліку товарів	33
2.2. Організація складського обліку товарів на підприємстві	39
2.3. Організація і методика синтетичного та аналітичного обліку товарів на підприємствах оптової торгівлі.....	43
2.4. Удосконалення облікового забезпечення в управлінні товарними запасами.....	52
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ТОВАРІВ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ	59
3.1. Загальні принципи аудиторської перевірки товарів на підприємствах оптової торгівлі	59
3.2. Оцінка системи внутрішньогосподарського контролю та організації бухгалтерського обліку товарів в оптовій торгівлі.....	69
3.3. Аудит закупівлі та реалізації товарів на підприємствах оптової торгівлі	78
3.4. Узагальнення результатів аудиторської перевірки товарів в оптовій торгівлі	91
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
ДОДАТКИ.....	110

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Оптова торгівля є важливою складовою економіки, оскільки забезпечує зв'язок між виробниками продукції та кінцевими споживачами. Вона характеризується великими обсягами операцій, що потребує якісного бухгалтерського обліку для відображення руху товарів, контролю за їх зберіганням, закупівлею та реалізацією. Зростаюча складність господарських процесів, зміни у нормативно-правовому регулюванні та посилення вимог до прозорості фінансової звітності підвищують актуальність вивчення особливостей обліку та аудиту товарів в оптовій торгівлі.

Раціональна організація обліку товарів забезпечує підприємство релевантною інформацією для прийняття управлінських рішень, формування планів закупівель та оцінки ефективності комерційної діяльності. Аудит, зі свого боку, виконує контрольну функцію, перевіряючи дотримання встановлених норм і правил, що дозволяє мінімізувати ризики та підвищити надійність фінансової інформації.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи полягає у дослідженні особливостей обліку та аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі, а також у розробці практичних рекомендацій для вдосконалення облікових та контрольних процесів.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі основні завдання:

1. дослідити сутність та економічну природу товарів, їх класифікацію та оцінку в контексті оптової торгівлі;
2. проаналізувати нормативно-правову базу, яка регулює бухгалтерський облік товарів;
3. визначити організаційні та економічні особливості функціонування підприємств оптової торгівлі та їхній вплив на побудову облікової системи;

4. розглянути порядок документального оформлення операцій з товарами та організацію складського обліку;
5. вивчити методику синтетичного та аналітичного обліку товарів;
6. запропонувати напрями вдосконалення облікового забезпечення управління товарними запасами;
7. дослідити процес організації та проведення аудиту товарів, включаючи перевірку закупівель, реалізації та внутрішнього контролю;
8. узагальнити результати аудиторської перевірки та надати рекомендації для підвищення її ефективності.

Об'єктом дослідження є система обліку та аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методологічні та практичні аспекти організації обліку і аудиту товарних операцій.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, а також спеціальні методи: порівняння, групування, систематизація, економіко-статистичні методи та документальний аналіз.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих висновків. Наукова новизна дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку та методики аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі з урахуванням сучасних вимог управління.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані для оптимізації облікових та контрольних процесів на підприємствах, що здійснюють оптову торгівлю, з метою підвищення їхньої економічної ефективності.

Основні результати дослідження були апробовані в тезах на тему «Правові та облікові аспекти стягнення витрат на поставку товарів, які були вкрадені до перетину державного кордону» на Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених та здобувачів освіти «Сучасні

проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» (2 листопада 2024 року, м. Луцьк).

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти, міжнародні стандарти аудиту, вітчизняні нормативні акти у галузі торгівлі, наукова література, а також практичні дані обліку та аудиту на досліджуваному підприємстві.

Структура роботи відповідає меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТОВАРІВ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ

1.1. Економічна сутність, класифікація та оцінка товарів

На сучасному етапі розвитку економіки України спостерігається активне вдосконалення ринкової інфраструктури, ключовим елементом якої є оптова торгівля. У нових умовах господарювання змінюються як економічна сутність, так і функціональне призначення та організаційна структура оптової торгівлі. Її роль у формуванні ефективних господарських зв'язків між учасниками ринку, перебудові каналів розподілу та пришвидшенні товарообігу стає дедалі важливішою. Як посередник у системі товарного обігу, оптова торгівля сприяє підтриманню балансу на внутрішньому ринку країни.

Виконуючи свої основні функції, оптова торгівля забезпечує своєчасність і необхідний обсяг поставок товарів споживачам, поповнює товарні запаси підприємств та сприяє оптимізації виробничих запасів. Це дозволяє підприємствам підтримувати мінімальні запаси, звільняючи фінансові ресурси для інших потреб.

Запаси займають важливе місце серед активів підприємства та складають значну частку його витрат. Методологічні основи ведення бухгалтерського обліку запасів визначені в НП(С)БО 9 «Запаси» [25], який є обов'язковим для застосування всіма підприємствами та організаціями, незалежно від форми власності, за винятком бюджетних установ.

Згідно з НП(С)БО 9, запасами вважаються активи, які [25]:

1. утримуються з метою подальшого продажу в процесі звичайної діяльності;
2. перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукції;

3. призначені для споживання у процесі виробництва, виконання робіт, надання послуг чи управління підприємством.

Відповідно до положень НП(С)БО 9 та Інструкції щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств [25], до виробничих запасів належать сировина, матеріали, купівельні напівфабрикати, паливо, тара, будівельні матеріали, передані на переробку матеріали, запасні частини, а також матеріали сільськогосподарського призначення.

Придбані або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за їх первісною вартістю. Формування первісної вартості залежить від способу надходження запасів: придбання за плату; виготовлення власними силами; внесення до статутного капіталу; безоплатне отримання; обмін запасами.

Первісна вартість запасів, придбаних за плату, включає такі витрати:

- суму, сплачену постачальнику за договором без урахування непрямих податків;
- мито;
- непрямі податки, які не підлягають відшкодуванню;
- транспортно-заготівельні витрати;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням запасів до стану, придатного для використання.

До складу первісної вартості не включаються понаднормові втрати, проценти за кредити, витрати на збут, загальногосподарські витрати, які не мають прямого зв'язку з придбанням чи доставкою запасів.

Для ефективної організації обліку важливе значення має науково обґрунтована класифікація запасів. Вона дозволяє раціонально визначити одиницю обліку, організувати складське господарство, коректно оцінювати запаси на дату балансу, відображати їх у бухгалтерському обліку та розкривати інформацію у фінансовій звітності.

Рисунок 1.1 - Класифікація запасів за ознаками

Джерело: побудовано автором за інформацією [5]

Класифікація запасів є невід'ємною складовою системи бухгалтерського обліку, оскільки вона сприяє ефективному вирішенню ключових завдань, пов'язаних з управлінням матеріальними ресурсами підприємства. Зокрема, обґрунтоване визначення одиниць обліку запасів та формування номенклатурно-цінової системи дозволяє забезпечити

прозорість та точність їх обліку. На основі цього здійснюється раціональна організація складського господарства, яка мінімізує витрати на зберігання та втрати запасів.

Крім того, достовірне визначення первісної вартості запасів створює передумови для коректного фінансового обліку, що особливо важливо при оцінці запасів на дату балансу. Застосування науково обґрунтованих підходів до переоцінки запасів та вибору методів їх оцінки у разі вибуття забезпечує адекватність даних фінансової звітності, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Для підприємств оптової торгівлі, де основним видом запасів є товари, ці завдання набувають особливого значення. Товар як економічна категорія займає центральне місце у системі товарно-грошових відносин, що визначає необхідність його належного облікового відображення. Аналіз наукових підходів до тлумачення поняття «товар» (рис. 1.2) дозволяє поглибити розуміння його сутності, що, своєю чергою, сприяє удосконаленню системи обліку товарів та повноцінному розкриттю інформації про них у фінансовій звітності підприємства.

Отже, на основі вищесказаного, товар можна визначити як продукт, який створюється для подальшого продажу з метою задоволення потреб споживачів. Це визначення охоплює як матеріальні, так і нематеріальні активи, здатні задовольняти різноманітні суспільні потреби. Таким чином, товар є не лише результатом праці, але й об'єктом обміну на ринку, що дозволяє здійснювати купівлю-продаж і здійснювати інші економічні операції.

Згідно з різними підходами до тлумачення терміна «товар», можна виділити кілька ключових аспектів. По-перше, товар є результатом праці, виробленим не для власного споживання, а з метою продажу, що підтверджує його роль як об'єкта обміну. По-друге, це можуть бути не лише фізичні продукти, але й нематеріальні активи, такі як послуги, цінні папери або деривативи, які також відповідають економічним потребам суспільства.

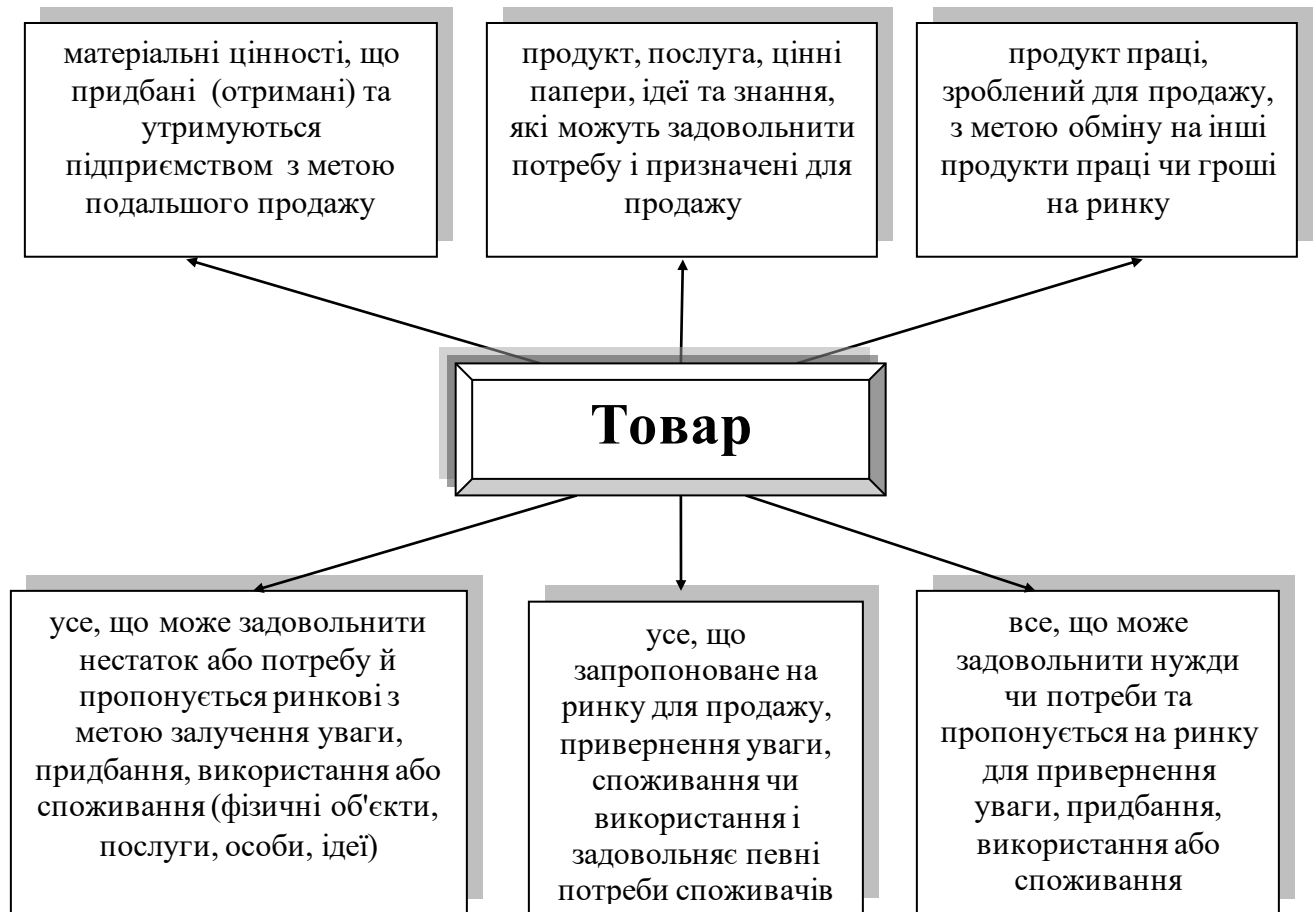

Рисунок 1.2 - Економічна сутність поняття «товар»

Джерело: побудовано автором за інформацією [14]

Ці різноманітні трактування терміна «товар» дозволяють побачити його багатогранність. Зокрема, одна група науковців підкреслює, що товар є «фізичним засобом», що здатний задовольнити потреби та виконати корисну функцію для споживача. Це визначення також ставить акцент на властивостях товару, які є важливими для споживача. Людина вибирає товар, який найбільше відповідає її потребам і є вигідним за ціною.

Крім того, розгляд класифікації товарів, запропонованої іншою групою науковців дозволяє зробити ще один важливий висновок: товари поділяються на споживчі та виробничого призначення, що має важливе значення для розуміння їх призначення і механізму споживання (рис. 1.3). Так, товари особистого користування задовольняють індивідуальні потреби споживача, тоді як товари виробничого призначення набуваються для забезпечення потреб підприємств, що підтверджує більш колегіальний підхід до прийняття рішень.

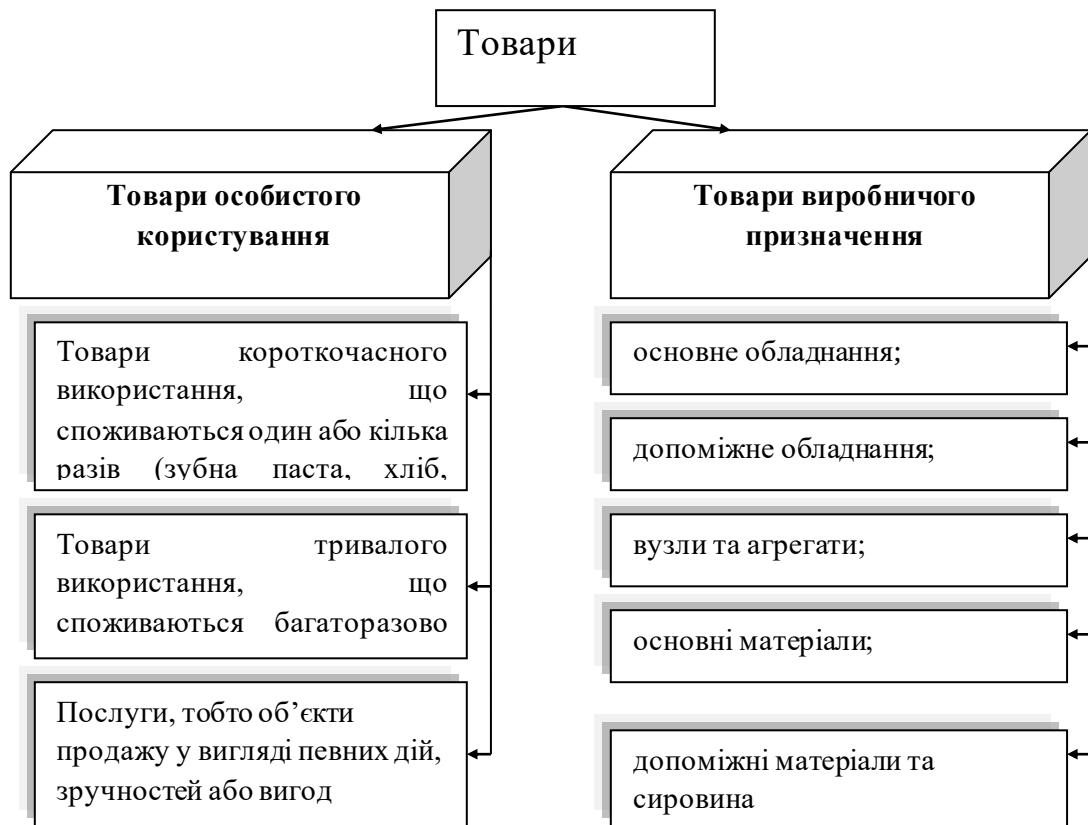

Рис.1.3 - Класифікація товарів

Джерело: побудовано автором за інформацією [13]

Отже, все це дозволяє глибше зрозуміти роль товару як важливого елемента економічної системи, що виконує функцію обміну на ринку і має різні властивості та призначення залежно від контексту.

В економічній літературі існує безліч підходів до визначення терміну «товар», що відображає його різноманітність та багатофункціональність, зокрема товар – це «фізичний засіб», який здатний вирішити проблему надання послуги або виконання корисної функції. Відповідно до цього, товар визначається як будь-який об'єкт, що має здатність задовольняти потреби споживачів і пропонується на ринку для привертання уваги, придбання, використання або споживання. Це дозволяє стверджувати, що товар є універсальним засобом для задоволення різних потреб.

На основі цього визначення можна зробити кілька важливих узагальнень. По-перше, кожен товар володіє безліччю властивостей, однак споживачі звертають увагу лише на ті з них, які є корисними та необхідними для досягнення особистих цілей. По-друге, вибір товару залежить від

сукупності його властивостей, які можуть забезпечити найбільше задоволення особистих потреб за прийнятну ціну. Це підкреслює важливість економічної ефективності та корисності товару для споживача.

Термін «товар» класифікується науковцями на товари на споживчі (особистого користування) та виробничого призначення. Ця класифікація дозволяє виокремити товари за характером споживання та мотивами придбання. Товари особистого користування набуваються індивідуальним споживачем або сім'єю, що робить купівлю результатом особистого вибору. Водночас придбання товарів виробничого призначення відбувається на підставі колегіальних рішень осіб, які перебувають на різних адміністративних рівнях, що вказує на більш колективний підхід до процесу придбання цих товарів.

Класифікація товарів на споживчі (особистого користування) та виробничого призначення, підкреслює, що вони відрізняються не лише за характером споживання, а й за мотивами придбання. Купівля товару особистого користування є результатом особистого вибору споживача або сім'ї, що вказує на індивідуальний характер прийняття рішення. У свою чергу, придбання товарів виробничого призначення здійснюється на основі колегіальних рішень осіб, які займають різні адміністративні посади, що підтверджує більш комплексний підхід до прийняття рішень.

З огляду на поведінку споживачів і їхні звички щодо споживання товарів, можна виділити інші категорії товарів, які також мають значення для розуміння мотивації покупців. Цю класифікацію ілюструє схема, що представлена на рисунку 1.4, де враховані особливості вибору товарів залежно від типу споживчих звичок. Цей підхід дозволяє глибше зрозуміти, які фактори визначають переваги покупців та як ці переваги впливають на ринкову поведінку.

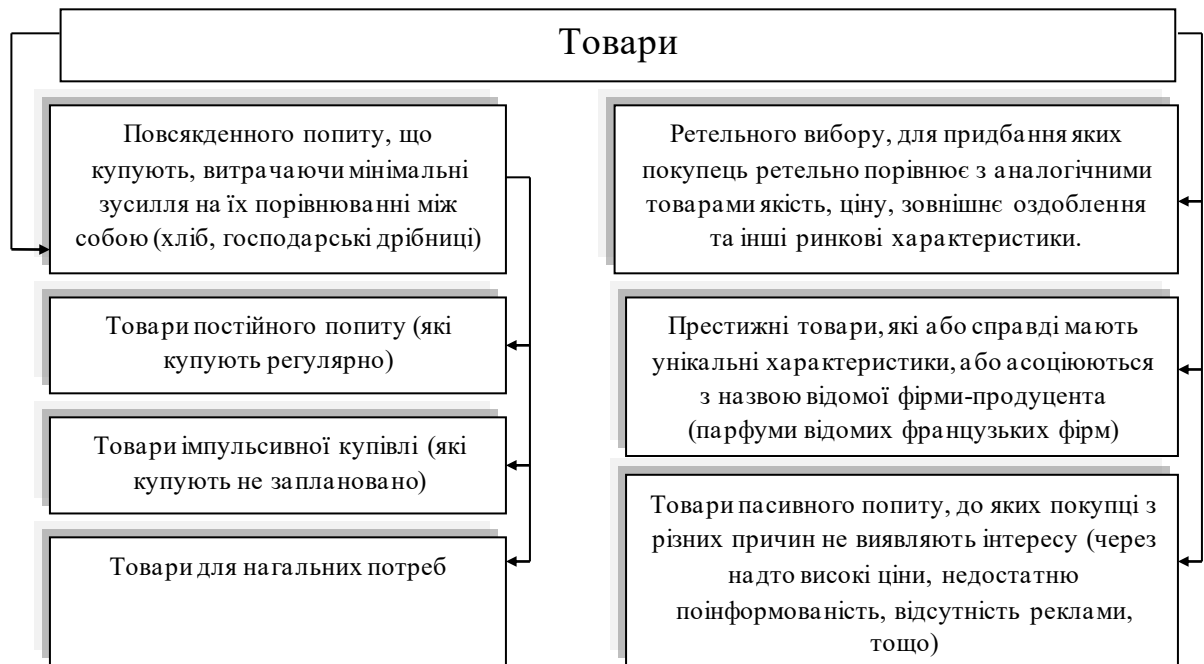

Рисунок 1.4 - Класифікація товарів на підставі поведінки покупців

Джерело: побудовано автором за інформацією [13]

Деякі науковці вважають, що всі товари можна поділити на промислові та споживчі. Споживчі товари, у свою чергу, це ті товари, які споживачі набувають для особистого або сімейного використання. Такі товари мають різні характеристики та застосування, в залежності від потреб і переваг споживачів. Визначаючи особливості споживчих товарів, важливо зазначити, що їх класифікація допомагає розмежувати товари за типом споживання і за тим, як часто вони використовуються.

Споживчі товари можна поділити на кілька категорій, що відображають різні аспекти споживання. Схематично це представлено на рисунку 1.5, де подано їх класифікацію відповідно до різних критеріїв: частоти використання, тривалості споживання, та інших характеристик, що визначають вибір споживача.

Товари особливого попиту характеризуються унікальними властивостями, що роблять їх надзвичайно привабливими для споживачів, готових витратити значні зусилля та платити високу ціну за їх придбання. Це можуть бути, наприклад, престижні марки автомобілів. Такі товари є предметом розкоші або ексклюзивних потреб, і їх вибір часто зумовлений статусом або індивідуальними уподобаннями покупця.

Рисунок 1.5 - Класифікація споживчих товарів

Джерело: побудовано автором за інформацією [10]

Товари попереднього вибору – це товари, для придбання яких споживач зазвичай проводить певну аналітичну роботу, порівнюючи різні варіанти. Це може включати збір інформації про різні марки та виробників, а також аналіз ринкових альтернатив. Наприклад, споживач може витратити час на вибір одягу або електропобутових товарів, зіставляючи їх характеристики, ціну і якість.

Товари повсякденного попиту, на відміну від попередніх, споживачі купують часто і з мінімальними зусиллями. Вибір таких товарів не потребує великої уваги до характеристик або порівняння марок, оскільки вони стають звичними в щоденному використанні. До цієї категорії можна віднести товари першої необхідності, такі як продукти харчування, побутові товари, засоби гігієни.

Класифікація товарів повсякденного попиту на різні групи в залежності від їхнього призначення та ступеня важливості для споживача.

Що стосується класифікації промислових товарів поділяють їх залежно від ролі, яку вони виконують у виробничому процесі. Промислові товари можна поділити на основні групи, що відображають їх значення для виробництва і потреби підприємств. Така класифікація дозволяє більш точно визначити функції товарів в економічному процесі та їх вплив на ефективність виробництва (рис. 1.3)

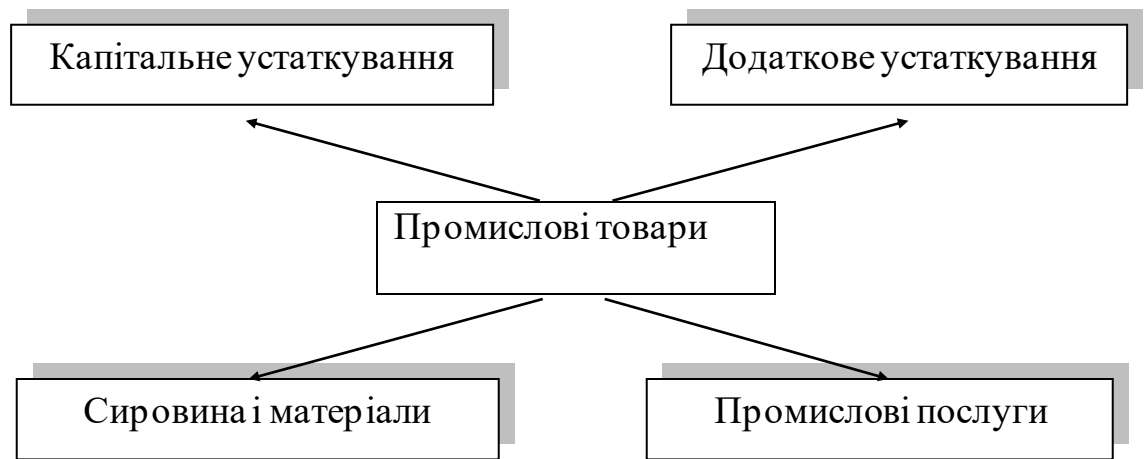

Рисунок 1.6 - Класифікація промислових товарів

Джерело: побудовано автором за інформацією [10]

Отже, всі представлені підходи до класифікації товарів дозволяють створити більш комплексну картину для їх аналізу. Якщо згадати класифікацію товарів розрізняють споживчі та виробничі товари, то можна зазначити, що кожен з цих типів має свої особливості в процесі придбання та використання. Споживчі товари, в свою чергу, поділяються на різні категорії залежно від рівня зусиль споживача при виборі. Однак, для більш глибокого розуміння кожного товару необхідно враховувати його характеристики на декількох рівнях, розглядаючи товар за задумом, у реальному виконанні та з підкріпленням.

Цей багатогранний підхід дає змогу розглянути товар не лише через призму його фізичних характеристик, але й через його потенційний вплив на споживача, його мотивацію та досвід взаємодії з товаром, що є ключовим для розробки маркетингових стратегій і управління попитом. Класифікація товарів на різних рівнях (від базових характеристик до додаткових факторів, які впливають на вибір) є важливою для ефективної організації обліку і планування в сфері торгівлі та виробництва.

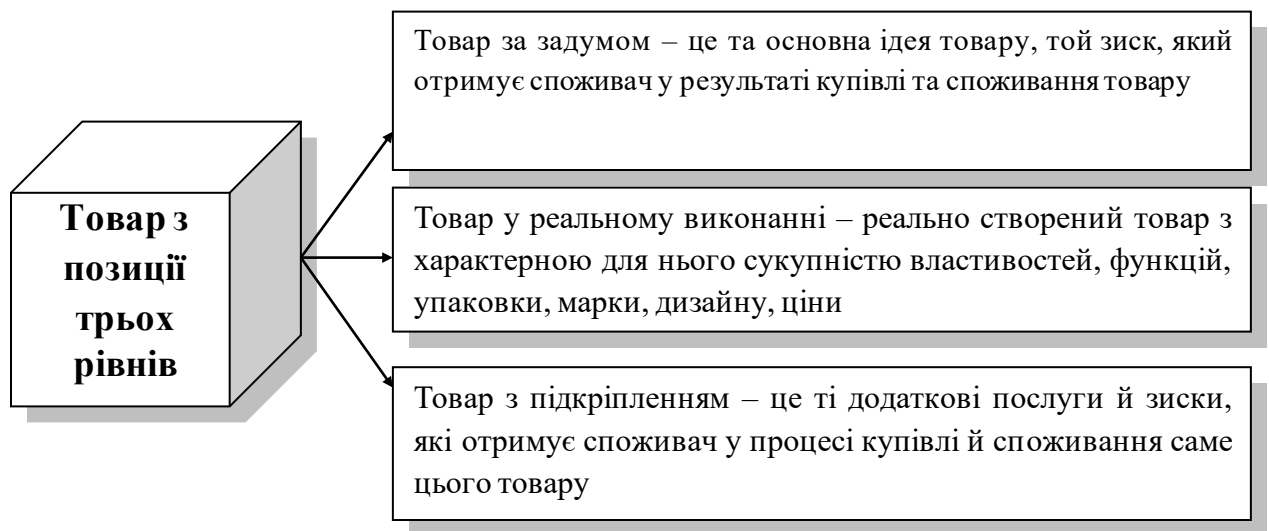

Рисунок 1.7 - Позиція трьох рівнів товару

Джерело: побудовано автором за інформацією [10]

Таким чином, різні підходи до класифікації товарів дозволяють краще зрозуміти їхню роль в економічному процесі та бізнес-операціях. Товари можуть бути розподілені за різними стадіями життєвого циклу, що допомагає підприємствам визначати стратегії для кожного типу товару. Цей підхід до класифікації товарів дає можливість чітко відрізнити основні, стратегічні чи нові товари, а також коригувати маркетингові та управлінські рішення відповідно до їхнього поточного стану на ринку.

Водночас, розгляд товарів як виду запасів у підприємствах торгівлі, згідно з бухгалтерськими стандартами, вимагає точної оцінки їх вартості. Оцінка товарів за первісною вартістю або справедливою вартістю є критично важливою для правильного відображення їх на балансі підприємства та визначення фінансових результатів. Це, в свою чергу, впливає на правильне планування витрат і прибутків, а також на ефективність управлінських рішень, пов'язаних із закупівлею, зберіганням і реалізацією товарів.

Зокрема, важливо відзначити, що витрати на придбання товарів повинні включати лише ті витрати, які безпосередньо пов'язані з їх закупівлею та доставкою, а інші витрати, такі як адміністративні чи збутові витрати, не входять до первинної вартості товарів. Це дає можливість

точніше обліковувати витрати підприємства, що є основою для подальшого управління прибутковістю та ефективністю операцій.

Тому правильне розуміння і класифікація товарів на основі їх характеристик, стадії життєвого циклу, а також методів оцінки їх вартості є важливим аспектом для управлінського обліку та фінансового планування підприємства.

Таблиця 1.1 - Порядок формування первісної вартості запасів

Спосіб отримання запасів	Визначення первісної вартості запасів
Придбані за плату	Ціна складається з сум, які сплачуються постачальнику згідно з умовами договору, за винятком непрямих податків; сум, сплачених у вигляді ввізного мита; непрямих податків, що не підлягають відшкодуванню при придбанні запасів; витрат на транспортування та заготівлю (ТЗВ); інших витрат, безпосередньо пов'язаних із закупівлею запасів.
Виготовлені власними силами	Рівняються виробничій собівартості запасів.
Внесені до статутного капіталу	Оцінюються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, визначених у п. 9 П(С)БО 9.
Отримані в обмін на подібні запаси	Оцінюються за балансовою вартістю переданих запасів. Якщо балансове значення переданих запасів більше за їх справедливую вартість, первісна вартість отриманих запасів визначається за справедливою вартістю. Різниця включається до витрат звітного періоду.
Отримані в обмін на неподібні запаси	Оцінюються за справедливою вартістю отриманих запасів.

Джерело: побудовано автором за інформацією [25]

Оцінка товарів є важливим аспектом фінансового та бухгалтерського обліку. Для цього використовуються різні методи визначення собівартості, зокрема ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, метод ФІФО (перші за часом надходження), нормативні витрати та оцінка за ціною продажу. Вибір конкретного методу залежить від особливостей товарів та умов їх використання, що дозволяє забезпечити точність бухгалтерських записів і правильність розрахунків для визначення фінансових результатів підприємства.

Таблиця 1.2 - Методи оцінки вибуття запасів

Метод оцінки вибуття запасів	Для яких цілей використовується
Ідентифікована собівартість	Цей метод застосовується для запасів, які використовуються для конкретних замовлень або проектів, а також для тих, що є унікальними й не можуть бути взаємозамінними. Суть методу полягає в тому, що вартість вибутих запасів розраховується окремо для кожної одиниці.
Середньозважена собівартість	Метод зручний для підприємств із великою кількістю різноманітних запасів. Він дозволяє враховувати коливання цін на той самий вид запасів у різний час. Для цього розраховується середня собівартість одиниці запасів.
Метод ФІФО (First In, First Out)	Цей метод базується на принципі, що запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надходили. Спочатку списуються ті запаси, які були придбані раніше, а залишки на кінець періоду формуються з останніх придбань.
Нормативні затрати	Метод зазвичай використовується для оцінки матеріальних витрат у незавершеному виробництві та готовій продукції.
Ціни продажу	Цей підхід доречний для підприємств із великою кількістю товарів різної номенклатури, але з однаковими рівнями торговельної націнки. Його використовують, якщо інші методи оцінки запасів є недоцільними.

Джерело: побудовано автором за інформацією [25]

Практика оцінки також включає відображення товарів у бухгалтерії за найменшою із двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Врахування змін у вартості, таких як зниження ціни чи псування, забезпечує більш точне відображення реального фінансового стану підприємства на дату складання балансу. Розрахунок чистої вартості реалізації дозволяє правильно оцінити запаси, активи та врахувати витрати на збут і супутні фактори.

Таким чином, облік товарів відіграє важливу роль у формуванні активів підприємства та оцінці його фінансового стану, адже товари складають значну частину оборотних активів. Вони є не лише ключовим елементом витрат, а й основою для аналізу фінансових результатів і визначення стратегічного напрямку підприємства. Це підкреслює їх значення у забезпеченні стабільності та ефективності фінансових операцій у будь-якому виді діяльності.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку товарів в оптовій торгівлі

Розвиток стратегічних напрямів функціонування оптової торгівлі потребує активної взаємодії з боку державних органів влади. На сьогоднішній день в Україні торговельна діяльність знаходиться під належним правовим регулюванням. Однак складність цієї сфери, зокрема багатогранність суб'єктів господарювання, створює певні виклики для ефективного регулювання. З одного боку, існує значна кількість нормативно-правових актів різного рівня, що регламентують цю діяльність, але іноді між ними виникають суперечності. З іншого боку, спостерігається надмірна увага до регламентації простих операцій при водночас недостатньому опрацюванні складних економічних відносин, зокрема тих, які стосуються нових ринкових механізмів.

Держава відіграє ключову роль у забезпеченні організаційної основи діяльності підприємств оптової торгівлі. Формування системи бухгалтерського обліку та економічного контролю неможливе без відповідної нормативно-правової бази. Протягом останніх десятиліть в Україні вона поступово формувалася, проте наразі знаходиться в процесі постійного оновлення, зумовленого політичними, економічними, соціальними та інтеграційними змінами.

Нормативно-правове регулювання обліку та контролю охоплює сукупність нормативних документів, які розробляються та затверджуються як державними органами, так і підприємствами. Таке регулювання сприяє належному веденню бухгалтерського обліку, складанню фінансової звітності та впровадженню ефективного контролю за економічними процесами.

Для забезпечення правильного ведення обліку в рамках чинного законодавства України, а також для складання і подання фінансової звітності,

бухгалтери повинні володіти глибокими знаннями нормативної бази, що регулює облік реалізації товарів у сфері оптової торгівлі.

Нормативно-правова база обліку поділяється на п'ять основних рівнів:

1. Закони України - ці нормативні акти є основою правового регулювання і встановлюють загальні принципи бухгалтерського обліку та звітності;

2. Постанови Кабінету Міністрів України - деталізують положення законів, створюючи основу для їх практичної реалізації;

3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) - документи розроблені Міністерством фінансів України і визначають правила ведення обліку для окремих об'єктів;

4. інструкції та рекомендації - деталізують вимоги НП(С)БО, враховуючи специфіку різних видів діяльності;

5. внутрішні документи підприємств - накази та розпорядження, які формують облікову політику суб'єкта господарювання.

Облік наявності та руху товарів на підприємствах оптової торгівлі в Україні регулюється рядом нормативно-правових актів, які поділяються на декілька рівнів залежно від їх значення та сфери застосування.

I рівень. Основні законодавчі акти:

1. Податковий кодекс України (від 02.12.2010 р. №2755-VI) регулює відносини у сфері справляння податків і зборів, визначає місце постачання товарів та послуг, а також порядок визначення бази оподаткування при постачанні товарів і послуг.

2. Господарський кодекс України (від 01.03.1992р.) встановлює види договорів та регулює організацію діяльності підприємств.

3. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (№ 996-XIV від 16.07.1999 р., зі змінами та доповненнями) визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.

4. Закон України «Про ліцензування окремих видів господарської діяльності» (від 01.06.2000 р.) визначає перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, порядок їх ліцензування, державний контроль у цій сфері та відповідальність за порушення законодавства.

5. Закон України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» (від 23.03.1996 р.) регулює порядок патентування торговельної діяльності за готівкові кошти, використання інших форм розрахунків, а також діяльності у сфері торгівлі іноземною валютою.

II рівень. Бухгалтерські стандарти та інші нормативні акти:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (затверджене наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р.) визначає методологічні засади формування інформації про запаси у бухгалтерському обліку, їх оцінку, вибуття, відображення у фінансовій звітності та розкриття в примітках.

2. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. № 116) встановлює механізм визначення збитків у випадках розкрадання чи нестачі продукції.

III рівень. Інструкції та типові форми:

1. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291) регламентує організацію обліку запасів. Запаси обліковуються на рахунку 20 «Запаси», товари – на рахунку 28 «Товари».

2. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» (від 21.06.1996 р. № 193) встановлює типові форми для обліку сировини та матеріалів.

3. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (затверджена наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року №879) визначає порядок проведення інвентаризації запасів на підприємствах.

IV рівень. Положення та методичні рекомендації:

1. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку (затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88) визначає порядок створення, прийняття та зберігання первинних документів, облікових реєстрів та бухгалтерської звітності.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів (затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. №2) містять детальні вказівки щодо оцінки запасів, документального оформлення їх руху, а також контролю за їх наявністю.

V рівень. Внутрішні нормативні акти підприємств:

1. Наказ про облікову політику визначає внутрішні правила підприємства щодо оцінки придбаних запасів, методів їх вибуття, а також відображення витрат, пов'язаних із транспортуванням і заготівлею.

Таким чином, нормативно-правова база забезпечує чітке регулювання обліку наявності та руху товарів на підприємствах оптової торгівлі, враховуючи вимоги національного законодавства, стандарти бухгалтерського обліку та внутрішні регламенти підприємств.

Підприємство, що досліджується, здійснює оптову торгівлю, зокрема за імпортними операціями, що впливає на особливості у веденні бухгалтерського обліку товарів. Оскільки більшість товарів надходить через імпорт, важливим аспектом є правильна організація обліку та документообігу, що дозволяє забезпечити не лише точність фінансової звітності, але й виконання податкових зобов'язань. Імпортні операції ускладнюються необхідністю виконання вимог митного законодавства, врахуванням валютних коливань, а також правильним оформленням митних та податкових документів.

Правильність обліку товарів, що придбані за імпорнтними операціями, визначається численними нормативно-правовими актами, що регулюють митні процедури, оподаткування імпорту та стандарти бухгалтерського обліку. Враховуючи складність імпорнтних операцій, підприємство повинно ретельно стежити за дотриманням усіх вимог щодо оцінки товарів, оформлення митних декларацій та сплати податків, що дозволяє мінімізувати ризики для бізнесу та уникнути фінансових санкцій.

Облік товарів в оптовій торгівлі регулюється цілим рядом нормативно-правових актів, що визначають порядок їх оцінки, обліку та митного оформлення. Зокрема, для оптових підприємств, що займаються імпортом товарів, основними документами є:

1. Митний кодекс України, що встановлює правила митного контролю та оцінки товарів при перетині митного кордону. Цей кодекс є основним нормативним актом, який визначає порядок нарахування митних платежів, таких як митні збори та ПДВ на імпорнт товарів. Імпортери повинні враховувати ці норми для правильної організації обліку та своєчасного виконання зобов'язань перед державою.

2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» регулює взаємовідносини між українськими підприємствами та іноземними партнерами. Важливим аспектом цього закону є забезпечення прозорості зовнішньоекономічних операцій, зокрема імпорту товарів, що, своєю чергою, впливає на бухгалтерський облік товарів у підприємствах оптової торгівлі.

3. Податковий кодекс України, який визначає механізм оподаткування імпортованих товарів, зокрема ПДВ, і регулює порядок його сплати при ввезенні товарів на митну територію України.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» дає чітке визначення товарів і встановлює вимоги щодо їх оцінки. Згідно з цим стандартом, підприємства повинні обліковувати товари за собівартістю, що включає не лише вартість придбання, але й витрати на транспортування та митне оформлення.

Ці нормативні акти складають правову основу для ефективного обліку товарів, що імпортуються, і визначають не лише порядок оформлення митних документів, але й правила оцінки та бухгалтерського обліку імпортованих товарів.

Згідно з вимогами законодавства, вартість імпортованих товарів складається з кількох складових, що повинні бути враховані на всіх етапах їх обліку. Оцінка імпортованих товарів є багатоступінчатим процесом, який включає: ціну придбання товару у постачальника, яка визначається як основна складова вартості товару; митні платежі, зокрема митний збір, ПДВ на імпорт, акцизи тощо (митні платежі додаються до вартості товару і враховуються в обліковій вартості запасів); транспортні витрати, які включають витрати на доставку товару через митний кордон (також входять до загальної вартості товару, що підлягає обліку); інші витрати, пов'язані з імпортом, такі як витрати на зберігання товарів, страхування, витрати на митне оформлення. Всі ці складові вартості повинні бути коректно враховані в бухгалтерії для визначення справедливої вартості товарів на складі, що, в свою чергу, забезпечує точність фінансової звітності підприємства.

Митне оформлення товарів є обов'язковим етапом для будь-якого підприємства, яке здійснює імпорт товарів. Важливою частиною цього процесу є визначення митної вартості товару, яка включає ціну придбання, витрати на транспортування та митні збори. Митні органи здійснюють перевірку відповідності поданих даних і нараховують необхідні податки та збори. Порядок митного оформлення регулюється Митним кодексом України та іншими підзаконними актами, що визначають умови ввезення товарів на митну територію України. Після завершення митного оформлення підприємство отримує відповідні митні документи, що підтверджують факт сплати митних платежів. Ці документи є основою для обліку імпортованих товарів і податкових зобов'язань перед державою.

Особливість оподаткування імпорту товарів полягає в необхідності сплати ПДВ на ввезення товарів. Згідно з Податковим кодексом України,

ПДВ на імпорт товарів сплачується безпосередньо при митному оформленні товару. Базою для нарахування ПДВ є митна вартість товару, яка включає вартість товару, митні збори та витрати на транспортування. Податковий кодекс України встановлює ставку ПДВ на імпорт товарів на рівні 20%, що застосовується до загальної митної вартості товару. Імпорттери мають право на податковий кредит, якщо вони здійснюють подальшу реалізацію імпортованих товарів на митній території України. В такому разі ПДВ, сплачений при імпорті, може бути відшкодований під час подачі податкової звітності. Для правильного обліку імпортного ПДВ підприємства повинні дотримуватися вимог щодо надання митних документів, а також коректно відображати сплату ПДВ у бухгалтерії, щоб уникнути податкових порушень.

Правильне нормативно-правове регулювання обліку товарів в оптовій торгівлі, особливо в контексті імпорту, є необхідною умовою для забезпечення ефективності бізнес-процесів і уникнення фінансових помилок. Законодавча база, яка включає Митний кодекс України, Закон про зовнішньоекономічну діяльність та Податковий кодекс, створює правову основу для правильного обліку імпортованих товарів. Врахування всіх складових вартості товару, правильне митне оформлення та дотримання податкових вимог є ключовими елементами для успішного ведення обліку товарів в оптовій торгівлі. Тому важливою складовою для підприємств є чітке дотримання всіх норм і вимог, що дозволяє не тільки зберігати фінансову прозорість, але й забезпечувати стабільність у веденні бізнесу.

Нормативно-правове регулювання обліку товарів в оптовій торгівлі є важливим елементом забезпечення ефективної діяльності підприємств, особливо в умовах імпортних операцій. Чітке дотримання законодавства, яке охоплює різні рівні регулювання, сприяє правильній організації обліку, формуванню фінансової звітності та виконанню податкових зобов'язань. Водночас складність регулювання та часті зміни законодавства вимагають від підприємств високого рівня професійної підготовки і постійного моніторингу нормативних вимог.

1.3. Організаційно-економічні особливості діяльності оптових підприємств та їх вплив на побутову обліку товарів

Оптові підприємства відіграють важливу роль в економічній системі, забезпечуючи з'єднання між виробниками та кінцевими споживачами товарів, а також між різними етапами постачання продукції на ринок. Їх діяльність характеризується великими обсягами закупівель і продажу товарів, що потребує особливої організації бухгалтерського обліку та документації. Завдяки своїй специфіці, оптові підприємства потребують не лише точного ведення обліку товарів, але й надійного контролю за всіма етапами операцій з ними — від закупівлі до реалізації. Тому вкрай важливо, щоб організація облікової роботи та документального оформлення відповідала вимогам сучасного управління і дозволяла оперативно та ефективно приймати фінансові та управлінські рішення.

Діяльність оптових підприємств є ключовою в ланцюгу постачання товарів від виробника до споживача, що вимагає спеціальної організації бухгалтерського обліку. Саме на цьому етапі здійснюються важливі фінансові операції, від яких залежить не тільки ефективність підприємства, але й прозорість його фінансових показників. Враховуючи специфіку облікових процесів в оптовій торгівлі, важливо детально розглянути *організаційно-економічні особливості* таких підприємств, які безпосередньо впливають на ефективність їх діяльності та облікову політику.

Щоб забезпечити ефективність обліку товарів і фінансового контролю, організаційна структура оптових підприємств повинна відповідати вимогам, що висувуються до сучасного управління в умовах ринку. Саме структура підприємства визначає, як здійснюється управління товарними запасами, фінансами та іншими ресурсами, що, в свою чергу, безпосередньо впливає на документообіг і систему обліку. Зрозуміло, що в залежності від організаційної моделі підприємства (централізованої чи децентралізованої) змінюється і методика ведення бухгалтерії.

Організаційна структура оптових підприємств може варіюватися залежно від розміру, спеціалізації та географії діяльності підприємства. Загалом, структури можна поділити на три основні типи:

1. централізована структура – властива великим підприємствам з розгалуженою мережею складів і філій. В цьому випадку всі функції управління, включаючи фінанси, закупівлі і продажі, зосереджуються в центральному офісі, що дозволяє більш ефективно контролювати діяльність на всіх етапах;

2. децентралізована структура – притаманна підприємствам середнього розміру, де функції управління передаються на рівень філій або регіональних підрозділів. Така структура дозволяє більш гнучко реагувати на зміни в попиті та потребах окремих регіонів;

3. гнучка структура – застосовується для малих підприємств, які можуть змінювати організаційну структуру в залежності від поточних умов на ринку. Це дозволяє максимально оперативно адаптуватися до змін і бути більш ефективними у конкурентному середовищі.

Організаційна структура визначає спосіб взаємодії між підрозділами підприємства, що включає відділи закупівлі, складу, обліку та продажу. Також важливим елементом є оптимізація кадрових ресурсів і технологічних процесів, що підвищує ефективність роботи підприємства.

Подальший розгляд економічних аспектів діяльності дозволяє краще зрозуміти, як різні економічні фактори, такі як масштаб операцій, сезонність попиту та ціноутворення, впливають на облік товарів. Саме ці фактори формують стратегію обліку і контролю товарних запасів на підприємствах, що є важливим для забезпечення стабільності і рентабельності бізнесу. Оскільки оптимізація фінансових і товарних потоків є основою для економічного процвітання підприємства, розгляд цих питань є наступним етапом у вивченні організаційно-економічних аспектів обліку. *Економічні особливості оптових підприємств* зумовлені їхнім масштабом і специфікою роботи. До основних економічних особливостей можна віднести:

1. Великі підприємства здатні закуповувати товари великими партіями, що дає їм перевагу при переговорах з постачальниками і дозволяє знижувати собівартість товарів. Однак великі масштаби діяльності також призводять до збільшення витрат на транспортування, зберігання і управління запасами.

2. Оптові підприємства часто стикаються з періодами високого і низького попиту на різні товарні групи. Це обумовлює необхідність прогнозування попиту і коригування закупівельних стратегій, а також оптимізації складу товарів на складах.

3. Стратегії ціноутворення є важливим аспектом економічної діяльності підприємства. Вони визначають маржу, що залежить від витрат на транспортування, зберігання, обробку товарів і конкурентних цін на ринку. Крім того, знижки та бонуси від постачальників можуть значно впливати на ціну кінцевого товару.

4. Оптові підприємства ведуть велику кількість фінансових операцій, тому для контролю за доходами і витратами вони використовують системи управлінського обліку, а також здійснюють прогнозування грошових потоків і планування фінансових результатів.

Продовжуючи тему економічних особливостей, важливо зазначити, що однією з ключових складових діяльності оптових підприємств є ефективне управління логістикою та запасами. Логістика не лише забезпечує своєчасне надходження товарів, але й визначає стратегію зберігання та транспортування, що має великий вплив на бухгалтерський облік товарів. Ефективне управління запасами дозволяє оптимізувати витрати на зберігання і забезпечити точний облік товарних залишків, що є важливим для правильності фінансової звітності підприємства. Ефективне управління логістикою і запасами товарів дозволяє підприємствам знижувати витрати на зберігання, скорочувати час доставки і мінімізувати дефіцит або надлишок товарів.

Оптові підприємства можуть використовувати різні типи складів, від простих до автоматизованих логістичних центрів. Вибір залежить від

специфіки товарів і розміру підприємства. Управління запасами товарів здійснюється через інвентаризацію та використання інформаційних систем для обліку на складі. Використання сучасних автоматизованих систем дозволяє забезпечити точність обліку товарів, оперативно відстежувати рух товарів і своєчасно реагувати на зміни в попиті.

З огляду на вищезазначені фактори, *облікова політика* оптових підприємств повинна бути чітко визначена і відповідати вимогам законодавства, а також внутрішнім стандартам підприємства. Документальне оформлення господарських операцій є основою для формування фінансової звітності та управлінської інформації, що використовуються для прийняття управлінських рішень. Встановлені правила документування і правильне ведення обліку є обов'язковою умовою для забезпечення достовірності та прозорості всіх операцій підприємства. Основні елементи, що повинні враховуватися при формуванні облікової політики:

1. Вибір методу оцінки запасів. Оптові підприємства можуть використовувати різні методи оцінки товарних запасів, такі як FIFO (перший на складі – перший у продажу), LIFO (останній на складі – перший у продажу) або середньозважений метод. Вибір методу залежить від типу товару, ринкової ситуації та впливу на фінансові результати підприємства.

2. Документальне оформлення операцій. Для забезпечення достовірності обліку кожна операція повинна бути належно оформлена документами, такими як товарно-транспортні накладні, акти інвентаризації, рахунки-фактури тощо. Ці документи підтверджують факт здійснення операцій і є основою для бухгалтерського обліку.

3. Робочий план рахунків. Для ефективного обліку товарів на оптових підприємствах використовується спеціальний робочий план рахунків, що включає рахунки для обліку товарів на складі, витрат на їх зберігання і транспортування, а також рахунки для обліку доходів і витрат від продажу товарів.

Отже, організаційно-економічні особливості діяльності оптових підприємств мають прямий вплив на побутовий облік товарів. Це стосується як правильного вибору методів обліку і документування, так і оптимізації управлінських процесів, що дозволяє знизити витрати і підвищити рентабельність. Оскільки облік товарів є ключовим елементом у процесі прийняття фінансових рішень, важливою є постійна адаптація облікової політики до змін зовнішнього середовища та внутрішніх потреб підприємства.

Суттєвою частиною діяльності оптових підприємств є імпорт товарів, оскільки багатьом підприємствам необхідно закуповувати продукцію з-за кордону для задоволення попиту на внутрішньому ринку. Особливості організації діяльності таких підприємств мають прямий вплив на ведення бухгалтерського обліку імпортованих товарів. Це включає правильне документальне оформлення операцій, класифікацію товарів та обрання відповідних методів обліку. Важливість правильного обліку полягає у забезпеченні точності фінансової звітності та контролю за рухом товарів, що в свою чергу, сприяє оптимізації бізнес-процесів та мінімізації ризиків.

Для правильної організації обліку імпортованих товарів необхідно враховувати організаційну структуру оптових підприємств, оскільки вона визначає, як будуть здійснюватися різні бізнес-процеси, включаючи закупівлю, зберігання та реалізацію товарів. Найпоширенішими є дві основні організаційні моделі: централізована та децентралізована. У централізованій моделі управління всі функції обліку виконуються в одному центрі, що дозволяє більш ефективно контролювати документообіг і знижувати адміністративні витрати. Водночас, у децентралізованій структурі кожен підрозділ має власні облікові системи, що може створювати складнощі у координації та забезпеченні єдності облікової політики. У кожному випадку важливо створити чіткий робочий план рахунків, що відповідатиме потребам обліку імпортованих товарів. Наприклад, для обліку товарів на складі важливо

мати окремі субрахунки для імпорتنих товарів, враховуючи їх специфіку (валютні розрахунки, митні збори, витрати на транспортування).

Оптові підприємства працюють у специфічних економічних умовах, що вимагають особливого підходу до обліку імпорتنих товарів. Однією з основних економічних характеристик є змінність вартості товарів внаслідок коливань валютних курсів, що безпосередньо впливає на собівартість імпортованих товарів. Враховуючи це, підприємства повинні застосовувати відповідні методи переоцінки запасів для коректного відображення вартості товарів в обліку.

Також варто враховувати сезонність попиту на імпортні товари та можливі коливання в митних тарифах або зміну законодавчих вимог. Ці фактори можуть суттєво впливати на строки постачання та варіанти документального оформлення товарних операцій. Тому важливою складовою бухгалтерського обліку є планування і прогнозування закупок, що дозволяє оптимізувати запаси і уникати затримок у постачанні.

Оскільки імпорт товарів супроводжується великим обсягом документів (контракти, митні декларації, інвойси, накладні), дуже важливо мати чітку систему документального оформлення. Підприємства повинні забезпечити правильне оформлення і зберігання документів, що підтверджують правомірність та законність операцій, зокрема, при перетині митного кордону.

Врахування таких аспектів, як митні витрати, витрати на транспортування, страхування, а також інші витрати, пов'язані з імпортом товарів, потребує ретельного планування і правильного відображення в обліку. Кожна операція має бути належним чином документована, що дозволяє забезпечити прозорість і контроль за рухом товарів на кожному етапі.

Для організації правильного обліку важливо класифікувати імпортні товари згідно з їх характеристиками, призначенням і умовами постачання. Наприклад, для товарів, що імпортуються для подальшого перепродажу,

можна застосовувати методи обліку на основі нормативної оцінки вартості або метода середньозваженої ціни. Для товарів, що надходять на склад підприємства для подальшої обробки, може бути використаний інший метод, зокрема, метод послідовного надходження товарів, що дозволяє більш точно відображати собівартість товарів залежно від часу їх надходження.

Всі вищезазначені аспекти, зокрема організаційна структура підприємства, економічні фактори, специфіка митних процедур, а також класифікація товарів, безпосередньо впливають на побудову обліку імпорتنих товарів. Для забезпечення ефективного управління запасами, зниження ризиків та підвищення фінансової прозорості важливо правильно налаштувати облікову політику, враховуючи всі внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на діяльність підприємства.

Завдяки правильно організованому обліку можна не лише забезпечити точність фінансових звітів, але й оптимізувати витрати, знизити ймовірність помилок і зловживань, а також забезпечити високий рівень контролюваності на всіх етапах операцій з імпортними товарами.

Таким чином, організаційно-економічні особливості діяльності оптових підприємств мають прямий вплив на побудову обліку імпорتنих товарів. Ретельне планування і облік на кожному етапі діяльності підприємства дозволяють мінімізувати економічні ризики, забезпечити коректність облікових записів та підвищити ефективність управлінських рішень. Для цього необхідно чітко визначити структуру обліку, правильно класифікувати товари та вибрати оптимальні методи обліку, враховуючи економічні умови та специфіку роботи з імпортними товарами.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТОВАРІВ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ

2.1. Документування операцій з обліку товарів

Товари, що постачаються для підприємств оптової торгівлі, є частиною оборотних активів, а їх реалізація приносить основну частину операційного доходу. Ефективне ведення фінансового обліку та внутрішній аудит товарів допомагають створити інформаційну основу для ухвалення управлінських рішень.

Дослідження документообігу на оптових торгових підприємствах показало, що для оформлення операцій з товарами використовуються численні первинні документи, багато з яких мають схожий зміст. Тому правильний облік наявності товарів і їх продажу є важливим аспектом у роботі оптової торгівлі.

Першим етапом облікового процесу є первинний облік, який включає спостереження та фіксацію господарських фактів, їх вимірювання в натуральних та грошових одиницях, а також реєстрацію в документах, що слугують носієм облікової інформації.

Первинні документи відрізняються за змістом, формою та структурою, а порядок їх оформлення регламентується різними нормативними актами. Разом з тим, є загальні вимоги, які обов'язкові для всіх первинних документів і повинні виконуватись усіма підприємствами, в тому числі і підприємствами оптової торгівлі.

Для належного контролю за рухом документів та своєчасного отримання первинних документів для обліку, на підприємстві ТОВ «Спортер» наказом керівника затверджено графік документообігу, який визначає дати створення, отримання від інших підприємств документів, їх приймання до обліку, обробку та подальшу передачу в архів (рисунок 2.1)

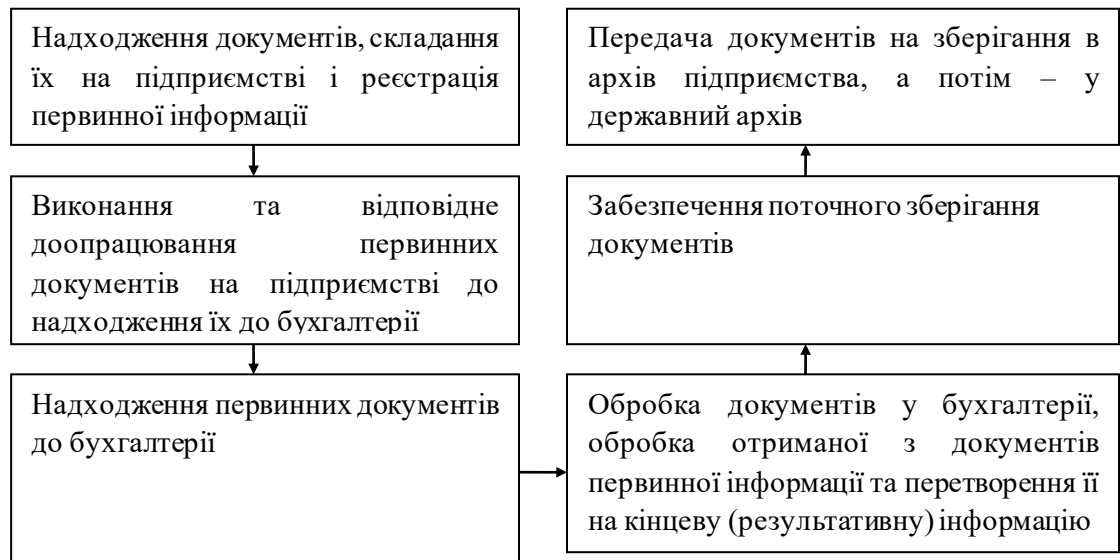

Рисунок 2.1 - Схема документообігу в бухгалтерії ТОВ «Спортер»

Джерело: побудовано автором за інформацією що надана на підприємстві

Товари на складі обліковуються в кількісному вираженні за видами за допомогою карток складського обліку або спеціальних книг. В цих документах зазначаються такі дані, як назва товару, номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір, марка та ціна за одиницю. Облік товарів здійснюється в процесі їх надходження на склад або відпуску зі складу, при цьому щоденно підраховуються залишки. Картки складського обліку відкриваються в залежності від способу обліку: за партійним методом — на кожну партію товару, за сортовим — на кожен окремий вид товару.

Щодо реалізації товарів, оптові підприємства використовують дві основні форми: *складський оборот* — товари відпускаються і відвантажуються безпосередньо зі складів та баз підприємства; *транзитний оборот* — товари відвантажуються покупцям безпосередньо з складів виробника або постачальника, при цьому склади та бази оптового підприємства не залучаються до цього процесу.

Транзитна реалізація товарів є більш економічно вигідною, оскільки дозволяє швидше доставляти товари від виробників до покупців, що знижує витрати обігу. Однак, коли необхідно відвантажити товари в меншій кількості, ніж вимагають транзитні норми (наприклад, мінімальні обсяги для

відвантаження у вагоні, цистерні чи контейнері) або якщо потрібне комплектування товарів, складський оборот є більш доцільним.

Складський оборот має й інші переваги, такі як можливість обслуговування більшої кількості покупців при менших запасах товарів та швидке постачання потрібного асортименту. Таким чином, хоча складська форма реалізації спричиняє зростання витрат обігу, вона залишається важливою частиною оптової торгівлі.

Оптові підприємства зазвичай реалізують товари на основі укладених договорів купівлі-продажу. Однак, для разових поставок або невеликих партій товарів реалізація може здійснюватися без письмового договору, на підставі накладних і рахунків-фактур. Для розрахунків з покупцями виписуються рахунки-фактури, в яких зазначаються: найменування товару, його кількість, сорт, ціна, вартість, ставка та сума ПДВ, транспортні та інші послуги, що підлягають оплаті, а також загальна сума до оплати. Одночасно виписується податкова накладна, оригінал якої передається покупцеві (якщо він є платником ПДВ), а копія зберігається в оптовому підприємстві для подальших записів у реєстрі виданих та отриманих податкових накладних.

Товари з складу оптового підприємства відпускаються представнику покупця за умови наявності довіреності та документа, що підтверджує його особу. Оформлюються накладна та рахунок-фактура. Процес відвантаження товарів здійснюється на основі накладних, які є основними документами при постачанні товару. Вони зазвичай виписуються в тих випадках, коли товар не потребує спеціального транспортування, і покупець забирає товар самостійно, наприклад, за допомогою таксі або службового автомобіля.

У разі, якщо підзвітна особа закуповує товарно-матеріальні цінності (наприклад, канцелярські товари), фіскальний чек може слугувати підставою для їх оприбуткування разом з авансовим звітом. Чек повинен містити інформацію про дату, найменування, кількість та вартість товару.

При відпуску товарів постачальник виписує накладну, яка є одночасно і прибутковим, і видатковим документом. Накладна складається в трьох примірниках на підставі договору, нарядів та інших документів і

підписується уповноваженою особою та головним бухгалтером. Перший примірник передається покупцеві для підтвердження приймання товарів і їх оприбуткування. Другий примірник залишається на складі постачальника для списання товарів, а третій – передається для контролю на пропускний пункт підприємства.

Для отримання товару зі складу постачальника матеріально відповідальна особа повинна отримати довіреність, яка може бути виготовлена самостійно підприємством. Довіреність видається лише працівникам, зазначеним у наказі керівника. У документі вказується, який товар і в якій кількості має забрати представник, а також його підпис. Довіреність повинна бути підписана керівником та головним бухгалтером підприємства. Реєстрація видачі довіреностей проводиться в журналі, де фіксуються дата, місце видачі, підстава та термін дії довіреності, що не повинен перевищувати 10 днів. Списання товарів зі складу оформлюється актом на списання товару.

При транспортуванні товарів покупцям (роздрібним або іншим підприємствам) за допомогою власного або орендованого автотранспорту складається товарно-транспортна накладна (форма № 1-ТН). Ці накладні зазвичай оформлюються в чотирьох примірниках: перший примірник залишається у відправника товару і є підставою для його списання; другий примірник — це супровідний документ для отримання товару покупцем; третій примірник потрібен для проведення розрахунків за транспортування; четвертий примірник разом із подорожнім листом зберігається у перевізника для обліку перевезень.

При доставці товарів залізничним транспортом постачальник оформлює спеціальну накладну, яка слугує супровідним документом і передається вантажоодержувачу на станції призначення.

Розрахункові документи, надані підприємством-постачальником для оплати товару, виконаних робіт чи наданих послуг, повинні бути акцептовані покупцем, що означає їх прийняття до оплати.

Після того, як покупець погодиться на платіж, він передає своєму банку платіжне доручення для здійснення оплати і отримує підтвердження про списання коштів з поточного рахунку. Якщо товар оплачується готівкою через підзвітну особу, то оформлюється видатковий касовий ордер для видачі готівки на відрядження або під звіт, і до звіту додаються відповідні документи, такі як накладні та фіскальні чеки.

Для забезпечення точного та своєчасного оприбуткування товарів важливо дотримуватися правил їх приймання, правильно оформлювати всі документи та коректно відображати ці операції в обліку, а також контролювати розрахунки по товарах.

Контроль виконання постачання здійснюється на основі копій платіжних документів, які постачальник надає оптовому підприємству для товарів, відправлених покупцям.

При розрахунках з іноземними постачальниками процес документального оформлення операцій має певні особливості, що зумовлені специфікою міжнародної торгівлі. Зокрема, документи складаються з урахуванням вимог щодо двомовного оформлення та необхідності аутентичного перекладу на українську мову. Також важливою є специфіка відображення вартості в документах — вона вказується у валюті фактичної операції, а для обробки документів використовуються еквіваленти в національній валюті згідно з курсом Національного банку України.

У відповідності до різних каналів реалізації товарних потоків, оформлення операцій також має свою специфіку. Наприклад, у разі безоплатної передачі товарів оформлюються договір, накладна, акт приймання передачі, сертифікат якості та товарно-транспортна накладна. Якщо ж товар передається як внесок до статутного капіталу, то додаються відповідні документи, зокрема рішення зборів засновників та акт приймання-передачі.

Знижена вартість запасів потребує оформлення наказу керівника та бухгалтерської довідки, а при реалізації товарів працівникам — розрахунково-платіжної відомості та податкової накладної. Для операцій

обміну товарів, нестач або крадіжок необхідні додаткові документи, такі як сертифікати якості, акти інвентаризації або договір з матеріально-відповідальною особою. В разі надзвичайних подій, наприклад, пожежі, також складаються відповідні акти та рішення про створення інвентаризаційної комісії.

Таким чином, правильно оформлені документи забезпечують точне відображення операцій у обліку, дотримання вимог законодавства та контроль за виконанням зобов'язань у міжнародній торгівлі.

Записи в регістрах бухгалтерського обліку здійснюються на підставі документів звіту про рух товарів. Синтетичний облік товарних потоків ведеться в регістрах синтетичного обліку (при журнальній формі ведення обліку – в журналах 5 або 5-а), а аналітичний облік — у регістрах аналітичного обліку (при журнальній формі ведення обліку - 4-му розділі цих журналів). У бухгалтерії також формуються квартальні звіти щодо обсягів оптового товарообігу (форма № 1-опт) та квартальні звіти про продаж і залишки товарів (продукції) в оптовій торгівлі.

Дані цих звітів використовуються для оприбуткування товарів і їх списання з підзвіту матеріально відповідальних осіб. В обліку обігу товарів на основі документів звіту проводяться записи у оборотно-сальдових відомостях. Інформація про товарні запаси і доходи від реалізації також відображається в цих відомостях, що застосовуються для обліку витрат, доходів і кредитових оборотів на рахунках товарних запасів.

Таким чином, первинний облік відіграє важливу роль у процесі реалізації товарів. Він містить дані про господарські операції, є юридичним підтвердженням їх здійснення та основою для відображення цих операцій в обліку і складання звітності. Документальне оформлення має велике значення для підприємств оптової торгівлі, оскільки документообіг дозволяє здійснювати ефективний контроль за численними операціями, що стосуються руху товарів.

2.2. Організація складського обліку товарів на підприємстві

Складське господарство є ключовою частиною матеріально-технічної інфраструктури суспільства, що функціонує у сфері обігу. Його основою є засоби праці, які забезпечують безперервний рух товарів у межах торговельного циклу. Склади відіграють важливу роль у процесі товарообігу, виконуючи низку критичних функцій, що мають значення для економіки.

Товарний склад є допоміжною ланкою у системі торгівлі, яка забезпечує формування оптимальних запасів товарів, трансформацію товаропотоків між виробництвом та споживанням, а також підтримує безперервність постачання роздрібних торговельних організацій. Загалом, складське господарство охоплює всі склади, що належать різним торговельним системам та організаціям.

Товарна маса, що перебуває у сфері обігу, частково затримується для зберігання, тоді як решта переміщується до виробничої або споживчої сфери. Запаси товарів, що залишаються у сфері обігу, поступово зменшуються у процесі реалізації, тоді як їх поповнення забезпечується надходженням нових партій зі сфери виробництва. Таким чином, склади виконують функцію регулювання балансу між надходженням та витрачанням товарів.

Товари, незалежно від того, чи знаходяться вони на виробничих складах, чи у розпорядженні оптових або роздрібних організацій, становлять собою товарні запаси. Їх зберігання вимагає створення спеціальних умов, які відповідають фізико-хімічним та біологічним характеристикам продукції. Склади не лише забезпечують збереження товарів, але й сприяють покращенню їх якості, розширенню асортименту та ефективнішій організації контролю за якістю продукції.

У структурі товароруху склади відіграють центральну роль як проміжна ланка між виробництвом та роздрібною торгівлею. Їх раціональне розташування дозволяє зменшити кількість ланок у логістичному ланцюгу,

мінімізувати зустрічні та зворотні перевезення, підвищити ефективність транспортування та зменшити витрати обігу.

Кожен склад підприємства має свій унікальний номер, який фіксується у документації, що стосується операцій даного складу.

Раціональна організація складських запасів досягається шляхом:

- оснащення складів відповідним обладнанням, зокрема стелажми, ваговими пристроями, вимірювальними приладами та мірною тарою;
- забезпечення необхідного температурного режиму для збереження продукції;
- оптимального вибору методів зберігання товарів та їх розміщення відповідно до видів продукції, місць зберігання або партій надходження;
- дотримання правил сусідства товарів, що зменшує ризик псування.

Облік запасів на складах ведуть матеріально відповідальні особи (комірники), які несуть відповідальність за оформлення супровідної документації та її своєчасне надання до бухгалтерії підприємства. Організація складського обліку та відповідна документація наведені на рисунку 2.2.

На підприємстві вантажі, що надходять, реєструються комірником у журналі обліку вантажів (форма №М-1). У цьому журналі фіксуються транспортні документи, які супроводжують отримання вантажів різними видами транспорту, такими як залізничний або водний, а також зазначається їх оприбуткування на складі.

Кожному отриманому товару присвоюється унікальний номенклатурний номер, а за необхідності зазначаються технічні паспорти або інші документи. У первинній документації мають бути узгоджені дані про посадових осіб, які прийняли матеріальні цінності від постачальника та забезпечили їх подання на склад.

Облік матеріалів на складі здійснюється матеріально відповідальними особами за допомогою карток складського обліку матеріалів (форма №М-12) або, якщо кількість запасів невелика, через книги складського обліку.

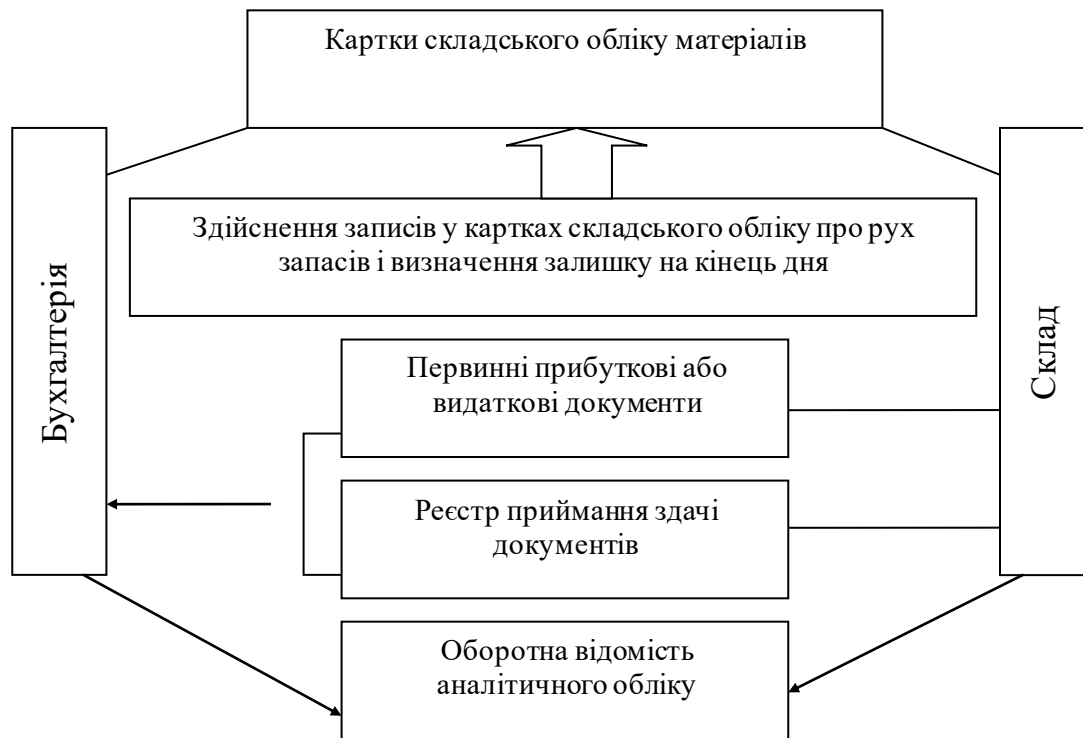

Рисунок 2.2 - Схема складського обліку запасів

Джерело: побудовано автором за інформацією [16]

В обліку матеріали групуються за найменуваннями, сортами та категоріями відповідно до номенклатурних номерів. Відкриття карток складського обліку відбувається у бухгалтерії, після чого вони передаються матеріально відповідальній особі під розписку.

На складі картки зберігаються у спеціальних ящиках-картотеках, упорядкованих за номенклатурними номерами та групами матеріальних цінностей. Матеріально відповідальна особа щоденно вносить до карток дані про рух запасів і залишки на кінець дня, спираючись на первинні документи.

У певний період (раз на 1–5 днів) завідувач складу формує реєстр приймання-здачі документів (форма №М-13), який разом із супровідними документами передається до бухгалтерії під розписку. Після завершення звітного періоду формуються оборотні відомості аналітичного обліку, а отримані залишки та обороти звіряються з картками складського обліку.

Облік матеріальних цінностей покладається на завідувача складу (комірника), який відповідає за приймання, відпуск і цілісність матеріалів, а також за правильне оформлення операцій. На працевлаштування, переведення чи звільнення комірника зазвичай потрібна згода головного

бухгалтера. З матеріально відповідальною особою укладається типовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність, який зберігається у відділі кадрів.

У бухгалтерії підприємства відбувається приймання та обробка первинної документації щодо сировини і матеріалів. Документи проходять сортування та перевірку. Прибуткові ордери звіряються з відповідними рахунками, транспортними накладними й актами приймання. Лімітно-забірні картки, що надійшли зі складу, співставляються з примірниками, отриманими від цехів-споживачів.

Ефективність складського господарства значною мірою залежить від рівня механізації та автоматизації. В Україні розвиток складської інфраструктури значно відстає від країн із розвинутою ринковою економікою. Наприклад, у США на 1000 осіб населення припадає у 20 разів більше площ складських приміщень, ніж в Україні. На сьогодні в оптовій торгівлі України лише 24% складського фонду відповідає сучасним стандартам, тоді як більшість складів є дрібними, із середньою площею 700м² і обмеженим технічним оснащенням.

Розвиток сучасного складського господарства має враховувати передовий зарубіжний досвід, зокрема будівництво автоматизованих складів із високим рівнем механізації та застосуванням комп'ютерних технологій. Доцільно також створювати склади загального користування, такі як консигнаційні склади, митні ліцензійні склади або склади-готелі.

Складський облік є невід'ємною частиною діяльності підприємства, яка забезпечує належний контроль за рухом товарів. У разі застосування автоматизованих систем обліку створюються електронні картотеки, що дозволяють оперативно отримувати дані про залишки, надходження та відпуск товарів, а також формувати статистичну звітність.

Таким чином, облік на складі є критично важливим для забезпечення ефективного функціонування підприємства. Відповідальність за правильність ведення документації покладається на матеріально відповідальну особу, яка несе відповідальність як за зберігання цінностей, так і за документальне оформлення операцій.

2.3. Організація і методика синтетичного та аналітичного обліку товарів на підприємствах оптової торгівлі

Облік і звітність у сфері торгівлі виконуються на основі єдиних методологічних принципів, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», затверджених Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, національного Плану рахунків бухгалтерського обліку, а також інших законодавчих і нормативних актів з урахуванням особливостей функціонування торговельних підприємств. Загальна схема обліку товарів охоплює ключові аспекти, необхідні для коректного ведення обліку товарних операцій на підприємстві (рис. 2.3).

Головні завдання обліку товарів у сфері оптової торгівлі визначаються специфікою роботи таких підприємств. Облік товарних операцій має забезпечити:

- перевірку правильності оформлення документів, пов'язаних із постачанням, відпуском, поверненням товарів тощо;
- своєчасне документальне оформлення та відображення в облікових регістрах руху товарів (надходження, вибуття, переміщення);
- контроль за рівнем цін на отримані та реалізовані товари;
- забезпечення збереження товарів і тари;
- моніторинг розрахунків за товари;
- перевірку виконання умов договорів;
- надання даних про товарообіг і залишки товарів для управління торговельною діяльністю;
- здійснення інвентаризацій та ведення обліку виявлених недоліків у товарах.

Рисунок 2.3 - Загальна схема обліку товарів

Джерело: побудовано автором за інформацією [8]

Завдання обліку товарів та їх реалізації на підприємствах оптової торгівлі спортивним харчуванням охоплюють широкий спектр функцій, які спрямовані на забезпечення ефективного управління товарно-матеріальними запасами. Зокрема, це включає контроль за обсягами продукції, дотриманням умов її зберігання на складах, а також оперативний аналіз руху товарів для

прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Належна організація обліку забезпечує прозорість фінансових операцій, запобігає втратам продукції та мінімізує фінансові ризики, що можуть виникати через несвоєчасну звітність або недотримання правил зберігання.

Одним із ключових елементів ефективного обліку є організація звітності матеріально відповідальних осіб, які відповідають за облік, зберігання та обробку товарів на всіх етапах – від їхнього надходження на склад до реалізації кінцевим споживачам. Така звітність повинна формуватися у встановлені строки, щоб забезпечити актуальність даних в облікових регістрах та їх подальше використання для аналізу.

Особливістю оптової торгівлі спортивним харчуванням є специфіка продукції, яка потребує дотримання певних умов зберігання, наприклад, відповідного температурного режиму, вологості та захисту від зовнішніх впливів. Це висуває додаткові вимоги до організації складських приміщень і системи контролю за умовами зберігання. Для забезпечення точного обліку товарів важливо інтегрувати бухгалтерський і складський облік за допомогою сучасних автоматизованих систем.

Для обліку товарів, що реалізуються в оптовій торгівлі, використовується рахунок 28 "Товари" з Плану рахунків бухгалтерського обліку. Цей рахунок служить для відображення операцій, пов'язаних із надходженням, переміщенням та вибуттям товарів. Субрахунки, такі як 281 «Товари на складі», 284 «Тара під товарами» та 289 «Транспортно-заготівельні витрати», дають змогу деталізувати облік і розмежовувати витрати, пов'язані з придбанням і зберіганням продукції, що сприяє прозорості фінансових процесів.

По дебету рахунку 28 фіксуються операції надходження товарів, їхньої закупівельної вартості, а також витрати, пов'язані з доставкою та зберіганням. Це дозволяє об'єктивно формувати собівартість товарів, що стає основою для визначення ціни реалізації. По кредиту цього рахунку

відображаються операції, що зменшують запаси товарів через продаж, переміщення або інші процеси.

Реалізація товарів у бухгалтерському обліку супроводжується списанням їхньої облікової вартості з субрахунку 281 «Товари на складі» на субрахунок 902 «Собівартість реалізованих товарів». Це дозволяє об'єктивно оцінювати фінансові результати діяльності підприємства.

Аналітичний облік товарів в оптовій торгівлі ведеться у вартісному виразі, що дає змогу контролювати стан запасів за матеріально відповідальними особами та групами товарів. Такий підхід особливо актуальний для підприємств, які займаються торгівлею спортивним харчуванням, через широкий асортимент і потребу в детальній класифікації продукції.

Таким чином, правильна організація бухгалтерського обліку на підприємствах оптової торгівлі спортивним харчуванням сприяє оптимізації процесів управління, забезпечує прозорість фінансових операцій, дозволяє здійснювати своєчасний контроль за запасами, їх рухом і зберіганням, а також створює інформаційну базу для ухвалення ефективних управлінських рішень.

Сутність аналітичного бухгалтерського обліку запасів полягає у детальному відображенні інформації про кожен вид матеріальних цінностей, які перебувають на підприємстві. Для цього відкриваються окремі аналітичні рахунки, що дозволяють відображати кількісні показники (у прийнятих одиницях виміру, таких як кілограми, упаковки або літри) і вартісні показники (згідно із прийнятою системою оцінки). Такий підхід створює основу для ефективного управління товарними запасами, аналізу витрат та оптимізації процесів реалізації. Аналітичні рахунки формуються за кількома критеріями:

- групи товарів (наприклад, протеїни, вітамінні комплекси, амінокислоти);
- місця зберігання (оптові склади, тимчасові бази, торгові точки);

- матеріально відповідальні особи;
- відповідність синтетичним рахункам та субрахункам бухгалтерського обліку.

Завдяки цій класифікації дані легко узагальнюються в оборотних відомостях. Вони застосовуються для звірки з результатами складського обліку, контролю залишків, аналізу руху товарів та інвентаризації. Аналітичний облік дає змогу підприємству:

- оперативно відслідковувати залишки продукції та їхні зміни;
- контролювати відповідність фактичних запасів даним обліку;
- виявляти надлишки чи дефіцит товарів у реальному часі.

Для оптової торгівлі спортивними харчовими продуктами існують кілька підходів до організації обліку:

1. Партіонний облік передбачає, що кожна партія товарів, яка надходить, реєструється окремо. Це особливо важливо для продукції з коротким терміном придатності, що дозволяє уникати втрат через прострочення.

2. Сортівний облік передбачає, що продукція обліковується за гатунками, брендами або іншими характеристиками, що полегшує управління асортиментом.

3. Оперативно-бухгалтерський облік - дозволяє контролювати рух товарів у режимі реального часу, що забезпечує швидке реагування на зміну попиту.

Облік придбання товарів в іноземній валюті на умовах подальшої оплати передбачає фіксацію господарських операцій у відповідності до курсу НБУ на дату здійснення операцій та облік курсових різниць, що виникають при оплаті зобов'язань. Наведений приклад демонструє облік придбання двох партій товарів у нерезидента з наступною оплатою у різні дати. Наприклад, перша партія товарів - вартість 20,000 USD, курс на дату оприбуткування — 41,00 грн./USD, курс на дату оплати — 44,10 грн./USD; друга партія товарів - вартість 30,000 USD, курс на дату оприбуткування — 41,00 грн./USD, курс на

дату оплати — 41,80 грн./USD; додаткові витрати - сума ввізного мита — 10,000 грн., імпортерний ПДВ — 80,000 грн.; курсова різниця - перша партія: від'ємна — 2,000 грн. ($20,000 \times (41,00 - 41,10)$); друга партія: позитивна — 6,000 грн. ($30,000 \times (41,00 - 41,80)$) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - Кореспонденція рахунків із обліку придбання товарів у іноземних постачальників

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1.	Сплачено митному органу ввізне мито та ПДВ	377	311	90 000,00
2.	Оприбутковано товари від нерезидента	281	632	2 050 000,00
3.	Включено ввізне мито до первісної вартості товарів	281	377	10 000,00
4.	Віднесено сплачений на митниці ПДВ до податкового кредиту	641/ПДВ	377	80 000,00
5.	Відображено від'ємну курсову різницю (перша партія)	945	632	2 000,00
6.	Відображено позитивну курсову різницю (друга партія)	632	714	6 000,00
7.	Перераховано кошти за першу партію товару	632	312	20 000,00\$/ 822 000,00
8.	Перераховано кошти за другу партію товару	632	312	30 000,00\$/ 1 254 000,00
9.	Відображено фінансовий результат (дохід від курсової різниці)	714	791	6 000,00
10.	Відображено фінансовий результат (витрати за курсовою різницею)	791	945	2 000,00

Джерело: побудовано автором за інформацією [8]

Здійснення облікових операцій із використанням зазначених проводок дозволяє відобразити як витрати підприємства, так і зміну валютної кредиторської заборгованості відповідно до вимог бухгалтерського обліку.

Облік придбання товарів за кошти в іноземній валюті на умовах попередньої оплати передбачає відображення всіх операцій з урахуванням попереднього перерахування коштів постачальнику та фіксацію витрат, пов'язаних із митними платежами та податковим кредитом. У даному прикладі наведено процес обліку для операції з придбання товарів у нерезидента. Умови операції: вартість товарів: 50,000 USD; курс НБУ на дату

попередньої оплати: 41,00 грн./USD; додаткові витрати: сума ввізного мита — 10,000 грн., імпортерний ПДВ — 80,000 грн. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Кореспонденція рахунків із обліку придбання товарів у іноземних постачальників на умовах попередньої оплати

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1.	Перераховано нерезиденту попередню оплату за товар	371	312	2 050 000,00
1.	Сплачено митному органу ввізне мито та ПДВ	377	311	90 000,00
2.	Оприбутковано товари від нерезидента	281	632	2 050 000,00
3.	Включено ввізне мито до первісної вартості товарів	281	377	10 000,00
4.	Віднесено сплачений на митниці ПДВ до податкового кредиту	641/ПДВ	377	80 000,00
10.	Відображено залік заборгованостей	632	371	2 050 000,00

Джерело: побудовано автором за інформацією [8]

Ця схема обліку забезпечує прозорість і точність фіксації всіх етапів операції, від попередньої оплати до зарахування товарів на баланс підприємства. Включення мита до первісної вартості товарів та відображення податкового кредиту сприяє правильному визначенню фінансового результату та дотриманню податкового законодавства.

Облік реалізації продукції ведеться на основі платіжних документів, які реєструються у відомостях обліку відвантажених і реалізованих товарів.

Виручка від продажу продукції фіксується за кредитом рахунку 702, що дозволяє оцінити загальний дохід підприємства.

Собівартість товарів списується на дебет рахунку 902, забезпечуючи визначення фінансового результату шляхом порівняння доходів і витрат.

Наприклад, використання аналітичного обліку для спортивних харчових продуктів дозволяє:

- визначити найбільш популярні товари серед клієнтів і оптимізувати асортимент;
- контролювати терміни придатності продукції, мінімізуючи втрати;

— відстежувати динаміку продажів для ефективного планування закупівель.

Наочно операції, пов'язані з обліком реалізації продукції на оптових складах підприємства, представлені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 - Кореспонденція рахунків із обліку реалізації товарів зі складів та баз оптових підприємств

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
Перша подія – отримання грошових коштів за невідвантажені товари			
1.	Отримано грошові кошти від покупця (аванс)	311	681
2.	Нараховано податкове зобов’язання з ПДВ	643	641
3.	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281
4.	Відображено реалізацію товарів за продажними цінами	361	702
5.	Списано податкові зобов’язання при відвантаженні товарів	702	643
6.	Списано чистий дохід від реалізації	702	791
7.	Списано собівартість реалізованих товарів	791	902
8.	Закрито розрахунки щодо авансів	681	361
Перша подія – відвантаження товарів			
1.	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281
2.	Нараховано виручку за реалізацію товарів за продажними цінами	361	702
3.	Нараховано суму податкових зобов’язань з ПДВ	702	641
4.	Списано чистий дохід від реалізації	702	791
5.	Списано собівартість реалізованих товарів	791	902
6.	Одержано грошові кошти в оплату раніше відвантажених товарів	311	361

Джерело: побудовано автором за інформацією [8]

Під час інвентаризації товарів на складі була виявлена нестача товарів на суму 2000,00. Із цієї суми недостача у межах норм природного убутку склала 360,00 грн. По сумі недостачі, котра залишилася: Варіант А. Винна

особа не встановлена; Варіант Б. Винна особа встановлена. У бухгалтерському обліку буде здійснено наступні записи (табл.2.4)

Таблиця 2.4 Кореспонденція рахунків з обліку результатів інвентаризації товарів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
Варіант А. Винну особу не встановлено				
1	Списано вартість нестачі товарів	947	281	2000,00
2	Нараховано податкові зобов’язання з ПДВ	947	641	360,00
3	Відображено сума недостачі товарів на позабалансовому рахунку	072	-	2360,00
4	Списано витрати, пов’язані з недостачею на фінансовий результат	791	947	2360,00
5	По закінченню строку позивної давності суму недостачі списано з позабалансового рахунку	-	072	2360,00
Варіант Б. Винну особу встановлено				
6	Списано вартість нестачі товарів	947	281	2000,00
7	Нараховано матеріальні збитки від нестачі товарів	375	716	4320,00
8	Нараховано ПДВ із суми відшкодування	716	641	864,00
9	Відображено суму, котра належить сплаті до бюджету	716	642	1656,00
10	Отримано компенсацію від винної особи	301	375	4320,00
11	Перераховано заборгованість до бюджету	642	311	1656,00

Джерело: побудовано автором за інформацією [8]

Облік товарів в оптовій торгівлі включає своєчасну реєстрацію операцій, контроль за залишками та дотримання умов зберігання продукції. Аналітичний облік надає детальну інформацію про кожен вид товарів, що дозволяє оперативно реагувати на зміни в попиті та ефективно планувати ресурси. Автоматизація процесів підвищує прозорість операцій і створює основу для обґрунтованих управлінських рішень.

2.4. Удосконалення облікового забезпечення в управлінні товарними запасами

Товарні запаси займають важливе місце в структурі оборотних активів підприємств, які займаються оптовою торгівлею спортивними харчовими продуктами. Операції з товарообігом становлять основну частину доходів від операційної діяльності, тому ефективне управління цими запасами є критичним для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства. У сучасних умовах бізнес-середовища однією з найважливіших функцій управління товарними ресурсами є бухгалтерський облік. Він забезпечує інформаційну базу для прийняття оптимальних управлінських рішень, допомагаючи ефективно управляти запасами та адаптуватися до змін на ринку.

Покращення обліку товарних ресурсів є пріоритетним напрямом для підвищення ефективності діяльності підприємства та для адаптації до швидких змін, таких як коливання попиту, зміна постачальників або цінова політика конкурентів. Оскільки товарні ресурси відіграють ключову роль у діяльності підприємства, удосконалення обліку є важливим для підвищення операційної ефективності та зниження фінансових ризиків.

В умовах економічних реформ в Україні питання обліку товарних запасів стало особливо актуальним. Вимоги до прозорості бізнесу та необхідність отримання точних і достовірних даних для зовнішніх і внутрішніх користувачів ставлять перед бухгалтерією нові завдання. Належний облік товарних запасів сприяє не тільки їх ефективному контролю, а й оптимізації обсягів, що дозволяє уникати як надлишків, так і дефіциту товарів.

Товарні запаси мають як позитивні, так і негативні сторони. До переваг належить можливість забезпечення безперебійного постачання товарів, знижка на великі закупівлі та зменшення ризику зриву поставок. Однак накопичення товарів також має свої недоліки, серед яких зростання витрат на

зберігання товарів, ймовірність псування товару через закінчення терміну придатності, а також потреба в додаткових фінансових ресурсах для підтримання запасів.

Основними причинами утворення товарних запасів на підприємствах є:

1. Коливання попиту на спортивне харчування, яке може змінюватися в залежності від сезону, моди на певні дієти чи спортивні тренди.
2. Стратегічне забезпечення запасів для уникнення перебоїв у постачанні, особливо через затримки або форс-мажорні обставини.
3. Економія на великих закупівлях, оскільки великі партії товару часто супроводжуються знижками, що допомагає знижувати собівартість продукції.

Для запобігання надмірному накопиченню запасів або їх дефіциту важливо вдосконалювати облікові процеси. Для цього необхідно використовувати сучасні автоматизовані системи управління запасами, що дозволяють ефективно відстежувати залишки, контролювати терміни придатності та генерувати звіти для аналізу.

Отже, організація ефективного обліку товарних запасів є необхідною умовою для підвищення ефективності управління підприємством і забезпечення його фінансової стійкості.

Накопичення товарних запасів на підприємстві, що займається оптовою торгівлею спортивними продуктами харчування, є важливим елементом його фінансової і операційної стратегії. Однак при прийнятті рішення щодо розміру і структури запасів необхідно враховувати специфіку цього бізнесу, де швидка зміна попиту, сезонність і постійні інновації відіграють важливу роль. Тому обґрунтування необхідності та можливих наслідків накопичення запасів є надзвичайно важливим для досягнення ефективності і рентабельності діяльності підприємства.

1. Забезпечення стабільності постачання. В оптовій торгівлі спортивними продуктами харчування, де важливим є не лише задоволення поточного попиту, а й підтримка репутації постачальника надійних товарів, наявність запасів дозволяє гарантувати безперебійне постачання продукції.

Перебої у постачанні можуть серйозно вплинути на лояльність клієнтів і довіру до підприємства. Оскільки ринок спортивного харчування є динамічним, наявність запасів допомагає компанії швидко реагувати на сезонні коливання попиту або зростання інтересу до нових продуктів.

2. Захист від підвищення цін на закупівлю. У зв'язку з коливаннями ринкових цін, включаючи фактори інфляції, коливання валютних курсів або підвищення цін на сировину, закупівля товарів великими партіями може захистити підприємство від несподіваних витрат. Придбання товарів за фіксованими цінами дозволяє знизити фінансові ризики, пов'язані з підвищенням закупівельних цін, що особливо важливо в умовах швидко змінюваних ринкових умов.

3. Економія на транспортуванні: Для підприємств, що займаються оптовою торгівлею спортивними харчовими продуктами, великий обсяг закупівель дозволяє знизити витрати на транспортування, оскільки постачальники часто надають знижки на великі партії. Крім того, це дозволяє знизити витрати на організацію транспортування, оскільки можна оптимізувати маршрути і зменшити кількість перевезень, що знижує загальні витрати на логістичні послуги.

4. Оптові знижки та спеціальні умови від постачальників: Оскільки підприємство займається оптовою торгівлею, наявність значних запасів дозволяє скористатися оптовими знижками, що значно знижує вартість одиниці товару. Це дає можливість зберігати конкурентні ціни на ринку і збільшувати маржинальність бізнесу. Для ринку спортивних харчових продуктів, де споживачі дуже чутливі до ціни, така економія є важливим чинником для підтримання привабливості компанії.

Проте збереження великих товарних запасів має й певні негативні наслідки:

1. Замороження фінансових ресурсів. Наявність значних запасів товарів означає замороження значної частини оборотного капіталу, що може обмежувати можливості підприємства для інвестицій в інші стратегічно важливі напрямки. Наприклад, інвестиції в маркетинг, розвиток нових

продуктів або інновації можуть бути уповільнені, якщо великі обсяги товарів «захоплюють» фінансові ресурси. Це також може обмежити можливість підприємства реагувати на зміни ринкових умов і інвестувати в нові можливості.

2. Ускладнення управління запасами. В умовах великої кількості товарів на складі, що часто буває у випадку оптових постачальників спортивного харчування, підприємству необхідно організувати ефективну систему управління запасами. Неправильно організоване управління може призвести до нестабільності або навіть до зберігання товарів, які не користуються попитом, що в свою чергу створює додаткові витрати на зберігання та обробку. Оскільки спортивне харчування є специфічним ринком з швидким зростанням нових трендів і продуктів, необхідно постійно оновлювати склад запасів, щоб не втратити актуальність.

3. Труднощі з інноваціями та вдосконаленням якості. Залишаючи великий обсяг наявних товарів, підприємство може відкладати інвестування в інновації, оновлення асортименту та поліпшення якості продуктів. Високі обсяги запасів можуть спонукати підприємство зосереджуватися на продажі наявних товарів замість того, щоб впроваджувати нові, більш ефективні або конкурентоспроможні продукти.

4. Невідповідність логістичним системам. Великі товарні запаси можуть ускладнити інтеграцію логістичних процесів. На практиці це може призвести до того, що окремі етапи логістичного ланцюга (зберігання, постачання, доставка) не будуть взаємопов'язаними, що призводить до втрат часу, збільшення витрат і зниження ефективності. Для підприємства, що працює в динамічній галузі спортивного харчування, ефективність логістики є важливою складовою конкурентоспроможності.

Таким чином, оптимізація товарних запасів є ключовим фактором для забезпечення ефективної діяльності підприємства, що займається оптовою торгівлею спортивними продуктами харчування. Правильний підхід до управління запасами дозволяє не тільки знизити витрати та підвищити

ефективність бізнесу, але й зберігати здатність швидко адаптуватися до змінюваних ринкових умов.

Для обґрунтування ефективності управління товарними запасами в підприємстві, що займається оптовою торгівлею спортивним харчуванням, важливо розглянути глибше як зовнішні, так і внутрішні фактори, які впливають на процес обліку та управління цими запасами, а також значення інтеграції між різними підрозділами компанії.

1. Розбіжності в обліку: Потрібно точно зрозуміти, чому виникають розбіжності між складським і бухгалтерським обліком.

Основною проблемою є те, що на складі фіксують фізичні запаси товарів, але в бухгалтерії ці товари обліковуються на основі первинних документів та їх відповідності бухгалтерським стандартам. Розбіжності виникають через:

— *різницю в підходах до оцінки товарів* - на складі можуть використовувати метод обліку за собівартістю (метод середньої собівартості чи ФІФО), в той час як бухгалтерія може використовувати більш складні бухгалтерські моделі, зокрема методи оцінки, які застосовуються для визначення вартості товару для фінансової звітності;

— *часову невідповідність* - в деяких випадках товар може фізично перебувати на складі, але юридично він ще не став частиною запасів підприємства до моменту складання контракту, перевірки чи фактичної поставки;

— *програмне забезпечення* - відсутність інтегрованої автоматизованої системи управління обліком може призводити до неузгодженості даних. Коли склади використовують одну програму для відображення фізичних запасів, а бухгалтерія іншу — це створює інформаційний розрив, через який відбуваються збій в обліку.

2. Важливість налагодженої внутрішньої організації обліку

Організація обліку товарних запасів є надзвичайно важливою для забезпечення точності фінансової звітності, зменшення витрат на утримання

запасів та покращення управлінських рішень. Внутрішнє управління запасами на підприємстві передбачає:

- *налагоджену систему документації та відображення операцій* - для уникнення розбіжностей у бухгалтерії і на складі необхідно, щоб усі операції з товарними запасами — від надходження товару до його списання — мали чітку документацію та були відображені у відповідних звітах. Це дає змогу бухгалтерії отримувати точні дані, а складу — коректно відображати наявність товарів;

- *регулярні інвентаризації* - регулярні перевірки наявності товарів на складах і їх порівняння з бухгалтерським обліком дозволяють виявляти неточності в облікових записах. Це також допомагає не тільки забезпечити точність даних, але й знизити ймовірність втрат товарів через пошкодження, крадіжки або помилки.

3. Зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на облік товарів

Зовнішні фактори, як от зміни в податковому законодавстві чи економічна нестабільність, можуть суттєво вплинути на облік товарних запасів:

- *податкові зміни* - оскільки товарні запаси є частиною балансу підприємства, зміни в податковому законодавстві можуть вплинути на методи оцінки запасів для цілей обліку та звітності. Наприклад, зміна ставок ПДВ або зміна вимог до обліку запчастин, що зберігаються на складах, може вимагати швидкої адаптації з боку бухгалтерії та складу;

- *валютні коливання* - для підприємств, що працюють на міжнародному ринку (як оптовики спортивного харчування), зміни валютних курсів також можуть впливати на облік закупівель і продажу товарів, а відтак — на оцінку товарних запасів у національній валюті;

- *економічні цикли* - в умовах ринкових змін та інфляції підприємствам необхідно переглядати стратегії зберігання запасів, щоб уникнути надмірних витрат на зберігання товарів при змінних умовах ринку.

4. Застосування інтегрованих інформаційних систем

Управління запасами на оптовому підприємстві не може бути ефективним без сучасних технологій та автоматизованих систем обліку. Інтеграція складської і бухгалтерської систем дає можливість:

- *автоматичне оновлення даних* - всі транзакції (отримання товарів, реалізація, списання) автоматично відображаються в бухгалтерії та складах, що дозволяє уникнути помилок та затримок;
- *миттєве реагування на зміни* - система дозволяє оперативно виявляти дефіцит або надлишок товарів, а також автоматично регулювати процеси поповнення запасів або відвантаження.

5. Оптимізація управління запасами

Завданням є не тільки правильний облік, але й оптимізація управління запасами для зниження витрат. Це включає кілька ключових елементів:

- *інвентаризація товарних запасів* - своєчасні перевірки і коригування кількості та вартості товарів на складі дозволяють мінімізувати втрати та досягти більш точного обліку;
- *аналіз обігу товарів* - важливо мати чітке уявлення про цикли попиту та пропозиції, що дасть змогу керувати закупівлею товарів за принципом "Just-in-time", коли запаси поповнюються відповідно до фактичних потреб.
- *регулювання витрат на зберігання* - установлення ліміту на зберігання запасів може допомогти мінімізувати витрати на утримання складів і зберігання товарів.

Таким чином, ефективне управління товарними запасами на підприємстві, що займається оптовою торгівлею спортивним харчуванням, вимагає комплексного підходу. Цей підхід має поєднувати точний облік, інтеграцію системи обліку, а також постійну адаптацію до змін у зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ТОВАРІВ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ

3.1. Загальні принципи аудиторської перевірки товарів на підприємствах оптової торгівлі

На сучасному етапі розвитку економіки України торговельний сектор демонструє значне зростання, що супроводжується підвищенням рівня конкуренції, інтеграцією новітніх технологій, глобалізацією ринків і впровадженням інноваційних методів управління. Ці фактори ускладнюють господарську діяльність торговельних підприємств, що потребує удосконалення інформаційного забезпечення управлінських рішень. Одним із ключових елементів такого забезпечення є бухгалтерський облік та аудит, які виступають фундаментом для забезпечення прозорості фінансових операцій, дотримання законодавчих вимог та підтримки стратегічного розвитку підприємств.

Бухгалтерський облік, будучи складовою інформаційної системи підприємства, забезпечує формування достовірних даних про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових потоків. Він є основою для побудови аналітичних моделей, що дозволяють прогнозувати динаміку розвитку підприємства, оцінювати ефективність його діяльності та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Зокрема, правильна організація обліку товарних запасів у торговельному секторі є критично важливою, оскільки саме ці активи формують основну частину оборотного капіталу та забезпечують операційний дохід.

Аудит, як невід'ємна складова економічної системи, виконує функцію незалежного контролю за достовірністю фінансової інформації. У сучасних умовах його значення суттєво зросло через необхідність забезпечення

прозорості фінансової звітності, підвищення довіри з боку зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів, а також мінімізації ризиків помилок або шахрайства.

Відповідно до чинного Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [35], аудит визначається як процес незалежної перевірки фінансової звітності та бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання з метою формування об'єктивної думки аудитора про їхню достовірність та відповідність чинним нормативно-правовим актам і стандартам бухгалтерського обліку. Ця діяльність спрямована не лише на виявлення помилок у звітності, але й на оцінку ефективності внутрішніх систем контролю, що функціонують на підприємстві.

Розширення аудиторської діяльності обумовлене низкою факторів:

1. *Ризики необ'єктивного подання інформації керівництвом підприємства.* У разі виникнення конфліктів між керівництвом та користувачами фінансової звітності існує ймовірність маніпуляцій з даними.

2. *Якість інформації як фактор прийняття управлінських рішень.* Точність, своєчасність та достовірність інформації є запорукою прийняття рішень, які сприяють розвитку підприємства.

3. *Необхідність спеціальних знань для оцінки даних.* Перевірка фінансової звітності вимагає високого рівня професійної підготовки, якою володіють аудитори.

4. *Обмежений доступ користувачів до фінансової інформації.* Зовнішні стейкхолдери, такі як інвестори чи кредитори, не мають змоги безпосередньо оцінити достовірність звітності, тому покладаються на незалежний аудиторський висновок.

Аудит виконує ключову роль у забезпеченні сталого розвитку підприємства, оскільки наявність незалежного підтвердження достовірності фінансової звітності підвищує довіру інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. Це, своєю чергою, сприяє залученню капіталу,

зниженню вартості фінансування та підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Особливої уваги заслуговує аудит товарних запасів у торговельному секторі. Цей вид аудиту має на меті перевірку законності, доцільності та достовірності господарських операцій, пов'язаних із формуванням, зберіганням та реалізацією товарних запасів. Під час перевірки оцінюються правильність обліку надходження, переміщення та списання товарів, відповідність облікової політики вимогам національних і міжнародних стандартів фінансової звітності, а також оптимальність управління запасами.

Методологічні аспекти аудиту товарних запасів повинні враховувати специфіку діяльності підприємств торгівлі, включаючи такі елементи, як сезонність попиту, оборотність запасів, ризики знецінення та втрат. У зв'язку з цим аудитори використовують різноманітні методи, включаючи аналіз ризиків, тестування операційних процесів, перевірку відповідності внутрішніх процедур нормативним вимогам.

Важливо зазначити, що проведення аудиту є обов'язковим для певних категорій підприємств, що визначено Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Серед них підприємства, які становлять суспільний інтерес, зокрема банки, страхові компанії, емітенти цінних паперів. Для інших суб'єктів господарювання аудит може проводитися добровільно, однак він залишається потужним інструментом управління ризиками та підвищення довіри до підприємства.

З огляду на це, удосконалення організації обліку та аудиту товарних запасів є важливим напрямом наукових досліджень. Подальша розробка методичних рекомендацій у цій сфері сприятиме підвищенню ефективності управління торговельними підприємствами, забезпеченню їхньої фінансової стабільності та конкурентоспроможності на ринку.

Для забезпечення ефективного функціонування оптової торгівлі підприємства необхідно мати чіткий контроль за всіма операціями, пов'язаними з товарними потоками, від закупівлі до реалізації. Саме аудит

відіграє ключову роль у підтвердженні достовірності даних бухгалтерського обліку, ефективності внутрішнього контролю та виявленні ризиків, які можуть вплинути на фінансові результати підприємства.

Загалом аудит передбачає перевірку широкого кола питань, серед яких важливе місце займає аналіз об'єктів аудиту. Це дозволяє визначити конкретні аспекти діяльності, що потребують уваги, та розробити рекомендації для підвищення ефективності процесів. У контексті оптової торгівлі об'єктами аудиту є товарні потоки, які виступають не лише основним елементом операційної діяльності, але й одним із головних факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства.

В підприємствах оптової торгівлі обсяг операцій з товарними потоками часто є досить великим, що ускладнює процес їх перевірки і робить його трудомістким. Аудиторські послуги надаються підприємствам на підставі укладеного договору, а пошук клієнтів для аудиторських фірм здійснюється на конкурентній основі, з урахуванням якості та вартості запропонованих послуг.

Аудиторські послуги можуть надаватися будь-якому суб'єкту господарювання, незалежно від його організаційно-правової форми чи форми власності, включаючи установи та їх об'єднання (спілки, асоціації, концерни, галузеві, міжгалузеві, регіональні об'єднання тощо). Співпраця між підприємством і аудиторською фірмою розпочинається з ініціативи клієнта, який звертається до аудиторської фірми з проханням надати певні послуги. У свою чергу, аудиторська фірма або погоджується на надання послуг, або відмовляє в їх виконанні.

Основою для надання аудиторських послуг є укладений договір, що засвідчує досягнуті домовленості між сторонами щодо проведення аудиту. Договір є основним документом, який фіксує факт угоди між аудитором та замовником на виконання аудиторської перевірки. Перш ніж укласти договір, може відбутися обмін листами між аудитором і клієнтом, що включають лист-запит від клієнта, в якому зазначаються мета і завдання аудиту, а також

бажаний обсяг перевірки. Лист-зобов'язання від аудитора є документом, який підтверджує згоду на проведення перевірки та визначає мету, обсяг аудиту, а також відповідальність кожної зі сторін, разом з умовами звітності.

Після обміну листами на їх підставі складається договір на проведення аудиту. Договір є основним юридичним документом, який фіксує умови виконання аудиторських послуг. Підготовка та зміст договору на проведення аудиту в Україні регулюються міжнародними стандартами, зокрема Міжнародним стандартом аудиту 210 «Узгодження умов завдань аудиту», а також національним законодавством, таким як Цивільний кодекс України.

Форма та зміст листів-зобов'язань і договорів на проведення аудиту можуть відрізнятися залежно від специфіки клієнта, але їхня структура завжди повинна відповідати вимогам, встановленим професійними стандартами та законодавством. Така уніфікація дозволяє забезпечити чіткість та ефективність комунікації між аудитором і замовником, а також гарантувати належне виконання обов'язків обох сторін.

Ключові аспекти, які мають бути відображені у цих документах:

- *ціль аудиторської перевірки*, яка визначає основні завдання та бажані результати перевірки, наприклад, підтвердження достовірності фінансової звітності;
- *відповідальність керівництва* за формування фінансової звітності, що включає забезпечення її достовірності, повноти та відповідності стандартам;
- *межі аудиту*, які визначають обсяг перевірки, а також норми, на які аудитор спирається під час виконання завдання.

Деталізація цих елементів не тільки створює правову основу для співпраці, але й формує розуміння ризиків. Наприклад, у документі обов'язково зазначається, що тестовий характер аудиторських процедур може залишити невиявленими певні суттєві викривлення, а також описуються можливі обмеження внутрішнього контролю.

Крім цього, важливим є формування умов, що забезпечують аудитору доступ до всієї необхідної документації та інформації. Це дозволяє йому якісно виконувати свої завдання та дотримуватися професійних стандартів. Окремо наголошується на відповідальності управлінського персоналу за підтримання ефективної системи внутрішнього контролю, яка є основою для достовірності фінансових даних.

Таким чином, через детальне висвітлення кожного з перелічених аспектів у листах-зобов'язаннях і договорах, забезпечується прозорість аудиторського процесу та ефективна співпраця між аудитором і клієнтом.

Після укладення договору на проведення аудиту, який закріплює домовленості між аудитором і клієнтом, розпочинається ключовий етап – планування аудиторської перевірки. Цей процес особливо важливий для оптової торгівлі, де товарні потоки є основним об'єктом дослідження через їх великий обсяг, складну структуру та ризики, пов'язані з рухом товарів.

Планування аудиту товарних потоків здійснюється відповідно до вимог МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». Цей стандарт визначає, що основою для підготовки плану перевірки є загальна стратегія аудиту, яка враховує особливості обігу товарів у процесі оптової торгівлі. Зокрема, стратегія аудиту має враховувати такі аспекти, як сезонність руху товарів, умови зберігання, транспортування та розрахунки з постачальниками і покупцями.

У межах розробки загальної стратегії аудитор враховує ключові характеристики товарних потоків, включаючи обсяги поставок, частоту операцій, основні маршрути транспортування та ланцюги постачання. Крім того, аудитору необхідно визначити ризики, пов'язані з недоліками у внутрішньому контролі руху товарів, які можуть призвести до викривлення даних у фінансовій звітності. Встановлення звітних цілей і визначення обсягу робіт дозволяє спрямувати зусилля аудиторської команди на критично важливі ділянки, що стосуються управління товарними потоками.

Таким чином, планування аудиту товарних потоків в оптовій торгівлі є важливим етапом, який забезпечує структурований підхід до оцінки всіх аспектів обігу товарів. Логічна послідовність дій, починаючи з аналізу договору та розробки стратегії аудиту, гарантує ефективність перевірки та мінімізацію ризиків викривлення даних, пов'язаних із товарними операціями. Наступним кроком є деталізація плану, що враховує специфіку руху товарів у межах конкретного підприємства оптової торгівлі.

Розробка Загальної стратегії аудиту та Плану аудиту є неможливою без попереднього дослідження та документування стану внутрішнього контролю підприємства, а також оцінки ризиків суттєвих викривлень у фінансовій звітності. Особливо це стосується підприємств, діяльність яких пов'язана з управлінням великими обсягами товарних потоків, таких як підприємства оптової торгівлі. Відповідно до МСА 300, документування стратегії аудиту є обов'язковим. Процес її розробки дозволяє аудитору визначити характер, терміни та обсяг ресурсів, необхідних для ефективного аналізу операцій, пов'язаних із закупівлею, зберіганням, транспортуванням та реалізацією товарів.

Загальна стратегія аудиту повинна враховувати особливості управління товарними потоками, включаючи сезонність поставок, частоту обороту товарів та ризики втрат через псування чи недостачу. У стратегії мають бути зазначені такі аспекти: період аудиту, обсяг перевірених операцій, очікуваний рівень аудиторського ризику, а також суттєвість, пов'язана з операціями переміщення та реалізації товарів. Інформація про об'єкт аудиту, зокрема, характеристика складів, транспортної логістики та умов зберігання, також повинна бути врахована. Відповідальна особа, яка керує перевіркою, має забезпечити адаптацію підходів до специфіки товарних потоків.

Після формування загальної стратегії аудитор переходить до розробки Плану аудиту, який деталізує питання, пов'язані з товарними потоками. Зокрема, необхідно приділити увагу таким аспектам: відповідність облікових документів фактичним залишкам товарів на складах, контроль за обліком

повернень, а також правильність класифікації та оцінки товарів у фінансовій звітності.

План аудиту є більш деталізованим документом, ніж загальна стратегія, та включає в себе розгляд конкретних процедур щодо аналізу обліку товарних потоків. Він охоплює характер, част та обсяг процедур, необхідних для отримання аудиторських доказів щодо ключових операцій: закупівлі, транспортування, складування, продажу та повернення товарів. Наприклад, важливо оцінити, чи правильно обліковуються витрати на транспортування, чи відповідають складські залишки даним фінансових документів, а також чи дотримуються принципи оцінки запасів, що використовуються у звітності.

Відповідно до МСА 300, план аудиту є обов'язковим елементом, який визначає детальний порядок виконання процедур, зокрема для підприємств оптової торгівлі. План має включати:

- опис етапів перевірки товарних операцій, терміни їх виконання, а також необхідні процедури контролю;
- деталізацію процедур оцінки ризиків суттєвих викривлень, пов'язаних із рухом товарів, їх зберіганням та реалізацією;
- опис запланованих процедур перевірки залишків товарів на складах та відповідності облікових даних;
- додаткові процедури, що стосуються аналізу витрат на транспортування, складування та інших аспектів логістики.

Аудитор повинен розробити План аудиту, враховуючи всі аспекти управління товарними потоками, оскільки це є важливим для забезпечення повноти та достовірності фінансової звітності підприємства. Точність і детальність плану залежить від масштабів діяльності суб'єкта, складності його логістичних операцій та методів обліку товарів.

Перед початком аудиту важливо отримати підтвердження від управлінського персоналу щодо їхньої відповідальності за достовірність фінансової звітності, включаючи операції, пов'язані з товарними потоками. У разі необхідності аудитор може запросити письмові пояснення з питань, які є

суттєвими для обліку та контролю товарів. Наприклад, це можуть бути пояснення щодо методів оцінки залишків, управління поверненнями або специфіки транспортування товарів. Такі пояснення допомагають уникнути можливих непорозумінь та забезпечують достатність доказів для висновків за результатами аудиту.

Таким чином, акцент на товарні потоки в оптовій торгівлі дозволяє аудитору повніше оцінити ризики суттєвих викривлень, які можуть виникати через специфіку операцій з товарами, та забезпечити відповідність перевірки вимогам Міжнародних стандартів аудиту.

Методика внутрішнього аудиту товарних операцій в оптовій торгівлі складається з кількох етапів, кожен з яких має своє важливе значення для ефективного контролю за рухом товарів та правильністю їх обліку. Далі розглянемо кожен з етапів детальніше.

Перший етап аудиту товарних операцій полягає в перевірці своєчасності та повноти інвентаризації товарів. Цей етап є основою для подальшої перевірки товарних запасів, адже саме на його основі визначається актуальність облікових даних. Аудитор також перевіряє виконання угод з постачальниками та покупцями, що дозволяє оцінити рівень ризику відсутності або неповної документації. Важливим аспектом є перевірка стану складських приміщень, умов зберігання товарів, а також наявності приладів для вимірювання товарних запасів, що важливо в умовах оптової торгівлі, де обсяги товарів можуть бути значними.

Другий етап зосереджений на перевірці надходження товарів на підприємство. Важливість цього етапу полягає в перевірці правильності оформлення первинних документів, що підтверджують надходження товарів на склад. Якщо на першому етапі перевіряються умови зберігання товарів, то на цьому етапі ми переконуємося, що вони належним чином зафіксовані в бухгалтерії. Це дозволяє уникнути неточностей при обліку товарів та забезпечити коректне відображення їх вартості в фінансовій звітності.

Третій етап полягає у перевірці вибуття товарів. Враховуючи, що оптова торгівля включає велику кількість продажів товарів, цей етап є особливо важливим для перевірки достовірності операцій з товарними запасами. Аудитор перевіряє відповідність первинних документів даним зведених звітів, таких як товарні накладні та звіти матеріально-відповідальних осіб. Таким чином, цей етап дозволяє виявити можливі помилки або недоліки в обліку операцій з реалізації товарів.

Четвертий етап передбачає перевірку залишків товарів на складах і у торгових точках. Аудитор порівнює фактичні залишки товарів із даними бухгалтерії. Оскільки в оптовій торгівлі товарні запаси можуть бути досить великими, ця перевірка є важливою для підтвердження реальності залишків товарів, а також для виявлення можливих нестач або надлишків, що можуть бути наслідком помилок або несанкціонованих дій.

Після цього, п'ятий етап фокусується на аналізі ефективності товарних операцій. Тут аудитор оцінює, наскільки оптимально організовані процеси постачання та реалізації товарів, а також їх зберігання. Аудитор вивчає витрати на транспортування і зберігання товарів, що є важливим для оптових підприємств, оскільки оптимізація цих процесів може значно знизити витрати та підвищити рентабельність бізнесу.

Завершальним етапом є шостий етап, на якому аудитор формулює висновок за результатами перевірки. Висновок включає в себе виявлені порушення або недоліки, а також рекомендації щодо їх усунення. У разі виявлення серйозних порушень, аудитор надає пропозиції щодо вдосконалення внутрішнього контролю та запобігання подібним проблемам у майбутньому.

Отже, для оптових підприємств важливою є точність і коректність обліку товарних операцій. Аудит товарних операцій допомагає не лише виявити помилки, але й оптимізувати процеси, що дозволяє мінімізувати фінансові ризики, пов'язані з товарними запасами. Аудиторські перевірки дають змогу забезпечити достовірність фінансової звітності та забезпечити належний контроль за рухом товарів в умовах оптової торгівлі.

3.2. Оцінка системи внутрішньогосподарського контролю та організації бухгалтерського обліку товарів в оптовій торгівлі

Втілення стратегічного курсу України на створення соціально орієнтованої економіки європейського зразка та забезпечення її сталого розвитку передбачає підвищення ефективності управлінських механізмів, зокрема, внутрішнього контролю. Особливо важливим є удосконалення внутрішнього контролю товарних операцій в оптовій торгівлі, оскільки саме в цій сфері відбувається значна частина товарних обігів та фінансових операцій, що безпосередньо впливає на економічну стабільність підприємства. Ефективний внутрішній контроль дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з обігом товарів, зберіганням, реалізацією та документальним оформленням товарних операцій.

Виконання внутрішнього контролю товарних операцій в оптовій торгівлі вимагає ретельного аналізу облікових процесів, документування всіх етапів руху товарів, а також забезпечення належної організації зберігання та реалізації товарних запасів. Невідповідність облікових процедур або недоліки в організації внутрішнього контролю можуть призвести до значних фінансових втрат або порушень у фінансовій звітності.

Оцінка стану бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю товарних операцій є важливим етапом аудиту. Враховуючи, що в оптовій торгівлі обіг товарів є основною частиною діяльності, критична оцінка організації обліку та контролю має вирішальне значення для визначення точності фінансової звітності та ефективності операцій. Це дозволяє не лише контролювати правильність виконання угод, але й виявляти можливі зловживання або помилки в обліку.

Особлива увага при оцінці внутрішнього контролю товарних операцій повинна приділятися таким аспектам: 1) правильності документування товарних надходжень та витрат; 2) своєчасності та точності реєстрації товарних запасів; 3) ефективності автоматизації облікових процесів, що

забезпечує збереження даних та швидкість обробки інформації; 4) взаємодії між синтетичним і аналітичним обліком для більш детального аналізу товарних операцій.

У процесі аудиту товарних операцій в оптовій торгівлі аудитор формує власну думку щодо якості внутрішнього контролю, базуючись на аналізі цих аспектів. Окрім того, важливо звертати увагу на рівень кваліфікації облікових працівників, оскільки вони безпосередньо залучені до процесу ведення обліку товарних запасів і виконання контрольних функцій.

Внутрішній контроль товарних операцій в оптовій торгівлі має важливу функцію в забезпеченні правильності виконання бухгалтерських записів та ефективності підприємницької діяльності. Його роль полягає не лише у виконанні контрольних функцій, але й у забезпеченні своєчасного та достовірного відображення інформації про товари, що надходять, реалізуються або залишаються на складах. Така система дозволяє не тільки зменшити ризики фінансових втрат, але й покращити загальну ефективність управління підприємством.

Зважаючи на обсяги товарних операцій в оптовій торгівлі, для забезпечення ефективного внутрішнього контролю важливим є не тільки створення відповідної організаційної структури, а й визначення оптимальних методів контролю, що дозволяють керівництву підприємства отримувати надійну інформацію для прийняття управлінських рішень.

У зв'язку з цим, внутрішній контроль товарних операцій повинен бути економічно обґрунтованим, що означає, що витрати на його підтримку мають бути меншими за потенційні втрати підприємства через його відсутність. Якщо внутрішній контроль функціонує ефективно, це дозволяє значно знизити витрати на проведення внутрішнього аудиту та підвищити надійність фінансової звітності підприємства.

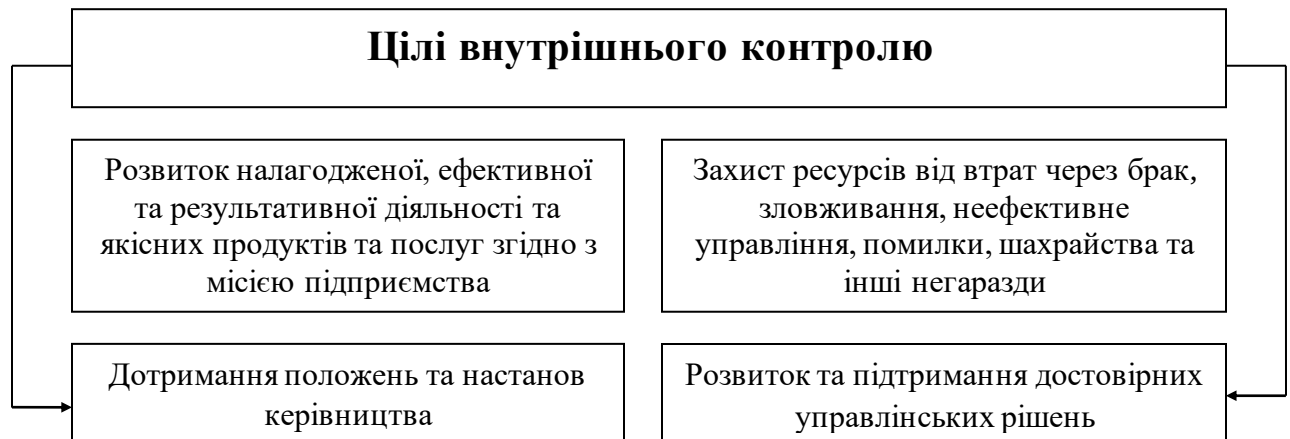

Рисунок 3.1 - Цілі внутрішнього контролю

Джерело: побудовано автором за інформацією [15]

Внутрішній контроль є критично важливим для підприємств оптової торгівлі, оскільки він забезпечує керівництву впевненість у тому, що всі операції з товарними запасами проводяться відповідно до встановлених стандартів і процедур. Це дозволяє гарантувати, що товарні ресурси використовуються ефективно і що всі інструкції, пов'язані з обігом товарів, виконуються належним чином.

Оскільки зовнішні аудитори не можуть перевірити всі аспекти діяльності підприємства, особливо у великих обсягах торгівлі товарами, внутрішній контроль стає основним інструментом для забезпечення належної організації процесів. Оцінка ефективності внутрішнього контролю дозволяє аудиторам визначити, наскільки добре система контролює операції з товарними запасами і наскільки цей контроль допомагає зменшити ризик зловживань і помилок у зберіганні та реалізації товарів.

Внутрішній контроль в оптовій торгівлі спрямований на зменшення ризику помилок у процесах приймання, зберігання та реалізації товарів. Основною метою є забезпечення достовірності фінансової звітності, що відображає реальний стан товарних запасів на складах і в процесі реалізації. Крім того, внутрішній контроль сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства, зокрема, у питаннях управління товарними запасами, і гарантує дотримання усіх нормативно-правових вимог щодо обороту товарів.

Оцінка результатів внутрішнього контролю в оптовій торгівлі передбачає перевірку правильності і своєчасності обліку товарних запасів, а також виявлення можливих зловживань у процесі їх зберігання та реалізації. Важливо, щоб система внутрішнього контролю була належним чином інтегрована в усі етапи товарообігу (рис. 3.2), включаючи контроль за поставками, зберіганням на складах і відповідністю документів. Тільки так можна бути впевненими в достовірності фінансової звітності підприємства, а також у збереженні товарних ресурсів і максимізації їх ефективного використання.

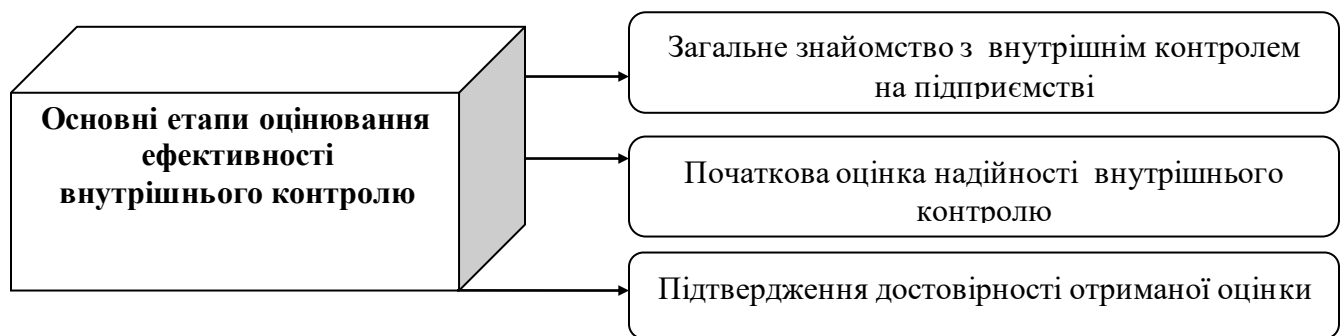

Рисунок 3.2 - Основні етапи оцінювання внутрішнього контролю на підприємстві

Джерело: побудовано автором за інформацією [29]

Підтвердження ефективності оцінки внутрішнього контролю в процесі перевірки товарів в оптовій торгівлі має важливе значення для забезпечення правильності обліку і контролю товарних запасів. Довіряючи оцінці внутрішнього контролю, аудитор, використовуючи тестування, повинен перевірити надійність даного контролю, застосовуючи різні методи та підходи для підтвердження відповідності обліку товарів фактичній наявності. Оцінка надійності внутрішнього контролю в оптовій торгівлі забезпечує впевненість у тому, що усі операції з товарами відповідають законодавчим вимогам і внутрішнім стандартам підприємства.

Тести оцінки внутрішнього контролю щодо товарів в оптовій торгівлі мають на меті визначення ймовірності досягнення контролем мети щодо правильності обліку товарних запасів. Аудитор, використовуючи різноманітні інструменти, такі як порівняння і аналіз, може оцінити

ефективність внутрішнього контролю в частині управління товарами на підприємстві.

Основними джерелами інформації для перевірки товарів в оптовій торгівлі є:

- первинні документи, що підтверджують надходження та відпуск товарів;
- бухгалтерські реєстри, що відображають рух товарів на складі;
- аналіз фінансово-господарської діяльності, включаючи контроль за витратами на товарні запаси;
- порівняння накладних та інших документів для перевірки відповідності даних про товари.

Контроль за наявністю і станом товарів в оптовій торгівлі є основною функцією внутрішнього контролю на підприємстві. Він включає не тільки перевірку фактичної наявності товарів на складі, а й вивчення правильності заповнення і відповідності первинних документів вимогам законодавства.

Підтвердження правильності обліку товарів за допомогою інвентаризації є важливим етапом внутрішнього контролю, адже це дозволяє перевірити відповідність даних бухгалтерії фактичній наявності товарів на складі. Важливо, щоб інвентаризація проводилась відповідно до встановлених стандартів і процедур, що допоможе запобігти зловживанням і помилкам у процесі зберігання та реалізації товарів.

При перевірці товарів на етапі їх реалізації особливу увагу слід приділити тестуванню накладних, що супроводжують відпуск товарів. Це включає перевірку відповідності реквізитів накладних вимогам законодавства, правильності заповнення документів, а також відповідність даних про товар умовам договорів та розрахункам.

Оцінка внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку в оптовій торгівлі є важливою складовою аудиторської перевірки, яка дозволяє оцінити, наскільки ефективно здійснюється управлінський контроль за товарами, що обліковуються на підприємстві. Така оцінка допомагає виявити

потенційні ризики, які можуть призвести до суттєвих помилок у фінансових звітах підприємства, та дозволяє розробити відповідні заходи для зниження цих ризиків.

Для ефективної організації внутрішнього контролю керівництву підприємства слід врахувати ряд факторів, що впливають на ефективність цього контролю (рис. 3.3).

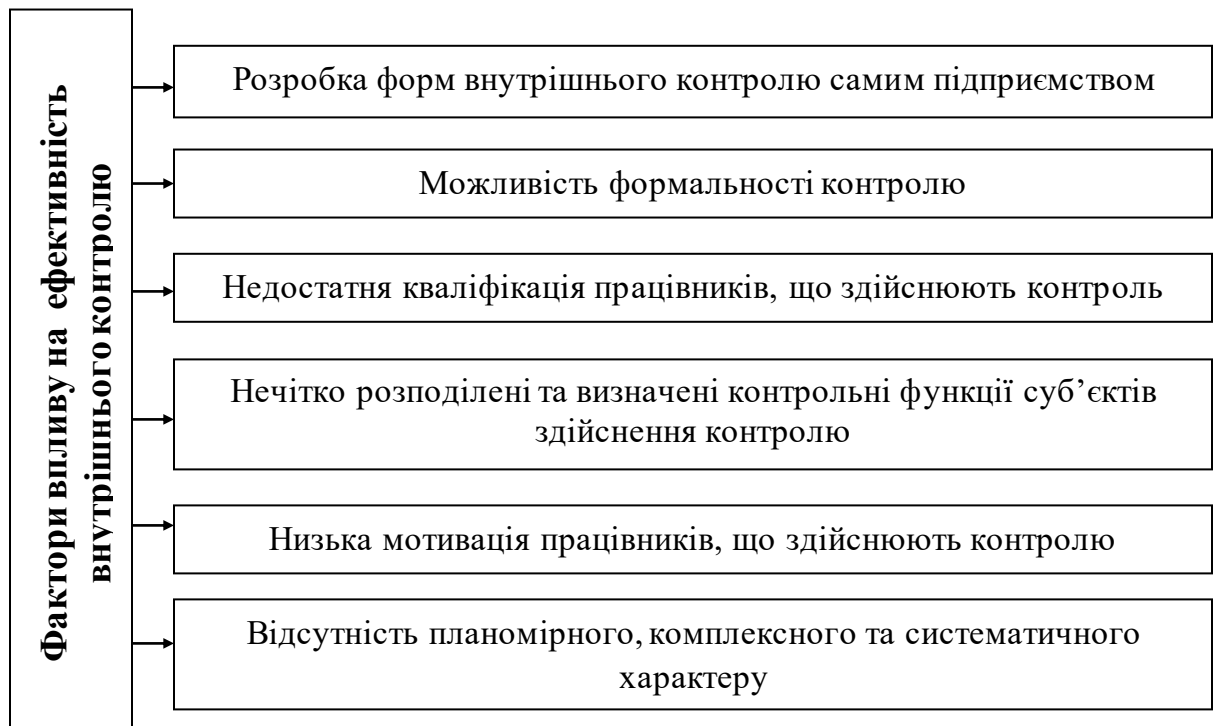

Рисунок 3.3 - Фактори впливу на ефективність внутрішнього контролю

Джерело: побудовано автором за інформацією [47]

Якщо оцінювати стан внутрішнього контролю на підприємствах оптової торгівлі, зокрема в контексті обігу товарів, то можна відзначити, що цей процес часто є недостатньо ефективним. Порухення найчастіше стосуються таких аспектів, як некоректне ведення обліку товарних запасів, неналежна перевірка документів на відпуск товарів, а також недотримання вимог щодо проведення інвентаризації товарів. Такі порушення значно знижують рівень контролю за наявністю товарів, їх рухом та реалізацією, що може призвести до фінансових втрат та ускладнень у веденні бізнесу (рис. 3.4.)

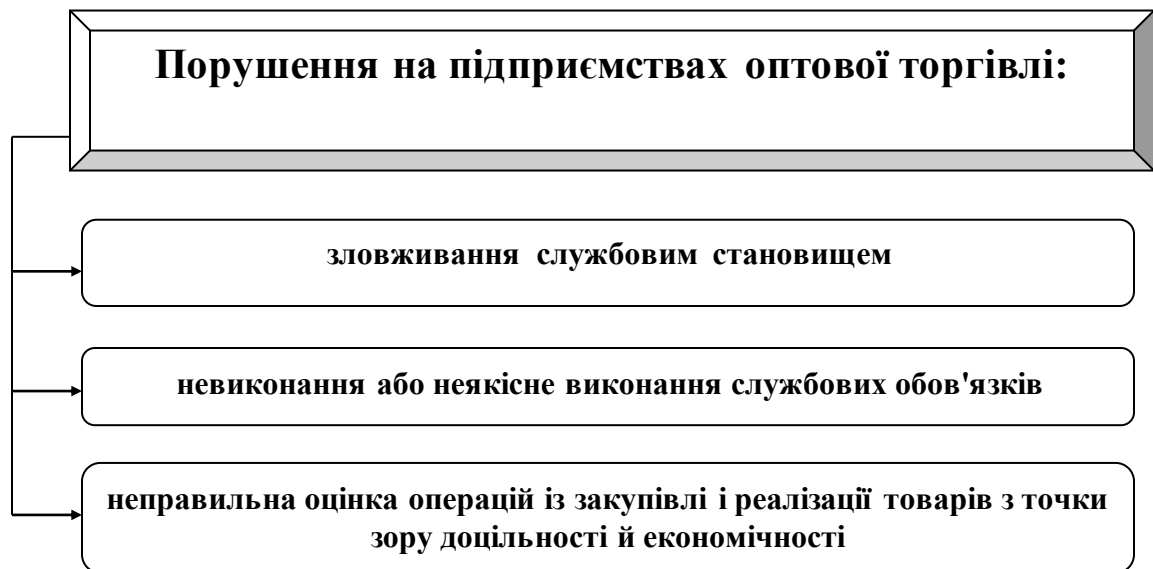

Рисунок 3.4 - Порушення на підприємствах оптової торгівлі

Джерело: побудовано автором за інформацією [47]

У діяльності підприємств оптової торгівлі на сьогоднішній день практично не визначено чіткі елементи організації внутрішнього контролю, що стосуються методології, методики та організаційної структури. Зокрема, у дрібнооптових підприємствах спостерігається проблема ефективності впровадження внутрішнього контролю. Для покращення цієї ефективності пропонується зосередити увагу на двох основних напрямках (рис. 3.5).

У підприємствах оптової торгівлі внутрішній контроль є важливою складовою для забезпечення ефективного обліку товарів та їх збереження на всіх етапах господарської діяльності. Працівники бухгалтерії виконують не тільки щоденну перевірку звітів матеріально-відповідальних осіб, а й контролюють правильність і своєчасність відображення операцій з товарами, що є критично важливим для забезпечення точності обліку товарних запасів, уникнення помилок у фінансових звітах і забезпечення належного збереження товарів на складі.

Контроль за товарами охоплює різні етапи їх переміщення — від закупівлі та отримання постачання товару до його зберігання та реалізації. У цій ситуації на бухгалтерію покладається завдання здійснення попереднього та поточного контролю, що полягає у перевірці документів на відповідність та своєчасність обліку товарних операцій.

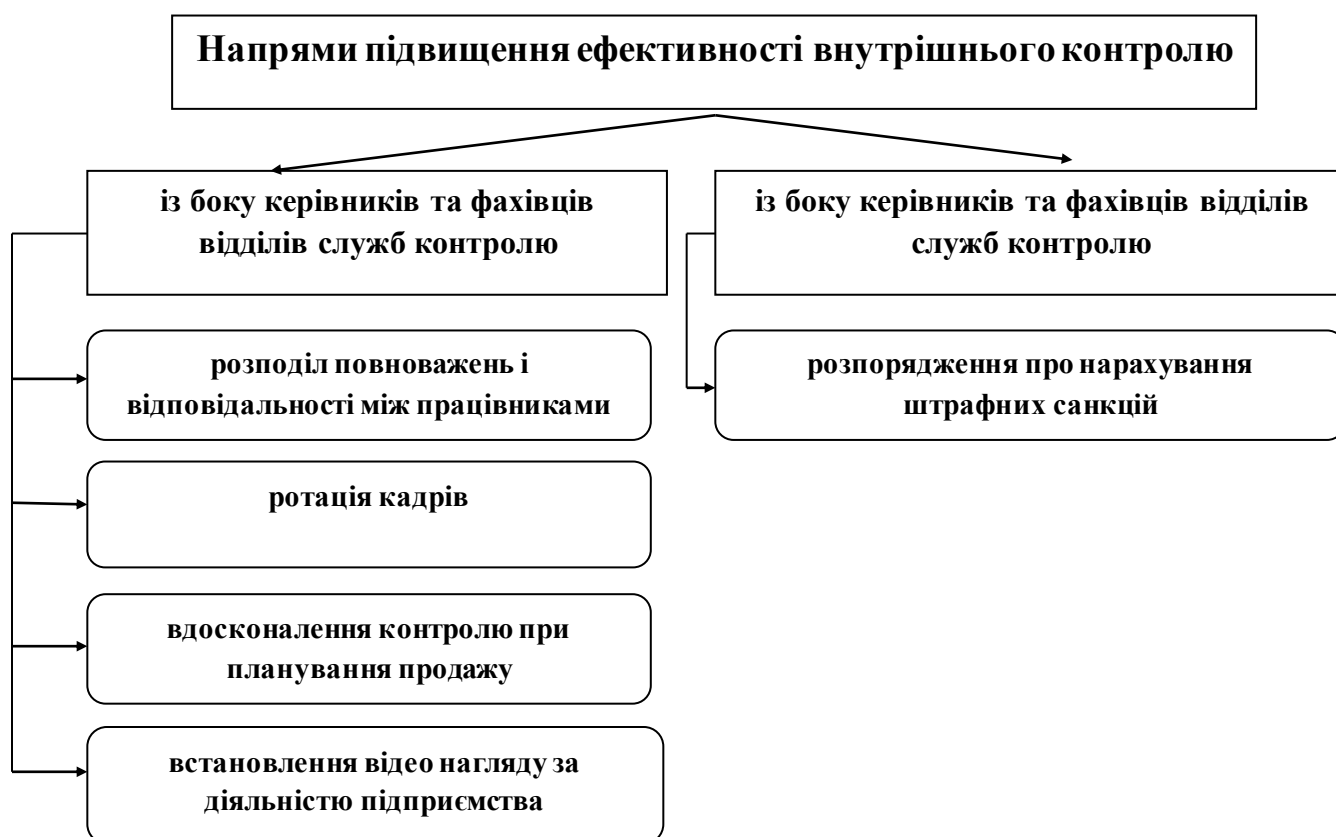

Рисунок 3.5 - Напрями підвищення ефективності внутрішнього контролю

Джерело: побудовано автором за інформацією [12]

Однак інколи функція контролю за рухом товарів, зокрема на етапах закупівлі і розподілу, може бути перевантажена працівниками бухгалтерії, що зменшує ефективність контролю на інших етапах — таких як продажі, логістика та складування. Це може призвести до недостовірності інформації про товари, неправильного обліку залишків, а також ускладнити планування запасів і управлінські рішення.

Щоб уникнути подібних недоліків, необхідно чітко визначити функціональні обов'язки кожної служби управління щодо здійснення контролю товарних операцій. Відділи продажу, логістики, складу і бухгалтерія повинні координувати свої дії, щоб забезпечити точний і своєчасний облік товарів на всіх етапах. Це дозволить знизити ризики, пов'язані з переплутуванням товарів, помилками в документації або відсутністю належної звітності про рух товарів, що може призвести до фінансових втрат і порушення умов угод.

Забезпечення ефективного внутрішнього контролю за товарами дозволяє вчасно виявляти відхилення фактичних показників від запланованих. Наприклад, якщо на складі відбуваються нестачі або надлишки товару, це може бути сигналом про необхідність коригування закупівельної політики, зміну постачальників або зміну умов зберігання. Аналіз змін у показниках дозволяє також розробити стратегії з мінімізації ризиків, наприклад, шляхом оптимізації обсягів закупівлі або використання сучасних систем автоматизованого обліку товарів.

При належній організації внутрішнього контролю підприємство оптової торгівлі може не тільки контролювати рух товарів, але й аналізувати ефективність використання товарних запасів. Наприклад, можна виявити неефективне використання ресурсів, знижені продажі або проблеми з логістикою, що допомагає управляти товарними запасами більш ефективно. З таким контролем підприємство буде в змозі не лише мінімізувати витрати, але й забезпечити належну рентабельність товарообігу.

У випадку, коли внутрішній контроль організований належним чином, підприємство може своєчасно виявляти та усувати порушення і недоліки в обліку товарів, що дає змогу оптимізувати всі етапи процесу: від закупівлі до продажу. Крім того, внутрішній контроль дозволяє запобігти розкраданням або несанкціонованим витратам товарних запасів, оскільки дозволяє відстежувати рух кожної одиниці товару, виконуючи постійну перевірку збереження товару на складі і в точках продажу.

Підсумовуючи, внутрішній контроль в оптовій торгівлі не може бути ефективним без належної координації між усіма підрозділами, які безпосередньо займаються товарними операціями. Для забезпечення точного обліку товарів і підтримки оптимального рівня запасів підприємствам необхідно організувати постійний контроль за переміщенням товарів, як на складі, так і в процесі їх продажу. Внутрішній контроль повинен бути скоординований на всіх етапах — від закупівлі товарів до їх кінцевої реалізації, що дозволить не лише забезпечити збереження товарів, а й досягти ефективного управління їх обігом на підприємстві.

3.3. Аудит закупівлі та реалізації товарів на підприємствах оптової торгівлі

Аудит наявності та реалізації товарів в оптовій торгівлі проводиться відповідно до затвердженого плану аудиторської перевірки у визначені строки. Перед початком перевірки аудитор аналізує форму ведення бухгалтерського обліку підприємства оптової торгівлі та перевіряє, чи були виправлені помилки, зазначені під час попереднього аудиту.

Метою аудиту є оцінка достовірності фінансової інформації щодо руху, зберігання та реалізації товарів в оптовій торгівлі, а також перевірка її відповідності нормативним актам, які регулюють підготовку і подання такої інформації зацікавленим сторонам.

Основними завданнями аудиту в контексті діяльності підприємств оптової торгівлі є:

- перевірка правильності визнання товарів як активів підприємства, що здійснює оптову торгівлю, з урахуванням обсягу та специфіки товарних залишків;
- аналіз відповідності методів оцінки і обліку товарів у рамках облікової політики підприємства чинному законодавству та визначення, наскільки ці методи оптимальні для діяльності оптової торгівлі;
- встановлення, чи відповідає методика оцінки залишків товарів станом на дату складання балансу особливостям оптової торгівлі;
- оцінка системи внутрішнього контролю, спрямованої на забезпечення збереження товарів на складах та інших місцях зберігання, а також ефективного управління їх рухом;
- перевірка наявності контролю за умовами зберігання товарів у місцях їх розміщення на всіх етапах логістичного процесу – від надходження до відвантаження покупцям;

- аналіз дотримання правил використання товарів для власних потреб або їх передачі в межах виробничо-торгових процесів;
- встановлення своєчасності і правильності визначення залишків товарів, які підлягають реалізації, з метою мінімізації залежаних запасів та забезпечення ефективного управління товарним асортиментом;
- оцінка коректності документального оформлення операцій з надходження, переміщення та реалізації товарів, а також перевірка, чи забезпечується своєчасне надання достовірної інформації користувачам (зокрема, керівництву, партнерам, органам контролю);
- перевірка правильності відображення господарських операцій, пов'язаних із рухом товарів, у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності з урахуванням специфіки оптових продажів;
- виявлення фактів можливих порушень законодавства, шахрайських дій або суттєвих помилок у процесах обліку та звітності, що стосуються операцій з товарами в оптовій торгівлі.

Таким чином, аудит товарних операцій в оптовій торгівлі спрямований на забезпечення надійного контролю за товарними запасами та їх рухом, що є ключовим фактором успішного функціонування підприємств у цій галузі.

Аудиторська перевірка підприємств, які працюють у сфері оптової торгівлі, має особливості, що пов'язані з масштабними обсягами товарних запасів, великим потоком операцій та різноманітністю асортименту. Основною метою перевірки є забезпечення достовірності обліку, мінімізація ризиків втрат, а також надання рекомендацій щодо вдосконалення управління запасами. Розглянемо послідовність аудиторських процедур із прикладами для оптової торгівлі.

Оцінка системи бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та аудиторських ризиків. На цьому етапі аудитор аналізує, наскільки ефективно організована система бухгалтерського обліку підприємства. Для оптових компаній, які торгують, наприклад, продуктами харчування, важливо визначити:

— чи правильно ведеться облік товарних запасів за рахунком 281 "Товари на складі". Наприклад, чи відображені всі придбання продуктів харчування та вітамінна за цінами закупівлі;

— чи впроваджено розподіл обліку за групами товарів (наприклад, дієтичні добавки, вітамінні комплекси та ін.);

— чи існує контроль за залишками товарів, які мають обмежений термін придатності (наприклад, швидкопсувні продукти харчування).

Так, на підприємстві, що спеціалізується на оптовій торгівлі продуктами харчування, аудитор може перевірити, чи ведеться окремий облік товарів із терміном придатності для уникнення прострочень і фінансових втрат.

Якщо на етапі оцінки системи контролю аудитор виявляє слабкі місця (наприклад, недостатню деталізацію обліку за групами товарів), це вимагає перевірки фактичного стану складського господарства.

У контексті оптової торгівлі продуктами харчування для спорту, такими як протеїнові суміші, вітамінні комплекси та пляшки, важливо забезпечити належні умови зберігання, оскільки ці товари мають специфічні вимоги до температурного режиму та зберігання. Протеїнові суміші та вітамінні комплекси, як правило, потребують прохолодних та сухих приміщень, щоб зберегти свої властивості та термін придатності. *Перевірка складського господарства* в цьому випадку включає в себе:

1. *Умови зберігання продуктів харчування для спорту:* Аудитор повинен перевірити, чи є окремі зони або кімнати для зберігання протеїнових сумішей, вітамінних комплексів і пляшок, щоб уникнути взаємодії з іншими товарами, які можуть пошкодити їх якість (наприклад, побутовою хімією).

2. *Наявність належних температурних і санітарних умов.* Протеїнові суміші і вітамінні комплекси вимагають строго контролю температури і вологості. Необхідно перевірити наявність холодильних камер, сухих приміщень, а також забезпечення правильного рівня чистоти.

3. *Система обліку товарів.* Враховуючи специфіку товарів для спорту, таких як протеїнові суміші, важливо впровадити систему обліку, яка може автоматично відстежувати залишки товарів (штрих-кодування, RFID-системи).

Якщо, наприклад, на складі зберігаються протеїнові суміші поруч з побутовою хімією або в приміщеннях, що не відповідають вимогам зберігання (наприклад, високі температури або підвищена вологість), це може призвести до погіршення якості продуктів.

Після того, як перевірено умови зберігання, наступним кроком є *інвентаризація*, щоб перевірити наявність товарів, їх стан і відповідність даним обліку. Це дозволяє виявити можливі нестачі або надлишки товарів, що може свідчити про недоліки в управлінні складом.

Під час проведення інвентаризації в оптовій торгівлі продуктами харчування для спорту аудитор:

1. Списує пошкоджені або прострочені товари. Наприклад, протеїнові суміші з порушеною упаковкою, вітамінні комплекси з простроченим терміном придатності чи пляшок з дефектами. Це важливо для запобігання продажу товарів, які не відповідають вимогам щодо якості та безпеки.

2. Перевіряє правильність оцінки товарів. Аудитор має перевірити, чи враховуються витрати, пов'язані з доставкою, митними платежами та іншими витратами, що можуть вплинути на оцінку товарів. Це стосується таких продуктів, як протеїнові суміші та вітамінні комплекси, де точність оцінки важлива для визначення реальної вартості товарів на складі.

3. Аналізує інвентаризаційні описи. Важливо звірити фактичну кількість товарів (наприклад, протеїнових сумішей чи вітамінних комплексів) з записами у звітах, щоб переконатися в точності обліку і запобігти розбіжностям.

Наприклад, під час інвентаризації на складі підприємства, яке спеціалізується на оптовій торгівлі продуктами харчування для спорту, аудитор виявляє розбіжності між даними бухгалтерського обліку та

фактичною кількістю товарів. Це може вказувати на проблеми в системі обліку або слабкий внутрішній контроль.

Після завершення інвентаризації важливо провести аналіз *руху товарів*, щоб оцінити, чи відповідають операції з продажу та списання товарів встановленим нормативам. Це дозволяє виявити можливі порушення в управлінні складом і уточнити стратегію обліку для оптимізації процесів.

Під час перевірки операцій із руху та реалізації товарів аудитор:

1. *Звіряє дані про закупівлі з фактичними надходженнями.* Аудитор перевіряє, чи відповідає фактична кількість протеїнових сумішей, вітамінних комплексів та пляшок, що надійшли на склад, умовам договору. Це важливо для забезпечення точності обліку та правильності оцінки товарів при надходженні.

2. *Перевіряє коректність оформлення накладних і рахунків-фактур.* Під час перевірки документів, таких як накладні і рахунки-фактури, аудитор оцінює їх відповідність реальним операціям. Наприклад, чи коректно зазначено кількість товарів, їх вартість, умови поставки для продуктів харчування для спорту, таких як протеїнові суміші.

3. *Аналізує продажі товарів для оцінки рентабельності кожної категорії.* Аудитор також аналізує, які категорії товарів — протеїнові суміші, вітамінні комплекси чи пляшок — приносять найбільший прибуток, а які можуть бути менш рентабельними. Це дозволяє оцінити ефективність стратегії продажу та прийняти заходи для оптимізації товарних груп.

Так, наприклад, під час перевірки аудитор виявляє, що в накладних на продаж партії протеїнових сумішей зазначено обсяги, що не відповідають фактичним поставкам, що може свідчити про недоліки в системі документообігу або несанкціоновані операції.

Виявлені під час перевірки недоліки в операціях із руху товарів дають підставу *оцінити систему внутрішнього контролю* на підприємстві, щоб виявити можливі слабкі місця в управлінні товарними потоками і забезпечити правильність обліку та ефективність операцій.

Оцінка системи внутрішнього контролю є ключовим етапом для забезпечення ефективного управління товарними потоками та мінімізації ризиків втрат. Під час оцінки системи внутрішнього контролю аудитор перевіряє:

1. Контроль за доступом до складів. Аудитор перевіряє, чи є контроль за доступом до складів, де зберігаються різні групи товарів, включаючи протейнові суміші, вітамінні комплекси та пляшок. Це важливо для запобігання несанкціонованому доступу до товарів і мінімізації можливих втрат або крадіжок.

2. Розподіл обов'язків між працівниками. Важливо, щоб у підприємстві було чітко визначено розподіл обов'язків, аби уникнути конфлікту інтересів. Так, наприклад, одні працівники можуть бути відповідальні за прийом товарів на склад, інші — за їх реалізацію. Це дозволяє зменшити ризик несанкціонованих операцій і зловживань.

3. Автоматизована система обліку товарів. Аудитор перевіряє, чи впроваджена автоматизована система обліку, яка дозволяє контролювати залишки товарів, таких як протейнові суміші, вітамінні комплекси та пляшок. Це допомагає своєчасно отримувати точні дані про запаси товарів, полегшує процес інвентаризації та запобігає помилкам в обліку.

Так, наприклад, у підприємства, що займаються оптовою реалізацією харчових продуктів для спорту, аудитор виявляє, що облік залишків протейнових сумішей ведеться вручну, що створює ризики помилок або зловживань при веденні обліку.

Виявлені недоліки в системі внутрішнього контролю можуть стати підставою для вдосконалення облікових процедур та впровадження більш ефективних технологій, таких як автоматизовані системи обліку, для зниження ризиків помилок та підвищення прозорості бізнес-процесів.

Правильне відображення товарів у бухгалтерському обліку є критично важливим для забезпечення точності фінансової звітності, особливо в контексті оптової торгівлі продуктами харчування для спорту. Оскільки ці

товари мають специфічні умови зберігання та транспортування, ретельний контроль над кожним етапом обліку — від надходження товарів на склад до їх реалізації — допомагає забезпечити відповідність облікових записів і запобігти можливим порушенням законодавства.

Товари, які проходять через склад, повинні бути точно зафіксовані в обліку, зокрема щодо умов їх зберігання, щоб уникнути можливих помилок, що можуть призвести до неправильного визначення вартості або приховування частини доходів. Окрім того, важливо перевіряти не тільки відповідність даних між складським та бухгалтерським обліком, але й забезпечити коректне оприбуткування товарів, що надійшли, а також правильність їх реалізації. Будь-які невідповідності можуть вплинути на податкові зобов'язання та фінансові результати підприємства.

Звірка даних між синтетичним та аналітичним обліком дозволяє підтвердити, що всі операції, пов'язані з товарами, відображені правильно в облікових документах, що є особливо важливим для товарів, що потребують спеціальних умов обліку, таких як продукти харчування для спорту. Виявлені невідповідності або помилки можуть вказувати на необхідність коригування облікової практики або на вжиття заходів для покращення контролю за товарними залишками.

Після проведення всіх перевірок і узгодження даних, аудитор складає висновок, який включає рекомендації для керівництва щодо покращення облікової практики. Це дозволяє підприємству своєчасно виявляти і усувати можливі порушення, зменшуючи ризик штрафних санкцій та підвищуючи ефективність управління обліковими процесами та фінансову стабільність компанії.

При проведенні аудиторської перевірки, зокрема в сфері оптової торгівлі продуктами харчування для спорту, важливим етапом є документальне оформлення всіх зібраних даних та інформації, яка підтверджує правильність проведених процедур і сформовану аудиторську думку. Згідно з вимогами МСА, аудитор повинен забезпечити наявність

чіткої документації, що підтверджує виконану перевірку, і засвідчує її відповідність міжнародним стандартам.

Аудиторська документація є важливою складовою частиною аудиту, оскільки саме вона дає можливість підтвердити правомірність та точність результатів перевірки. Вона може бути представлена у різних формах, включаючи паперові документи, електронні носії та інші формати. Такі документи повинні зберігатися у належних умовах, з метою забезпечення конфіденційності інформації та відповідати вимогам законодавства щодо збереження аудиторських матеріалів.

Важливою частиною цього процесу є гарантія того, що документи зберігаються впродовж необхідного часу для задоволення вимог як органів, що контролюють діяльність, так і для власних потреб аудиторів. Хоча частину робочих документів можуть бути надані клієнту, ці матеріали не замінюють офіційні бухгалтерські записи підприємства і використовуються лише для підтвердження аудиторських висновків. Це особливо актуально для аудиту в сфері оптової торгівлі, де точність обліку товарів є критично важливою для виявлення потенційних ризиків або порушень у фінансовій звітності.

Після розробки стратегії та плану аудиту, аудитор переходить до перевірки товарів, що продаються через оптову торгівлю, зокрема продуктів харчування для спорту. Важливим першим кроком є збір інформації про бізнес клієнта, щоб сформулювати чітке уявлення про його економічне становище та діяльність. Аудитору необхідно враховувати вплив національної економічної політики, регіональні особливості, податкові зміни та інші зовнішні фактори, що можуть впливати на функціонування підприємства. Крім того, важливими є дані про внутрішню структуру підприємства, кваліфікацію персоналу та асортимент товарів, таких як спортивні харчові добавки чи інші товари для спорту.

Після цього аудитор повинен перевірити правову базу діяльності підприємства, зокрема наявність усіх необхідних свідоцтв і ліцензій для

здійснення торгівлі, що підтверджує законність його операцій. Це включає перевірку реєстраційних документів, свідоцтва платника ПДВ та ліцензій на продаж продукції, що дозволяє забезпечити правомірність усіх операцій, пов'язаних з товарами, які обробляються або продаються підприємством.

Наступним етапом є перевірка наявності письмових договорів з працівниками, що підтверджують їх матеріальну відповідальність. Важливо з'ясувати, чи регулярно проводиться інвентаризація товарів, особливо при передачі товарів між відповідальними особами або при тимчасовій зміні персоналу. Окремо слід перевірити, чи визначено коло осіб, які мають право підписувати документи на отримання і відпуск товарів, що має важливе значення для точного обліку товарів, таких як продукти харчування для спорту, що вимагають строгого контролю та обліку для уникнення помилок або зловживань.

Аудитор може організувати раптову перевірку для оцінки якості контролю за збереженням та відпуском товарів, зокрема в контексті оптової торгівлі продуктами харчування для спорту. Це включає перевірку наявності та ефективності систем сигналізації (як автономної, так і централізованої), що допомагає запобігти несанкціонованому доступу до складів. Далі аудитор з'ясовує, як оформляються документи на відпуск товарів зі складу, особливо щодо вивезення продукції за межі підприємства. Особливу увагу звертають на наявність перепусток, порядок їх видачі і повернення, а також можливість повторного вивозу товарів з однією перепусткою, що може вплинути на правильність обліку товарів, таких як спортивне харчування.

Крім того, перебуваючи на складі, аудитор перевіряє ведення складського обліку. Хоча це окремий об'єкт перевірки, аудитор має можливість вибірково перевірити картки складського обліку, первинні документи для того, щоб визначити, чи ведеться облік своєчасно і чи є належний контроль з боку бухгалтерії. Зокрема, це важливо для тих товарів, які зберігаються на складі для подальшої реалізації, таких як харчові

добавки, де точність і своєчасність обліку безпосередньо впливає на фінансову звітність та контроль над товарними залишками.

У разі виявлення відхилень у процесі перевірки, аудитор фіксує ці результати в робочому документі і аналізує причини відхилень, а також їх вплив на подальшу перевірку. Якщо ж відхилень не виявлено, складається відповідна довідка. Важливим етапом є перевірка документів, що підтверджують наявність товарів на підприємстві, таких як рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, накладні, чеки та квитанції. Аудитор перевіряє ці документи, щоб переконатися, що вони правильно оформлені і що всі дати прибуткових і видаткових документів відповідають періоду, за який складено звіт, що є особливо важливим для точності обліку товарів у оптовій торгівлі продуктами харчування для спорту.

Під час проведення аудиту важливо звернути увагу на питання переоцінки товарів, зокрема в контексті оптової торгівлі продуктами харчування для спорту. Якщо підприємство здійснює щомісячну переоцінку товарних запасів, аудитор повинен перевірити обґрунтованість її проведення, терміни відображення результатів переоцінки та перевірити, чи дотримано порядок маркування товарів, що підлягають переоцінці.

Оцінка товарів при їх надходженні та списанні повинна відповідати єдиному методу для всіх товарів з однаковим призначенням та умовами використання, що стосується, зокрема, спортивного харчування. Вибраний метод оцінки товарів обов'язково зазначається в наказі про облікову політику підприємства, і цей факт також підлягає перевірці аудитором.

Незалежно від обраного методу обліку, аудитор також повинен перевірити відповідність даних, зазначених у Головній книзі, та регістрах синтетичного і аналітичного обліку товарних запасів. Особливу увагу слід приділити перевірці коректності перенесення даних з Головної книги в регістри синтетичного обліку, а також перевірити, чи збігаються суми залишків в Головній книзі та в регістрах. У разі виявлення відхилень ці

результати повинні бути зафіксовані в робочих документах, а аудитор з'ясовує причини виникнення таких розбіжностей.

Завершальний етап аудиторської перевірки полягає в перевірці того, чи правильно відображаються товарні запаси у фінансовій звітності. Вони повинні бути представлені за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації, яку визначають як очікувану ціну продажу товарів (наприклад, спортивного харчування), за вирахуванням витрат на завершення їх реалізації. Це дозволяє оцінити точність відображення запасів і забезпечити коректне фінансове звітування.

В процесі оптової торгівлі продуктами харчування для спорту, такими як протеїни, вітаміни та добавки, важливим аспектом є організація ефективного обліку, управління запасами та контролю за операціями з товарними ресурсами. Порухення в цих процесах можуть не лише вплинути на фінансові результати підприємства, а й стати причиною юридичних та репутаційних проблем. Ось декілька типових помилок, які можуть виникнути при здійсненні операцій із спортивними добавками та іншими товарами в оптовій торгівлі:

1. Неправильні умови зберігання спортивних добавок, таких як протеїни і вітаміни, можуть призвести до їх пошкодження чи втрати якості. Це безпосередньо впливає на продажні можливості та конкурентоспроможність підприємства.

2. Необхідність своєчасного поповнення складів спортивного харчування важлива для підтримки стабільності бізнесу. Несвоєчасна закупівля товарів може призвести до дефіциту популярних продуктів, що знижує рівень обслуговування клієнтів і збитків від упущених можливостей.

3. У разі завищення витрат на закупівлю добавок або інших товарів для спорту, компанія може не тільки втратити частину прибутку, але й знизити свою конкурентоспроможність на ринку.

4. Продукти харчування для спорту мають обмежений термін придатності, тому при порушенні стандартів приймання товарів, наприклад,

перевірки дат виробництва, підприємство може опинитися з неякісною продукцією, що в результаті вплине на його репутацію.

5. Недостатнє або неправильне оприбуткування товарів на складі може призвести до помилок в обліку, що вплине на фінансові звіти та збільшить ймовірність внутрішніх помилок при обліку запасів.

6. У разі, якщо претензії до постачальників не будуть підтверджені належними документами, це може призвести до юридичних проблем, а також порушення ділових відносин з партнерами.

7. Невчасне або неякісне проведення інвентаризації товарів на складі може призвести до неточностей у відображенні залишків, що впливає на контроль за матеріальними цінностями та фінансову звітність підприємства.

8. Нестача або надлишок спортивних добавок на складі, а також випадки присвоєння товарно-матеріальних цінностей, можуть призвести до фінансових втрат та порушень законодавства.

9. Підробка документів або помилки при оформленні товарів можуть створити серйозні юридичні проблеми та знижують довіру до підприємства з боку партнерів і споживачів.

10. Випадкова або навмисна заміна нових товарів старими може призвести до претензій від клієнтів і негативно позначитися на репутації компанії.

11. Некоректне визначення вартості товарів, таких як вітаміни і протеїни, в результаті уцінки або дооцінки може призвести до неправильного відображення фінансових результатів у звітності.

12. Невірне або неповне ведення бухгалтерії стосовно запасів спортивного харчування створює ризики для бізнесу, включаючи відсутність точних даних для управління запасами та порушення норм звітності.

Враховуючи вищезазначені типові помилки, важливо на всіх етапах обліку та управління товарними запасами здійснювати ретельний контроль, впроваджувати чіткі процедури і належно організувати внутрішній аудит. Це

дозволить мінімізувати фінансові та юридичні ризики, підвищити ефективність підприємства і забезпечити його стабільне функціонування.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок, що аудит наявності та реалізації товарів в оптовій торгівлі складається з певних етапів, які аудитор зазначає в загальній стратегії, а потім деталізує в плані аудиту. Також аудитором розробляються інші робочі документи, якими він користується при проведенні перевірки та в яких обов'язково повинні бути зафіксовані встановлені помилки та порушення. Всі робочі документи аудитора додаються до аудиторського звіту та на їх основі аудитор складає аудиторський висновок. Аудитор повинен звертати також увагу на типові помилки в обліку товарів, та на правильність оформлення документів.

З урахуванням викладеного можна зробити висновок, що процес аудиту наявності та реалізації товарів у сфері оптової торгівлі, зокрема продуктами харчування для спорту (протеїни, вітаміни, добавки), включає кілька етапів. Спочатку аудитор формулює загальну стратегію перевірки, а після цього деталізує її в конкретному плані аудиту. Крім того, для проведення перевірки аудитор розробляє ряд робочих документів, в яких обов'язково фіксуються всі виявлені помилки та порушення. Ці документи додаються до аудиторського звіту, а на основі отриманих даних складається аудиторський висновок. Особливу увагу аудитор повинен приділяти типових помилках у бухгалтерському обліку товарів, що є у асортименті підприємства, а також правильності оформлення документів, що супроводжують операції з продажу спортивних добавок та інших товарів.

3.4. Узагальнення результатів аудиторської перевірки товарів в оптовій торгівлі

Після виконання процедур по суті, передбачених планом аудиту, результати аудиторської перевірки систематизуються, аналізуються й відображаються в звіті незалежного аудитора. Згідно з Міжнародним стандартом аудиту 700 (МСА 700), аудитор повинен сформулювати думку щодо того, чи фінансова звітність складена у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосованої концептуальної основи фінансової звітності. Для того, щоб сформулювати думку, аудитор повинен отримати достатню впевненість у відсутності суттєвих викривлень у фінансовій звітності.

Враховуючи специфіку підприємства, яке займається оптовою торгівлею спортивними продуктами харчування, аудит фінансової звітності має особливості, що потребують додаткової уваги до кількох аспектів ведення обліку. Одним із найважливіших моментів є точність та коректність відображення таких товарів у бухгалтерських документах, зокрема на етапі обліку запасів, доходів і витрат. Спортивне харчування часто характеризується певними специфікаціями, такими як швидкий термін зберігання, сезонність попиту, специфічні вимоги до зберігання та обробки (наприклад, необхідність зберігання в певних умовах температури), а також часті зміни цін і асортименту, що потребують точного обліку.

Спортивне харчування включає широкий асортимент товарів, таких як білкові добавки, енергетичні батончики, амінокислоти та інші продукти, що потребують специфічного обліку. Враховуючи, що такі товари мають обмежений термін придатності, аудитор повинен перевірити, чи коректно враховуються витрати на закупівлю, що включають в себе не тільки закупівельну ціну, а й витрати на транспортування, зберігання, пакування, а також можливі витрати на акцизний збір чи інші специфічні збори, якщо це передбачено законодавством. Оскільки спортивне харчування зазвичай є

товаром, що має певні обмеження з термінами придатності, аудитор повинен звернути увагу на правильність оцінки запасів, застосування методів амортизації для швидко зношуваних товарів, а також обліку знижок, повернення товарів та інші аспекти.

Згідно з ст. 12 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", підприємства повинні здійснювати облік відповідно до принципів, зокрема: принципу нарахування, відповідності доходів і витрат, а також принципу постійності облікової політики. Аудитори повинні перевірити, чи дотримується підприємство зазначених принципів при обліку товарних запасів.

Враховуючи специфіку товарів (спортивне харчування), аудитор повинен перевірити, який метод обліку запасів застосовується на підприємстві. Для товарів, що мають короткий термін придатності або можуть швидко втратити свою вартість через зміни попиту, метод FIFO (First In, First Out), ймовірно, буде найбільш доречним для відображення обліку запасів. Водночас, метод середньозваженої вартості може бути застосований для товарів, що надходять постійно в процесі торгівлі. Важливо, щоб підприємство правильно застосовувало обраний метод, оскільки це впливає на величину витрат і запаси, що залишаються на складі.

Товари, що реалізуються на ринку спортивного харчування, як правило, оподатковуються ПДВ. Аудитори повинні перевірити правильність нарахування та сплати ПДВ за операціями з продажу. Важливо звернути увагу на правильне відображення доходів, що виникають при реалізації продукції, враховуючи можливі знижки, акції чи повернення товару. Це є критичним для коректності обліку, особливо в контексті Податкового кодексу України, що визначає правила нарахування і сплати цього податку.

Аудитори також мають перевірити, чи всі доходи, отримані від продажу спортивного харчування, належним чином відображаються у звітності підприємства. Важливо оцінити, чи правильно підприємство

обчислює свою виручку за методами обліку доходів, які відповідають вимогам чинного законодавства.

Особливу увагу аудитор повинен приділити обліку повернень товару, зокрема, якщо підприємство має політику повернення товару або надання гарантій на спортивне харчування. Враховуючи, що таке харчування може бути специфічним і користуватися обмеженим попитом, потрібно перевірити, як підприємство враховує повернення товару, зокрема, чи вірно зменшуються доходи і запаси у разі повернення товару клієнтом. Це також впливає на податкову звітність підприємства щодо коригування ПДВ.

У сфері оптової торгівлі спортивним харчуванням важливим аспектом є сезонність попиту та коливання цін на продукцію. Аудитори повинні вивчити, як підприємство враховує сезонні коливання при визначенні вартості товарів, обчисленні доходів і витрат, а також при складанні бюджетів і прогнозів.

У сфері оптової торгівлі спортивними продуктами харчування підприємства можуть застосовувати специфічну облікову політику для формування фінансових результатів. Зокрема, в частині формування націнки на товари, відображення витрат на маркетинг, логістику та інші операційні витрати. Аудитори повинні перевірити, чи правильно підприємство застосовує принципи нарахування витрат, і чи не має суттєвих перекосів у фінансових звітах.

Важливим аспектом, який слід враховувати під час аудиту, є відповідність підприємства законодавчим вимогам щодо маркування та сертифікації спортивних продуктів харчування. В Україні існують певні норми щодо маркування таких товарів, які підприємства повинні дотримуватись, відповідно до ст. 16 Закону України "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини".

Згідно з ч. 1 ст. 12 Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", аудитор має оцінити, чи фінансова звітність складена в усіх суттєвих аспектах відповідно до вимог застосованої

концептуальної основи фінансової звітності. Враховуючи специфіку підприємства, що займається оптовою торгівлею спортивними продуктами харчування, аудитори повинні звертати особливу увагу на правильність класифікації запасів, їх оцінки, а також коректність відображення витрат та доходів, зокрема від реалізації таких товарів.

Згідно з частиною 1 статті 17 Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", аудитор має право висловлювати модифіковану думку, якщо в процесі перевірки є підстави для сумнівів щодо достовірності фінансової звітності. У випадку, якщо аудитором виявлено суттєві викривлення або обмеження у зборі аудиторських доказів, він може висловити модифіковану думку.

Оскільки спортивні продукти харчування, такі як білкові добавки, енергетичні батончики, амінокислоти, можуть бути специфічними за категоріями товарів, аудитор має ретельно перевірити їх облік як запасів та витрат. Зокрема, необхідно звернути увагу на правильність документування операцій, що стосуються повернення товару, надання знижок і проведення акцій. Ці фактори можуть мати суттєвий вплив на фінансові результати підприємства і вимагати детальної перевірки відповідно до вимог законодавства, що регулює порядок відображення операцій з товарними запасами, ПДВ та податковими зобов'язаннями.

Аудиторський звіт складається відповідно до вимог МСА 700, в якому аудитор повинен чітко зазначити, що перевірка була проведена для забезпечення обґрунтованої впевненості в тому, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень. Для підприємств, які займаються оптовою торгівлею спортивними продуктами харчування, важливо враховувати специфіку обліку товарних запасів, зокрема правильність застосування методів оцінки (середня вартість, FIFO, LIFO), а також забезпечення правильності нарахування податку на додану вартість (ПДВ) на операції з реалізації товарів.

Згідно з ст. 9 Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" (в редакції, що набрала чинності з 2021 року), аудитор має право здійснювати перевірку щодо правильності відображення доходів від реалізації товарів, зокрема спортивних добавок, у фінансовій звітності підприємства. Під час перевірки є доцільним приділяти увагу коректності обліку податку на додану вартість (ПДВ) за операціями з продажу спортивного харчування, а також на відповідність обліку акцизного збору, якщо товар належить до категорії товарів, що підлягають акцизному оподаткуванню, згідно з вимогами податкового законодавства України.

Аудитор також має оцінити, чи правильно відображаються операції з поверненням товарів, наданням знижок та проведенням акцій, оскільки ці операції можуть суттєво вплинути на фінансові результати підприємства.

Також важливим є перевірка, чи всі знижки, акції, а також повернення товару були правильно відображені в облікових документах, зокрема в обліку ПДВ. Відповідно до ст. 192 Податкового кодексу України, всі операції, що пов'язані з поверненням товарів і наданням знижок, мають коректно відображатися в податковій звітності. Це дозволяє уникнути податкових помилок, що можуть призвести до штрафів та санкцій.

Аудиторський звіт має містити твердження, що аудит був запланований і проведений для забезпечення обґрунтованої впевненості, про те, що суттєві викривлення відповідно до законодавства не містяться у фінансових звітах. Це також включає підтвердження, що аудитори врахували специфіку підприємства при перевірці фінансової звітності, особливо в частині обліку товарів з обмеженим терміном придатності та правильного відображення витрат на постачання спортивних харчових продуктів, а також маржі.

Аудитор також повинен звертати увагу на специфічні аспекти, такі як правильність відображення витрат на постачання спортивних продуктів харчування, маржі, а також відповідність податкової звітності вимогам законодавства щодо оподаткування ПДВ та акцизного збору. Оскільки спортивні харчові продукти можуть відноситися до товарів з обмеженими

термінами придатності, важливо забезпечити правильну оцінку запасів і їх вартість за методами обліку, що застосовуються в практиці (середня вартість, FIFO).

Згідно з МСА 700 та МСА 705, аудитор може висловити один з наступних типів думки:

— *невід'ємна (безумовно позитивна) думка* — аудитор вважає, що фінансова звітність надається справедливо і відповідно до вимог застосованої концептуальної основи;

— *умовно позитивна думка* — аудитор вважає, що фінансова звітність є справедливою, за винятком певних аспектів, що мають суттєвий вплив на неї;

— *негативна думка* — аудитор вважає, що фінансова звітність не відповідає вимогам відповідних стандартів або законодавства;

— *відмова від висловлення думки* — коли аудитор не може отримати достатньо доказів для формулювання думки або існують інші суттєві обмеження, що перешкоджають аудиту.

Тип думки визначається в залежності від суттєвості викривлень або обмежень у отриманні аудиторських доказів. Згідно з МСА 705, аудитор зобов'язаний чітко описати причини для надання модифікованої думки, з можливим кількісним описом впливу на фінансові звіти.

Причини для надання модифікованої думки аудитором можуть виникнути в результаті специфіки діяльності підприємства, зокрема в контексті оптової торгівлі спортивними продуктами харчування. Ось деякі можливі причини:

1. **Невизначеність в оцінці запасів.** Спортивні харчові добавки можуть мати обмежений термін придатності або залежати від сезонних коливань попиту, що ускладнює точну оцінку вартості запасів. Якщо підприємство застосовує методи обліку запасів, такі як FIFO, LIFO або середню вартість, може виникнути необхідність у перевірці правильності застосування цих методів для визначення вартості запасів на балансі.

2. Проблеми з поверненням товарів та знижками. Специфіка діяльності, зокрема акції, знижки або повернення товарів, може спричиняти складнощі в обліку доходів і витрат. Якщо підприємство не правильно обліковує ці операції або не коригує ПДВ за поверненими товарами, це має вплив на достовірність інформації у фінансовій звітності. Невірне відображення цих операцій може стати підставою для модифікації думки.

3. Порушення в обліку ПДВ та акцизного збору. Якщо підприємство займається реалізацією спортивних добавок, які підлягають акцизному оподаткуванню або мають специфічні правила для обліку ПДВ, аудитори можуть виявити порушення у відображенні цих податків. Некоректне визначення податкових зобов'язань або податкових знижок може призвести до суттєвих викривлень у фінансовій звітності.

4. Невідповідність у методології обліку доходів. Якщо підприємство використовує складні або непередбачувані схеми продажу, включаючи консигнацію товарів або продаж через партнерів, може виникнути невизначеність щодо моменту визнання доходів. Якщо облік доходів не відповідає вимогам міжнародних стандартів або національного законодавства, аудитор може дати модифіковану думку.

5. Проблеми з документальним оформленням. Враховуючи, що підприємства в галузі оптової торгівлі часто працюють з великими обсягами товарів, виникнення проблем із документальним оформленням (наприклад, нестача доказів для підтвердження вартості товару, неточності у договорах поставки або невірно оформлені акти приймання-передачі) можуть стати підставою для модифікації думки.

6. Неадекватна внутрішня контрольна система. Відсутність належної системи внутрішнього контролю, зокрема в обліку товарів, коштів та взаєморозрахунків з контрагентами, може призвести до серйозних викривлень в фінансовій звітності. Аудитор може виявити відсутність перевірки на рівні управлінських процедур, що також є підставою для модифікації думки.

7. Порушення в обліку зобов'язань та дебіторської заборгованості. Проблеми з визнанням або коригуванням дебіторської заборгованості, особливо в умовах великої кількості контрагентів, можуть призвести до значних викривлень у фінансових звітах, що вимагатиме модифікації думки.

В цих ситуаціях аудитор може виразити умовно-позитивну, негативну думку або відмовитись від висловлення думки в разі, якщо викривлення є суттєвими і всеохоплюючими, або якщо неможливо отримати достатньо аудиторських доказів для надання безумовної думки.

ВИСНОВКИ

Торгівля займає провідне місце серед галузей економічної діяльності сучасної держави та є однією з найрозвиненіших форм підприємництва. На сьогодні важко знайти підприємство, яке не займається торгівлею товарами. Товаром є продукт природи та праці людини, або виключно людської праці, у матеріальній чи нематеріальній формі, а також у вигляді послуг, який своїми властивостями здатний задовольняти існуючі або прогнозовані суспільні потреби та призначений для обміну або купівлі-продажу.

Виходячи з викладеного, можна зробити наступні висновки та рекомендації.

1. Оптові підприємства забезпечують критичний зв'язок між виробниками та кінцевими споживачами, знижуючи витрати на дистрибуцію та забезпечуючи безперервність товаропостачання. Їхня специфіка, пов'язана з великими обсягами закупівель і продажів, потребує чіткої організації бухгалтерського обліку для підтримання ефективності бізнес-процесів.

2. На оптових підприємствах товари класифікуються за групами для спрощення облікових процесів. Організація складського обліку є важливим елементом для забезпечення достовірного відображення залишків і руху товарів. Високі обсяги закупівель вимагають застосування автоматизованих систем для точного контролю наявності та використання запасів.

3. Оскільки значна частина товарів надходить через імпорт, оптові підприємства стикаються з викликами, такими як врахування митних зборів, валютних коливань і правильне оформлення податкових документів. Це потребує ретельної організації обліку товарів, щоб забезпечити відповідність законодавчим вимогам і мінімізувати ризики фінансових санкцій.

4. Чітке оформлення документів, таких як товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури та митні декларації, є основою облікових процесів. Використання сучасних інформаційних технологій забезпечує

оперативність і точність обліку, що є критично важливим для підприємств із великим обсягом товарообігу.

5. Врахування транспортно-заготівельних витрат, митних платежів і вартості придбання дозволяє формувати первісну вартість товарів, що забезпечує правильне відображення їх у фінансовій звітності. Вибір методу оцінки запасів (ФІФО, середньозважена собівартість) залежить від характеру товарів та їх оборотності.

6. Централізована організація управління обліком, характерна для великих підприємств, забезпечує єдині підходи до ведення облікової політики, що спрощує контроль і аналіз. Водночас для регіональних підрозділів децентралізованих структур необхідно впроваджувати стандартизовані облікові процедури для забезпечення узгодженості звітності.

7. Для мінімізації витрат на зберігання товарів і забезпечення своєчасного постачання підприємства впроваджують системи управління логістикою. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни попиту, підтримувати оптимальний рівень запасів і зменшувати витрати на транспортування.

8. Ведення обліку товарів на оптових підприємствах потребує дотримання вимог НП(С)БО 9 «Запаси», Податкового кодексу України та інших нормативних актів. Вчасне внесення змін у політику підприємства відповідно до змін законодавства дозволяє уникнути ризиків податкових і фінансових санкцій.

9. Оптові підприємства повинні зосереджуватись на автоматизації обліку та інтеграції інформаційних систем, що дозволяє оптимізувати документообіг і забезпечити оперативне управління. Використання сучасних методів аудиту та внутрішнього контролю сприяє мінімізації ризиків і підвищенню економічної ефективності.

10. Ефективне управління товарними запасами базується на належній організації бухгалтерського обліку, інтеграції сучасних інформаційних систем і підтриманні балансу між обсягами запасів і

витратами на їх утримання. Бухгалтерський облік дозволяє точно оцінювати залишки, відстежувати рух товарів і контролювати витрати, що є критично важливим для динамічного ринку спортивного харчування, де тренди і попит швидко змінюються. Удосконалення облікової політики передбачає автоматизацію операцій, інтеграцію складських і бухгалтерських систем, а також регулярні інвентаризації. Це мінімізує розбіжності між фізичними залишками і обліковими даними, знижуючи ризики втрат. Запаси забезпечують безперебійне постачання, захищають від коливань цін і дозволяють економити на логістиці. Проте їх надлишок може спричинити замороження фінансових ресурсів, збільшення витрат на зберігання і ризик псування. Впровадження автоматизованих систем обліку забезпечує точність даних, своєчасне оновлення інформації про залишки та оперативну реакцію на попит. Аналіз циклів попиту і підхід "Just-in-time" сприяють оптимізації запасів і зниженню витрат. Таким чином, комплексний підхід до управління запасами дозволяє зменшувати витрати, підвищувати ефективність бізнес-процесів і забезпечувати конкурентоспроможність підприємства навіть в умовах нестабільного ринку.

11. Аудиторська перевірка на підприємствах оптової торгівлі охоплює оцінку коректності документування операцій, відповідності вимогам законодавства, правильності формування собівартості товарів і дотримання умов договорів із постачальниками. Виявлення недоліків у системі обліку сприяє підвищенню достовірності фінансової звітності.

12. Аудит закупівлі та реалізації товарів в оптовій торгівлі, зокрема продуктів харчування для спорту (протеїни, вітаміни, добавки), є багатоступеневим процесом, який вимагає ретельної організації, уваги до деталей та відповідності нормативно-правовим вимогам. Основною метою аудиту є забезпечення достовірності облікових даних, мінімізація ризиків втрат, а також надання рекомендацій для вдосконалення управління товарними запасами. Аудит закупівлі та реалізації товарів має важливе значення для забезпечення ефективності діяльності підприємств оптової

торгівлі. Він дозволяє виявляти слабкі місця в системі обліку, управління запасами та внутрішнього контролю. Виконання рекомендацій аудитора сприяє мінімізації ризиків, підвищенню точності фінансової звітності та зміцненню конкурентних позицій підприємства на ринку. Зокрема, у сфері оптової торгівлі продуктами харчування для спорту важливо забезпечити: належні умови зберігання товарів відповідно до їх специфіки; автоматизацію облікових процесів для уникнення помилок; регулярний контроль товарних залишків із метою уникнення залежаних запасів; своєчасну інвентаризацію для виявлення розбіжностей у даних бухгалтерського обліку. Таким чином, аудит сприяє не лише забезпеченню відповідності нормативним вимогам, а й оптимізації управлінських процесів, що забезпечує стабільний розвиток підприємств оптової торгівлі.

13. Після завершення аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств, які займаються оптовою торгівлею спортивним харчуванням, результати систематизуються відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Особлива увага приділяється правильності обліку запасів, доходів, витрат, податкових зобов'язань, враховуючи специфіку продукції: термін придатності, вимоги до зберігання, сезонність попиту та цінові коливання. У разі виявлення суттєвих викривлень у фінансовій звітності або обмежень у зборі доказів аудитор може висловити модифіковану думку, що включає умовно позитивну, негативну думку або відмову від її висловлення. Причинами модифікації можуть бути невідповідність методів обліку запасів, порушення в обліку ПДВ чи повернень товарів, недоліки у внутрішньому контролі або документальному оформленні. Аудиторський звіт не лише фіксує результати перевірки, а й містить рекомендації щодо вдосконалення облікової політики та управлінських процесів для забезпечення достовірності звітності та фінансової стабільності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васюта В.Б., Житник О.М. Вплив економічних коливань та збройного конфлікту на торгівельне підприємництво в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2022. Т. 77, № 4. С. 120-128.
2. Войтович І.М., Жиглей І.В. Методичні особливості здійснення аудиту товарів на підприємствах роздрібної торгівлі. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. Вип. 3 (44). С. 18-22.
3. Гільорме Т.В., Новицька Н.Є. Удосконалення методики аудиту товарних запасів на торговельному підприємстві. *Economics and Finance*. 2019. Issue 1. Р.18-27.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV. Дата оновлення: 10.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 25.12.2024).
5. Гужавіна І.В. Особливості обліку запасів на торговельних підприємствах. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.90
6. Даценко Г.В., Кудирко О.М. Методика проведення аудиту й внутрішньогосподарського контролю товарних запасів на торговельних підприємствах. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Випуск 12. С.84-90
7. Довжик О.О., Дермельова Є.Ю. Особливості проведення аудиту товарів. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 24. С.412-416.
8. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року №291. Дата оновлення: 04.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 25.12.2024)

9. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року №8073-Х. Дата оновлення 09.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 31.12.2024).

10. Колумбет О.П., Малиневська Д.П. Особливості обліку руху товарів на підприємствах оптової торгівлі. *Молодий вчений*. №1 (53), 2018. URL: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fmolodyivchenyi.ua%2Findex.php%2Fjournal%2Farticle%2Fdownload%2F5478%2F5364%2F&psig=AOvVaw3Wg0BFT3wpoSz9iWpFVMCF&ust=1738935778399000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAQQn5wMahcKEwiQ_8_clq-LAxUAAAAAHQAAAAAQBA

11. Коптєва Г.М. Сучасний стан та тенденції розвитку підприємств роздрібної торгівлі. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 6 (17). С. 140–143.

12. Кривцова Т.О. Удосконалення аудиту зобов'язань підприємств. *Бізнесінформ*. 2019. № 6. С. 201-209

13. Кудирко О.М. Управління товарними операціями підприємств оптової торгівлі. *Причорноморські економічні студії. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. Випуск 38-2, 2019. С. 127-130. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/38_2_2019/27.pdf

14. Макаренко А.П., Пугач К.Д. Удосконалення обліку товарів та пошук інших шляхів їх реалізації. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6090>

15. Меліхова Т.О., Градобік А.О. Удосконалення документування обліку та аудиту запасів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2020. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8331> (дата звернення: 12.12.2024).

16. Методичні рекомендації з бухгалтерському обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01 2007 року № 2. Дата оновлення: 18.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 25.12.2024)

17. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності : наказ Мінекономіки та з питань європейської інтеграції від 22.05.2002 року №145. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145569-02#Text>

18. Митний кодекс України від 13.03.2012 №4495-VI. Дата оновлення: 17.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення 31.12.2024).

19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-02_ukr_2016.pdf (дата звернення 31.12.2024).

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/MSBO-21.pdf> (дата звернення 31.12.2024).

21. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Дохід від договорів з клієнтами». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf (дата звернення 31.12.2024).

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 року №290. Дата оновлення 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 31.12.2024).

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 року №318. Дата оновлення 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 31.12.2024).

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 року №193. Дата оновлення 24.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення 31.12.2024).

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 року №246. Дата оновлення 07.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 31.12.2024).

26. Перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2024 рік, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 року №1402. Дата оновлення 29.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 31.12.2024).

27. Перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2025 рік, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 року №1481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1481-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення 31.12.2024).

28. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року №2755-VI. Дата оновлення: 10.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 25.12.2024)

29. Подмешальська Ю. В., Свеженцова А. С. Удосконалення методики аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 4. С.72-79

30. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерством фінансів України від 24.05.1995 року. Дата оновлення: 28.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 25.12.2024)

31. Положення про здійснення операцій із валютними цінностями, затв. постановою Правління НБУ від 02.01.2019 року №2. Дата оновлення 06.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19#Text> (дата звернення 31.12.2024).

32. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014. Дата

оновлення: 26.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 25.12.2024)

33. Положення про порядок ліцензування імпорту товарів, затв. наказом Міністерства економіки України від 14.09.2007 року №302. Дата оновлення 17.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1100-07#Text> (дата звернення 31.12.2024).

34. Порядок застосування податковими органами заходів впливу у вигляді штрафних санкцій до юридичних осіб (крім уповноважених установ) за порушення вимог валютного законодавства, затв. постановою Кабінету міністрів України від 26.05.2021 року №524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/524-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 31.12.2024).

35. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 28.12.2024)

36. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року №996-XIV. Дата оновлення: 10.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 25.12.2024)

37. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 року № 2473 - VIII. Дата оновлення: 10.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення 31.12.2024)

38. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції : Закон України від 14.01.2000 № 1393-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-14> (дата звернення: 28.12.202).

39. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 року №675-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 28.12.2024).

40. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : закон України Редакція від

01.08.2022 № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 28.12.2024)

41. Про затвердження норм природного убутку продовольчих товарів у торгівлі та інструкцій з їх застосування, затверджені наказом Міністерства торгівлі СРСР від 02.04.1987 року №88. Дата оновлення: 19.09.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088400-87#Text> (дата звернення 25.12.2024)

42. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 № 363. URL: <https://document.vobu.ua/doc/4565> (дата звернення: 28.12.2024).

43. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 року №959. Дата оновлення: 04.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення 31.12.2024)

44. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 року №222-VII. Дата оновлення: 04.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (дата звернення 25.12.2024)

45. Сидоренко І.В. Правові та облікові аспекти стягнення витрат на поставку товарів, які були вкрадені до перетину державного кордону. Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів освіти «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» (2 листопада 2024 року, м. Луцьк). С. 353-355

46. Симоненко К. Вплив війни на інтернет-торгівлю: як змінювалися онлайн-продажі рітейлерів протягом I півріччя 2022 року. URL: <https://rau.ua/novyni/vpliv-vijni-na-internet/> (дата звернення: 28.12.2024)

47. Стахов О.І. Аудит руху товарів на підприємствах роздрібної торгівлі. *Молодий вчений*. 2018. №4 (56). С.147-152.

48. Тичук Т.О. Оцінка об'єктів бухгалтерського обліку (на прикладі підприємств торгівлі)» : дис... канд. екон. наук : 08.00.09 / Київський національний торговельно-економічний ун-т. Київ, 2020. 235 с.

49. Уцінка товару: облік й оподаткування. Інтерактивна Бухгалтерія. 2020. №75. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/27886> (дата звернення: 28.12.2024)

50. Фаль Ю. Я., Ольшанська М.В. Удосконалення визначення поняття “товар” в обліковому аспекті для торгових підприємств. *Науковий Вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2019. № 1-2. С. 32-39.

51. Чабанюк О.М., Полянська О.А. Облік та оподаткування товарів: стан та перспективи розвитку. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Мукачівський державний університет*. Випуск 13, 2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/238.pdf

ДОДАТКИ

Фінансова звітність мікропідприємства

Підприємство

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СПОРТЕР"

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

Територія Дарницький район м.Києва

за КАТОТТГ 1

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності Неспеціалізована оптова торгівля

Середня кількість працівників, осіб 5

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вулиця Каховська, буд. 64, ДНІПРОВСЬКИЙ р-н, м. КИЇВ, 02002

Коди		
2022	01	01
43975898		
UA80000000000210193		
240		
46.90		

1. Баланс на
на 31 грудня 2021 р.

Форма № 1-мс

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби :	1010	-	1,1
первісна вартість	1011	-	1,7
знос	1012	(-)	(0,6)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	1,1
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	63,1	3 408,7
Поточна дебіторська заборгованість	1155	56,6	3 898,4
Гроші та їх еквіваленти	1165	333,3	123,2
Інші оборотні активи	1190	-	6,8
Усього за розділом II	1195	453,0	7 437,1
Баланс	1300	453,0	7 438,2

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	3 000,0	3 000,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(9,9)	601,5
Неоплачений капітал	1425	(2 550,0)	(-)
Усього за розділом I	1495	440,1	3 601,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	1 758,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	2,5	947,4
розрахунками з бюджетом	1620	1,0	134,2
розрахунками зі страхування	1625	1,1	-
розрахунками з оплати праці	1630	4,0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	4,3	997,1
Усього за розділом III	1695	12,9	3 836,7
Баланс	1900	453,0	7 438,2

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021

Форма № 2-мс

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 702,3	-
Інші доходи	2160	2,3	-
Разом доходи (2000 +2160)	2280	9 704,6	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 999,9)	(-)
Інші витрати	2165	(959,0)	(9,9)
Разом витрати (2050 +2165)	2285	(8 958,9)	(9,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	745,7	(9,9)
Податок на прибуток	2300	(134,2)	(-)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300 – (+) 2310)	2350	611,5	(9,9)

Керівник

(підпис)

ГРЕБЕНЮК ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Фінансова звітність мікропідприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СПОРТЕР"	за ЄДРПОУ	2023 01 01
Територія <u>Дніпровський р-н м. Києва</u>	за КАТОТТГ 1	43975898
Організаційно-правова форма господарювання <u>Товариство з обмеженою відповідальністю</u>	за КОПФГ	UA800000000000210193
Вид економічної діяльності <u>Неспеціалізована оптова торгівля</u>	за КВЕД	240
Середня кількість працівників, осіб <u>6</u>		46.90
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>		
Адреса, телефон <u>вулиця Євгена Сверстюка, буд. 1, літ. П, м. КИЇВ, ДНІПРОВСЬКИЙ р-н, 02002, УКРАЇНА</u>		

1. Баланс на **Форма № 1-мс** Код за ДКУД **1801006**
на **31 грудня 2022** р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби :	1010	1,1	0,2
первісна вартість	1011	1,7	1,7
знос	1012	(0,6)	(1,5)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1,1	0,2
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3 408,7	15 099,7
Поточна дебіторська заборгованість	1155	3 898,4	12 472,2
Гроші та їх еквіваленти	1165	123,2	306,8
Інші оборотні активи	1190	6,8	140,0
Усього за розділом II	1195	7 437,1	28 018,7
Баланс	1300	7 438,2	28 018,9

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	3 000,0	24 000,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	601,5	2 063,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	3 601,5	26 063,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	1 758,0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	947,4	523,8
розрахунками з бюджетом	1620	134,2	320,4
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	997,1	1 110,8
Усього за розділом III	1695	3 836,7	1 955,0
Баланс	1900	7 438,2	28 018,9

2. Звіт про фінансові результати
за _____
Рік 2022

Форма № 2-мс

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20 616,4	9 702,3
Інші доходи	2160	17,7	2,3
Разом доходи (2000 +2160)	2280	20 634,1	9 704,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(16 768,3)	(7 999,9)
Інші витрати	2165	(2 084,6)	(959,0)
Разом витрати (2050 +2165)	2285	(18 852,9)	(8 958,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 781,2	745,7
Податок на прибуток	2300	(320,6)	(134,2)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300 – (+) 2310)	2350	1 460,6	611,5

Керівник

(підпис)

ГРЕБЕНЮК ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу І)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СПОРТЕР" Територія Дніпровський р-н м. Києва Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю Вид економічної діяльності Неспеціалізована оптова торгівля Середня кількість працівників, осіб 8 Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком Адреса, телефон вулиця Євгена Сверстюка, буд. 1, літ. П, м. КИЇВ, ДНІПРОВСЬКИЙ р-н, 02002, УКРАЇНА	Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КАТОТТГ 1 за КОПФГ за КВЕД	Коди		
		2024	01	01
		43975898		
		UA80000000000210193		
		240		
		46.90		
		-		

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Форма № 1-м		Код за ДКУД	1801006
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	95,8
Первісна вартість	1001	-	100,0
Накопичена амортизація	1002	(-)	(4,2)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	0,2	93,3
первісна вартість	1011	1,7	130,8
знос	1012	(1,5)	(37,5)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	486,0
Усього за розділом I	1095	0,2	675,1
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	15 099,7	20 192,3
у тому числі готова продукція	1103	14 856,6	18 007,6
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	500,5	1 770,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1 805,1	523,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10 166,6	14 402,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	306,8	325,2
Витрати майбутніх періодів	1170	7,3	4,6
Інші оборотні активи	1190	132,7	221,2
Усього за розділом II	1195	28 018,7	37 439,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	28 018,9	38 114,6

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	24 000,0	24 100,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2 063,9	7 281,8
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	26 063,9	31 381,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	523,8	1 828,6
розрахунками з бюджетом	1620	320,4	1 145,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	320,4	1 145,5
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 110,8	3 758,7
Усього за розділом III	1695	1 955,0	6 732,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	28 018,9	38 114,6

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	70 177,1	20 616,4
Інші операційні доходи	2120	64,6	17,7
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	70 241,7	20 634,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(59 931,5)	(16 768,3)
Інші операційні витрати	2180	(3 861,0)	(1 963,0)
Інші витрати	2270	(85,9)	(121,6)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(63 878,4)	(18 852,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	6 363,3	1 781,2
Податок на прибуток	2300	(1 145,4)	(320,6)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	5 217,9	1 460,6

Керівник

(підпис)

ГРЕБЕНЮК ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ НАЦІОНАЛЬНОГО І СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ БРАГАНСИ
СТАРОПОЛЬСЬКА ВИЩА ШКОЛА В КЕЛЬЦЕ
ІНСТИТУТ ТУРИЗМУ, ПІДПРИЄМНИЦТВА І СЕРВІСУ
ННЦ «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ» НААН УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВОЛИНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЕКСПЕРТНО-
КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР МВС УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПЕРСПЕКТИВИ ВОЛИНИ»
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР**

2 листопада 2024 року, м. Луцьк

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ**

Тези доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції
молодих учених та здобувачів освіти

**MODERN ISSUES AND PROSPECTS OF ACCOUNTING,
ANALYSIS AND CONTROL IN CONDITION OF ECONOMIC
GLOBALIZATION**

Abstracts of reports of the XVI International scientific and practical
conference of young scientists and education seekers

Випуск 18

Відділ іміджу та промоцій
Луцького національного технічного університету

Луцьк – 2024

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Луцького національного технічного університету,
протокол № 4 від 03.12.2024 р.*

Редакційна колегія: головний редактор – д.е.н., професор *Вахович І.М.* (Україна);
відп. редактори – д.е.н., професор *Лютак О.М.* (Україна), д.е.н., професор
Ковальська Л.Л. (Україна); к.е.н., доцент *Нужна О.А.* (Україна); д.е.н., професор *Кузьмак*
О.І. (Україна); д-р, професор *Башева С.А.* (Болгарія); д-р, професор *Гжегож Зажонц*
(Польща); д-р, професор *Луїс Фролен Рібейро* (Португалія); к.е.н., професор *Бабіч І.І.*
(Україна); к.е.н., к.е.н., доцент *Голячук Н.В.* (Україна); к.е.н., доцент *Жураковська І.В.*
(Україна); к.е.н., доцент *Зеленко С.В.* (Україна); к.е.н., доцент *Карімов Б.Х.*
(Таджикистан); к.е.н., доцент *Московчук А.Т.* (Україна); к.е.н., доцент *Нагірська К.Є.*
(Україна); к.е.н., доцент *Писаренко Т.М.* (Україна); к.е.н., доцент *Сидоренко Р.В.*
(Україна); к.е.н., доцент *Талах Т.А.* (Україна); к.е.н., доцент *Тлучкевич Н.В.* (Україна);
к.е.н., доцент *Чудовець В.В.* (Україна);

С 78 Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (2 листопада 2024 р). / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 18. Луцьк: ВІП Луцького національного технічного університету, 2024. 406 с.

У збірнику подано матеріали досліджень, виголошених на XVI Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених та здобувачів освіти і студентів «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки», що була проведена кафедрою обліку і аудиту факультету бізнесу та права Луцького національного технічного університету у листопаді 2024 року. У публікаціях висвітлено шляхи удосконалення теорії обліку в умовах глобалізації економіки; теоретико-методологічні передумови гармонізації системи фінансового обліку та звітності; особливості управлінського обліку і контролю через призму філософії конструктивізму; аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання; оптимізація оподаткування діяльності суб'єктів господарювання; малий бізнес: регіональні і галузеві особливості; сучасні проблеми та перспективи розвитку економічного контролю; цифровізація обліку, контролю, аудиту та оподаткування: нові можливості та перспективи розвитку; економіко-математичне моделювання та комунікаційні технології в управлінні обліково-аналітичними системами; регіональні і глобальні проблеми розвитку економіки; грантрайтинг та управління проєктами в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.

Для науковців, аспірантів, здобувачів освіти, які цікавляться актуальними проблемами і перспективами розвитку обліку, контролю, аналізу, аудиту та оподаткування.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

114	Савчук І.В. Аналіз динаміки і структури оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі України	324
115	Сагач А.І. Інтеграція біженців та внутрішньо переміщених осіб у місцеві громади	326
116	Свиридюк В.С. Значення фінансового ринку для економіки держави	329
117	Свиридюк А.В. Взаємозв'язок модернізації системи оплати праці та організації її обліку	331
118	Свірська К.С. Захист облікової інформації в інформаційній системі підприємства	334
119	Свірська К.С. Податкова декларація з податку на прибуток підприємств: зміни за останні роки	337
120	Селезньова Д.О. Вплив цифровізації на бухгалтерський облік: виклики та перспективи	341
121	Семенюк Ю.А. Економіко-математичне моделювання як інструмент прогнозування обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) на підприємствах тимчасового розміщення організації харчування Волинської області	345
122	Семченко Я.І. Ажіотажний попит в сучасній економіці України	348
123	Середюк І.П. Нормативна регламентація безготівкових розрахунків, як основа організації обліку розрахункових операцій промислових підприємств	350
124	Сидоренко І.В. Правові та облікові аспекти стягнення витрат на поставку товарів, які були вкрадені до перетину державного кордону	353
125	Сидорук В.Ю. Проблеми аналітичного обліку заробітної плати на підприємстві та шляхи їх вирішення	356
126	Слухінська В.О. Прогнозування обсягу наданих послуг у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги Волинської області за допомогою економетричної моделі парної лінійної регресії	358
127	Тислюк Д.Ю. Гендерні аспекти у професії бухгалтера в Україні та світі	360
128	Ткаченко А.О. Вплив блокування податкових накладних на бізнес	362
129	Тлучкевич Ю.Ю. Особливості формування витрат підприємств автомобільного транспорту	365

УДК 343.3+657.1

Сидоренко І.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: **Бірюк О.Г.**, к.е.н., професор
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ПРАВОВІ ТА ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ СТЯГНЕННЯ ВИТРАТ НА ПОСТАВКУ ТОВАРІВ, ЯКІ БУЛИ ВКРАДЕНІ ДО ПЕРЕТИНУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

У сучасній міжнародній торгівлі підприємства все частіше стикаються з ризиками втрати товарів до їх фактичного ввезення в Україну. Вирішення питань, пов'язаних з правом власності, оплатою за поставку та оформленням валютних операцій у випадку крадіжки товарів, є критично важливим для компаній, які реалізують міжнародні контракти. Дослідження актуальних аспектів бухгалтерського обліку, валютного контролю та правових наслідків допоможе підприємствам знизити ризики фінансових втрат і забезпечити належне управління ресурсами в умовах нестабільності міжнародних поставок.

У цьому контексті важливо розглянути ситуацію, коли підприємство закупило товари за кордоном, але до їх перетину через державний кордон України сталося їхнє викрадення. Відповідно до умов контракту, право власності на товар переходить до покупця в момент відвантаження за межами країни. У такому разі не передбачено жодних гарантій повернення товару. Виникає питання можливості здійснення оплати за поставку та способів зняття операції з валютного нагляду й бухгалтерського обліку.

Для аналізу ситуації необхідно звернутися до Інструкції про порядок валютного контролю банків за дотриманням термінів розрахунків за операціями експорту та імпорту товарів, затвердженої постановою Правління НБУ від 02.01.2019 №7 [1] згідно з якою банк здійснює валютний контроль щодо дотримання термінів розрахунків у таких випадках: 1) для імпортних операцій резидента, якщо на момент оплати товару постачальник-нерезидент не виконав умови контракту, що підтверджується відсутністю оформлених митних декларацій або іншої документальної інформації про здійснення поставки; 2) якщо імпортна операція не завершена через відсутність ввезення товару на територію України.

Відповідно до п. 12 розділу III Інструкції № 7 [1], зняття з валютного контролю імпортованого товару, зокрема у разі крадіжки, можливе за таких умов: якщо вартість товару знижена через його знищення, конфіскацію, псування, викрадення або втрату, і якщо право власності на товар відповідно до умов контракту належить резиденту. Такі обставини мають бути підтверджені компетентними органами держави, де мали місце події.

Таким чином, банк починає здійснювати валютний контроль з моменту проведення оплати за імпортовані товари. Розглядаючи умови виконання контракту з постачальником-нерезидентом, слід врахувати, що у разі невиконання зобов'язань з оплати за товар, валютне законодавство не буде порушене, оскільки: відсутня ввізна митна декларація; товар використовувався в іншій країні; відсутня оплата постачальнику-нерезиденту.

Проте з юридичної точки зору крадіжка товару є збитком для покупця і не підпадає під визначення форс-мажору за умовами контракту. Постачальник виконав свої зобов'язання в повному обсязі, тому покупець зобов'язаний здійснити оплату. У разі порушення зобов'язань покупець нестиме відповідальність у вигляді санкцій.

Таким чином, враховуючи необхідність виконання контрактних зобов'язань, банк починає здійснювати валютний контроль. Для зняття поставки викраденого товару з валютного контролю та уникнення штрафів з боку Державної податкової служби після здійснення оплати підприємству необхідно надати до банку документи, що підтверджують факт крадіжки, оформлені відповідно до законодавства країни, в якій стався інцидент.

В бухгалтерському обліку запаси визнаються активом за умови, що: 1) є імовірність, що в майбутньому підприємство отримає від них економічні вигоди; 2) можна достовірно визначити вартість цих запасів [п. 5, 2].

У контексті поставки товарів важливо зазначити, що вона передбачає передачу ризиків і вигід, пов'язаних з правом власності на товар. Таким чином, покупець, який приймає ризики та вигоди, має оцінити, чи отримає він у майбутньому економічні вигоди від товару, а також чи можна визнати ці товари активом.

Купівля товару вимагає підтвердження передачі права власності, яке здійснюється за допомогою акта або інвойсу. На основі цього документа покупець може обліковувати отриманий товар. Однак, якщо

сталася викрадення, необхідно зафіксувати відсутність активу в обліку. Важливо врахувати, що Міністерство фінансів дозволяє списувати майно з балансу тільки за результатами інвентаризації [3].

Для списання викраденого товару з балансу слід: 1) зафіксувати факт його відсутності на складі; 2) включити його вартість до витрат на підставі документів, що підтверджують факт крадіжки. Втрати від крадіжки слід відображати як інші операційні витрати за дебетом субрахунку 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» за первісною собівартістю. Водночас суми понаднормових нестач і втрат до моменту встановлення винуватців необхідно відображати на позабалансовому субрахунку 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей» [п. 5.7, 4].

Отже, у ситуаціях, коли підприємства мають справу з крадіжкою товарів до їх ввезення в країну, важливо дотримуватися правових і облікових аспектів, щоб мінімізувати фінансові втрати. Чітке визначення права власності, виконання контрактних зобов'язань і правильне оформлення бухгалтерських проводок допоможуть підприємствам управляти ризиками, пов'язаними з міжнародною торгівлею. Дотримання законодавства та інструкції з бухгалтерського обліку є критично важливими для збереження фінансової стабільності підприємства в умовах невизначеності.

Література

1. Інструкція про порядок валютного контролю банків за дотриманням термінів розрахунків за операціями експорту та імпорту товарів, затв. постановою Правління НБУ від 02.01.2019 №7. Дата оновлення 25.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19#Text> (дата звернення 16.10.2024).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом МФУ від 20.10.1999 року №246. Дата оновлення: 07.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 16.10.2024).
3. Лист МФУ від 19.01.2015 № 31-11420-08-10/1373. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_558201-15#Text (дата звернення 16.10.2024).
4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затв. наказом МФУ від 10.01.2007 № 2. Дата оновлення: 18.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 16.10.2024).